

PROGRAMMAVERANTWOORDING EN PROGRAMMAREKENING 2017

Inhoudsopgave

Inleiding jaarstukken 2017 en analyse resultaat	1
Kerngegevens	7
Algemeen beeld van de rekening 2017	8
Taakveldenoverzicht	11
Algemene dekkingsmiddelen	12
Programmaverantwoording	13
Programma 1 Algemene zaken	14
Programma 2 Sociaal Domein & Volkshuisvesting	22
Programma 3 Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	25
Programma 4 Economie & Sport	28
Programma 5 Financiën & Vastgoed	31
Paragrafen	38
\$ 1 Lokale heffingen	39
\$ 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	44
\$ 3 Onderhoud kapitaalgoederen	63
\$ 4 Financiering (treasury)	68
\$ 5 Bedrijfsvoering	70
\$ 6 Verbonden partijen	79
\$ 7 Grondbeleid	89
\$ 8 Grootschalige projecten, stand van zaken projecten en kredieten	93
Overzicht van baten en lasten 2017	97
Overzicht aanwending onvoorzien / incidentele baten en lasten	100
Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	101
Balans per 31 december 2017	102
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	105
Toelichting op de balans	112
Sisa-verantwoording	118

Inleiding jaarstukken 2017 en analyse resultaat

Jaarstukken 2017

Net als vorige jaren zijn de jaarstukken opgemaakt conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). In artikel 24 van het BBV wordt aangegeven hoe de jaarstukken en de toelichting dienen te worden verantwoord.

Opzet programmarekening 2017

De opzet van de programma's is op dezelfde wijze samengesteld als in de begroting 2017.

1. De jaarstukken bestaan uit:

- A: het jaarverslag;
- B: het overzicht van baten en lasten.

2. Het jaarverslag bestaat uit:

- A. de programmaverantwoording met de 5 programma's:
  - programma 1: Algemene zaken
  - programma 2: Sociaal Domein & Volkshuisvesting
  - programma 3: Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer
  - programma 4: Economie & Sport
  - programma 5: Financiën & Vastgoed
- Beleidsindicatoren

B. de paragrafen.

3. De jaarrekening bestaat uit:

- A. het overzicht van baten en lasten met een toelichting per programma;
- B. de balans en de toelichting.

Algemene financiële beschouwingen

A. Financieel beeld

De jaarrekening sluit met een nadelig saldo €2.631.000. Inmiddels heeft de gemeente voldoende weerstandsvermogen opgebouwd om dit nadelige saldo op te vangen. Het tekort wordt opgevangen door volledige inzet van de egaliseringsreserve 3D voor een bedrag van €788.000 en door een beroep te doen op de algemene reserve voor een bedrag van €1.843.000. Na deze voorgestelde onttrekkingen en resultaatbestemming resteert nog een weerstandsvermogen van €4.254.000.

Het weerstandsvermogen dient met €4.015.000 aangevuld te worden om de risico's af te dekken. De vrije begrotingsruimte wordt ingezet om het weerstandsvermogen aan te vullen.

Resultaat op normale bedrijfsvoering (jaarrekening en geheel 2017)

Het resultaat van deze jaarrekening bedraagt zoals gesteld €2.631.000 negatief. Uw gemeenteraad dient een besluit te nemen over de dekking van het nadelige saldo.

De jaarrekening is het resultaat ten opzichte van de laatste bijstelling van de begroting in december 2017 via de 4^e financiële rapportage 2017. Bij de tussentijdse begrotingswijzigingen in 2017 (0 t/m 11) is per saldo een bedrag van €259.516 toegevoegd aan de algemene reserve.

Resultaat op bouwgrondexploitatie

Vorige jaren moest vanuit de algemene reserve, per saldo steeds een bijstorting voor de risicovoorziening bouwgrondexploitatie plaats vinden. In 2016 was dit niet meer nodig. Ook in 2017 is een positief resultaat geboekt. De bouwgrondexploitatie kent dit jaar een positief saldo welke gestort wordt in de algemene reserve bouwgrondexploitatie. Dit voordeel maakt geen onderdeel uit van het jaarrekening resultaat (€2.631.000 nadelig).

Algemene reserve

De algemene reserve op de balans in deze jaarrekening bedraagt afgerond €2,9 miljoen positief. Dit is de stand voor resultaatbestemming 2017. Via resultaatbestemming bepaalt de gemeenteraad vervolgens welk deel van het nadeel in de jaarrekening van €2.631.000 aan de algemene reserve wordt onttrokken.

Balans

De **balans 2017** geeft in grote lijnen een afname aan van investeringen in vaste activa met netto bijna €3,6 miljoen.

In de risicovoorziening heeft een storting plaatsgevonden van groot € 1.339.056, waarmee de risicovoorziening na onttrekking van de verliesgevende complexen Bloemerd (€920.997,-) Kalkhoven (€2.237.070,-) en afgesloten complexen (€ 1.559,-) uitkomt op € 12.481.291,-. De waarde van de gronden worden in de balans opgenomen minus de getroffen risicovoorziening. Het totaal van reserves en voorzieningen (inclusief het resultaat van de jaarrekening) is in 2017 afgenomen met **€0,9 miljoen**.

De vaste schulden zijn afgenomen met ruim €9,4 miljoen. De aflossingen op vaste geldleningen bedroegen €9,4 miljoen. Per balansdatum is er voor € 1,7 miljoen meer gefinancierd met kort geld.

b. Realisatie 2017

De primitieve begroting 2017 is vastgesteld in de raadsvergadering van november 2016. Daarnaast is de begroting 2017 viermaal algemeen bijgesteld middels de 1^e, 2^e, 3^e en 4^e financiële rapportage. Het jaarrekeningresultaat is ten opzichte van de laatste bijstelling van de begroting.

Saldo en analyse jaarrekening 2017

Voordelen jaarrekening 2017

Exploitatie Overige gebouwen	503.000	V	Verkoop pand Elisabethplaats 30 Gemert en verkoop Gerarduskerk waarvoor geen boekwaarde hoeft te worden afgeraamd omdat die er niet is.
Overschot op overige onderdelen programma 2 niet zijnde 3D's	367.000	V	Dit wordt veroorzaakt door: lagere uitgaven accommodaties € 72.000,- lagere uitgaven professionele instellingen € 136.000,- lagere uitgaven Volkhuysvesting € 123.000,- en minder verstrekte subsidies vrijwilligersorganisaties € 36.000,-
Expl. gemeentelijke gronden	225.000	V	Verkoop diverse gronden.
Baten omgevingsvergunningen	141.000	V	Toename aantal aanvragen en vergunningen. Door inhuur ODZOB zijn er ook daadwerkelijk veel meer vergunningen verleend. Betreft een toename van bijna 10% in vergunningen.
Verkoop Ruimte voor Ruimte titels	121.000	V	Verkoop 5 titels de winst komt ten gunste van de exploitatie, verschil tussen boekwaarde en verkoopwaarde is winst.
Integratie-uitkeringen	103.000	V	Dit betreft extra, niet geraamde, gelden uit de decembercirculaire die pas in de begroting 2018 meegenomen worden.
Economische ontwikkeling	102.000	V	Nog te ontwikkelen beleid € 80.000,- en uitvoeringskosten € 22.000,-
Plattelandontwikkeling / Zorgvuldige veehouderij	76.000	V	Nog te ontwikkelen beleid € 76.000,-
Handhaving, bezwaar en beroep	38.000	V	Rooije Asch en Woonwagenlocaties. Lopende trajecten.
Bomenbeheer en vervanging	37.000	V	Lagere advieskosten en uitvoeringskosten
Overige verkeersmaatregelen	36.000	V	Subsidie provincie
Openbare verlichting	35.000	V	Lagere energielasten in 2017
Wegen buiten de bebouwde kom	35.000	V	Lagere onderhoudskosten wegen
Monumentenbeleid/Monumentenspaarfonds	34.000	V	Minder aanvragen in 2017
Overige kleine verschillen	11.000	V	
Totaal	1.864.000	V	

Nadelen jaarrekening 2017

Tekort 3D's	3.357.000	N	Het tekort op de 3D's bedraagt € 3.357.000 nadelig: N € 461.000 incidentele bijdrage GR Peelgemeenten i.v.m. ontvlechting Helmond bouwkosten/onvoorzien; N € 613.000 Senzer waaronder verhoogde algemene bijdrage, betaling i.v.m. norm overschrijding aantal uitkeringsgerechtigden in 2016 en overname debiteuren SZW; N € 1.821.000 meer kosten 3D's; N € 53.000 lagere ontvangsten eigen bijdrage Wmo; N € 248.000 nagekomen programmakosten jeugd 2016 GR Peelgemeenten; V € 59.000 overschot op lokale kosten waaronder mantelzorg en sociale innovatie. (zie volgende pagina)
College van burgemeester en wethouders	443.000	N	Extra storting pensioen wethouders.
Extra storting afval	235.000	N	Extra storting ivm claim Attero en PMD.
Bestemmingsplan: planschade	162.000	N	Nadeel agv. (B&W 6-2-2018) verwerkt in jaarrekening 2017 van afronding planschade procedure Mathijseind Bakel. Planschade en wettelijke rente.
Onderhoudskosten MFA's	89.000	N	Dit betreft onderhoudskosten MFA's. Vanaf 2016 dienen scholen hier aan mee te betalen. Dit is niet opgenomen in de jaarrekening omdat er nog geen definitief akkoord is over de hoogte van deze bijdrage. Deze wordt in 2018 verwacht en dan zal met terugwerkende kracht een betaling plaats vinden.
Extra storting in de voorziening dubieuze debiteuren	45.000	N	Meer oninbaar verklaard dan geraamd.
Bevordering toerisme/recreatief beleid	23.000	N	Hogere uitvoeringskosten R&T.
Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	36.000	N	overschrijding door grote toename meldingen activiteitenbesluit, sloopmeldingen en milieuvergunningen. Dit zijn wettelijk taken die verplicht dienen te worden uitgevoerd waarbij ODZOB de taken dient uit te voeren. Hier staan geen leges tegenover. Dit is wettelijk niet toegestaan.
Baten OZB eigenaren niet-woningen	34.000	N	Bij de 1e FR 2017 is de raming naar beneden bijgesteld ivm. de daling totale WOZ-waarde niet-woningen, zaaknr. 47-2017, Rb. 2-2-2017. Dit is echter nog lager uitgekomen.
Hogere verkoopkosten onroerende zaken	26.000	N	Extra verkoopkosten i.v.m. meer verkopen onroerende zaken.
Baten Reisdocumenten	25.000	N	De begrote leges reisdocumenten zijn bij de 4e FR 2017 met € 70.000,- naar € 370.000,- bijgesteld o.b.v. extrapolatie realisatie tot op dat moment naar hele jaar. Deze schatting is iets te hoog gebleken.
Startersleningen (via SVN)	20.000	N	Minder rente openstaande leningen.
Totaal nadelen	4.495.000		

Saldo jaarrekening

-2.631.000 N

Effect algemene reserve en weerstandsvermogen

Saldo jaarrekening 2017	-2.631.000	N
Inzet reserve 3D	788.000	V
Totaal te onttrekken aan algemene reserve	-1.843.000	

Daarmee is het nadelig saldo van 2017 van €2.631.000 op hoofdlijnen verklaard.

Toelichting tekort 3D's jaarrekening 2017

Programmakosten 2017 (inclusief uitvoering)	
Wmo	-724.000
Jeugd	-1.710.000
BMS/SDV	-345.000
Participatiewet	-597.000
Overige 3D's	19.000
Tekort op 3D's	-3.357.000

De grootste afwijkingen waardoor het tekort op de 3D's is ontstaan (ten opzichte van de begroting 2017):

Verschillen op 3D's:			
•	Incidentele bijdrage aan Peeltgemeenten (ontvlechting Helmond/bouwkosten/onvoorzien)	€	-461.000 I
•	Senzer overname debiteuren Gemert-Bakel (SZW)	€	-290.000 I
•	Senzer bijdrage ivm norm overschrijding uitkeringen in 2016	€	-58.000 I
•	Nagekomen kosten 3D's over 2016	€	-248.000 I
•	Lokale uitvoering overschot (mantelzorg en sociale innovatie)	€	59.000 I
•	Senzer verhoogde algemene bijdrage	€	-265.000 S
•	Minder ontvangsten eigen bijdrage Wmo	€	-53.000 S
•	Hogere kosten 2017 3D's	€	-2.041.000 S
	Totaal tekort 3D's	€	-3.357.000

Toelichting overschrijdingen 3D's

GR Peeltgemeenten bijdrage in incidentele kosten 2017 -€ 461.000 nadelig

Er is een extra incidentele vraag naar middelen geweest voor de bouw van de gemeenschappelijke regeling Peeltgemeenten. Dit betrof kosten voor automatisering, personele inzet, ontvlechting Helmond (Peel 6.1) en onvoorzien.

Waardering debiteurenpositie (SZW) -€ 290.000 nadelig

Bij de overgang van de uitvoering door het Werkplein naar Senzer zijn de debiteurenposities van deelnemende gemeenten destijds niet overgenomen. Waardering van de debiteurenposities heeft nu door Deloitte plaatsgevonden en de uitkomsten hiervan zijn in de jaarrekening 2017 verwerkt.

Senzer bijdrage i.v.m. norm overschrijding uitkeringen in 2016 -€ 58.000 nadelig

Senzer ontvangt een bijdrage in de algemene middelen ter dekking van de uitvoeringskosten. Per 31-1-2017 is het aantal uitkeringsdossiers overschreden met +5% t.o.v. 1-1-2016. Senzer heeft dan recht op het toepassen van een verhoging, de bijdrage hiervoor bedroeg € 58.000. Voor de berekening is uitgegaan van het aantal uitkeringsdossiers van alle deelnemende gemeenten per 1-1-2016 bedroeg dit 4.810 en per 31-1-2017 5.067.

Nagekomen kosten 3D's over 2016 -€ 248.000 nadelig

Er zijn zorgfacturen ontvangen die nog betrekking hadden op boekjaar 2016 en waarin niet was voorzien. De totale extra kosten zijn € 248.000. De facturen zijn door GR Peeltgemeenten afgehandeld. Als verplichting was hiervoor € 1.736.000 opgenomen, de uiteindelijke kosten bedragen € 1.984.000.

Lokale uitvoering overschot € 59.000 voordelig

Er zijn gelden beschikbaar gesteld die niet volledig zijn ingezet, waaronder voor mantelzorg en sociale innovatie.

Senzer verhoogde algemene bijdrage -€ 265.000 nadelig

Per 1-1-2017 is bijdrage in de algemene middelen voor onze gemeente verhoogd. Aan de verhoging liggen nieuwe afspraken ten grondslag.

Minder ontvangsten aan eigen bijdrage Wmo -€53.000 nadelig

De raming hiervoor bedroeg € 285.000 werkelijk is ontvangen € 232.000 waardoor een tekort is ontstaan van € 53.000.

Hogere kosten 3D's 2017 -€ 2.041.000 nadelig

Aan programmakosten is € 2.041.000 meer uitgegeven dan begroot. De verwachting was dat de kosten uit de Rijksbudgetten voor de 3D's bekostigd konden worden. Er zijn besluiten genomen waaronder KluppluZ en het jeugd en jongerenwerk om uiteindelijk minder programmakosten te moeten betalen, de kosten lopen hier voor de baat uit. Door GR Peelgemeenten is in Q3 een voorspelling van de kosten gemaakt deze wijkt af van de werkelijkheid. Q4 is niet opgesteld waardoor het inzicht in de overschrijding pas bij verwerking van de jaarcijfers bekend is geworden.

Op de uitvoeringskosten GR Peelgemeenten is geen overschrijding. GR Peelgemeenten is binnen hun begroting gebleven met daarbij zelfs nog een klein overschot.

Middelen die aan de gemeente zijn toegekend zijn volledig beschikbaar gesteld voor het Sociaal Domein. Echter, met de decentralisaties in het Sociaal Domein heeft het Rijk beoogd te bezuinigen en is het macrobudget dat aan gemeenten beschikbaar is gesteld direct gekort. We zien nog geen terugloop in het aantal hulpvragen en het aantal cliënten. Het aantal jeugdigen in de jeugdzorg is vanaf 2014 niet afgenomen maar er is zelfs een stijging te zien in 2017 t.o.v. 2014. Sinds de transitie drie jaar geleden, zijn we als gemeente druk bezig geweest met de transformatie. Lokaal zijn er initiatieven opgestart waarvan het voordeel pas op een later moment wordt verwacht. Voorbeelden zijn KluppluZ, Stichting Stap voor Stap, project STORM, Alzheimer café, logeershuis, jeugd en jongerenwerk enz. We zetten volop in op preventie om latere duurdere gespecialiseerde zorg te verminderen. De minister laat onderzoeken of de verdeelmodellen zoals die met invoering van de decentralisaties zijn ingezet aanpassing behoeven.

Totaal

Voor het tekort op 3D's totaal € 3.357.000 wordt voorgesteld om de egaliseringsreserve Sociaal Domein (€ 788.000) in te zetten. Het tekort bedraagt dan € 2.569.000.

Financiële positie

De algemene reserve (voor bestemming) is zoals eerder aangegeven afgerond €2,9 miljoen positief en daarmee nog steeds kwetsbaar. Er is een beperkte buffer voor het opvangen van risico's. Indien risico's zich voordoen dienen deze met het beperkte weerstandsvermogen of met incidentele voordelen in het boekjaar te worden opgevangen.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing is inzicht gegeven in de belangrijkste risico's. Volgens deze inschatting zou er een algemene reserve van €8,269 miljoen aanwezig dienen te zijn als vangnet. Op dit niveau bevindt zich nog niet. Er is een bijstorting van €4,015 miljoen noodzakelijk. Streefdatum voor het bereiken van deze omvang is 2025 conform het herstelplan eigen vermogen of waar mogelijk eerder.

Analyse begrotingsrechtmatigheid

Op grond van BBV-artikel 28, lid a, moet in de toelichting op de programmarekening een analyse van de afwijkingen tussen de begroting na wijziging en programmarekening worden gemaakt.

Op grond van artikel 189, lid 3 Gemeentewet (GW) zijn alle begrotingsoverschrijdingen op de lasten en daarmee overeenstemmende balansmutaties onrechtmatig. Bij de afweging van de relevantie van deze onrechtmatige lasten is het criterium "passend binnen het door de raad uitgezette beleid" van belang. In geval van strijd met een wettelijke bepaling of met een door de raad genomen beslissing is duidelijk dat e.e.a. niet "passend" is. Maar voor vele andere situaties is dit minder duidelijk. Daarom is het noodzakelijk dat de gemeenteraad nader omschrijft op welke wijze dan wel onder welke omstandigheden overschrijdingen op de begrote lasten als "passend binnen het door de raad uitgezette beleid" kunnen worden beschouwd.

Naar ons oordeel passen de hiervoor geanalyseerde overschrijdingen binnen het door de raad uitgezette beleid. Tegenover de lastenoverschrijding staan in een aantal gevallen ook hogere baten.

Wij stellen de raad voor om met de vaststelling van de jaarrekening 2017 de overschrijding op programma 1 Algemene zaken, programma 2 Sociaal Domein & Volkshuisvesting, programma 4 Economie & Sport alsmede de overschrijding op programma 5 Financiën & Vastgoed te autoriseren.

Kerngegevens jaarrekening 2017

Standen per 31 december van het jaar

Sociale structuur	2016	2017
Aantal inwoners:	30.024	30.352
waarvan:		
van 0 t/m 19 jaar:	6.748	6.771
van 20 t/m 49 jaar:	10.922	10.984
van 50 t/m 59 jaar:	4.785	4.776
van 60 t/m 64 jaar:	2.128	2.191
van 65 jaar en ouder:	5.441	5.630
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	351	361
Aantal tewerkgestelden in sociale werkgemeenschappen	214	207
Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente:	12.334 ha	12.334 ha
Waarvan:		
binnenwater	123 ha	123 ha
historische dorpskernen	8 ha	8 ha
oppervlakte groen buitengebied (exclusief bosgrond)	308 ha	308 ha
oppervlakte groen in woonomgeving	114 ha	114 ha
oppervlakte sportvelden	312 ha	312 ha
oppervlakte bossen	350 ha	329 ha
Lengtes van wegen:		
- asfaltwegen:	209 km	209 km
- klinkerwegen	97 km	97 km
- betonwegen	16 km	16 km
- overige (o.a. zandwegen of halfverharding)	90 km	90 km
woonruimten:	12.451	12.929
Financiële structuur (x 1000)		
Exploitatie-uitgaven (excl. Bouwgrond)	82.646	76.143
Exploitatie-uitgaven per inwoner:	2.753	2.509
Heffing OZB:	7.186	7.150
Heffing OZB per inwoner:	0,24	0,24
Algemene uitkering Gemeentefonds:	22.047	22.215
Algemene uitkering Gemeentefonds per inwoner:	0,73	0,73
Vaste geldleningen (exclusief woningbouw)	113.638	104.617
Vaste geldleningen per inwoner	3,78	3,45
Algemene reserves: exclusief rekeningssaldo	688	2.854
Bestemmingsreserves:	4.565	6.049
Voorzieningen (inclusief voorzieningen bouwgrondexploitatie):	27.016	26.555
Totaal reserves en voorzieningen:	32.269	35.458
Totaal reserves en voorzieningen per inwoner:	1,07	1,17

Overzicht van baten en lasten

Programma	Primitieve begroting 2017			Begroting 2017 na wijziging			Realisatie 2017			Realisatie versus raming	
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten
Algemene zaken	653.653	5.711.192	-5.057.539	749.536	5.703.347	-4.953.811	763.414	6.171.813	-5.408.399	13.878	468.466
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	6.002.601	32.960.997	-26.958.396	6.051.159	34.097.809	-28.046.650	6.075.458	37.187.973	-31.112.515	24.299	3.090.164
Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	3.269.877	10.101.556	-6.831.679	3.491.332	10.662.083	-7.170.751	3.598.662	10.474.942	-6.876.280	107.330	-187.141
Economie & Sport	2.679.065	5.169.010	-2.489.945	2.794.791	5.775.440	-2.980.649	3.139.357	5.817.225	-2.677.868	344.566	41.785
Financiën & Vastgoed	7.976.850	6.257.917	1.718.933	10.517.112	8.125.111	2.392.001	13.944.536	9.195.793	4.748.743	3.427.424	1.070.682
totaal programma's	20.582.046	60.200.672	-39.618.626	23.603.930	64.363.790	-40.759.860	27.521.428	68.847.746	-41.326.318	3.917.498	4.483.956
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen											
OZB	7.241.215		7.241.215	7.195.549		7.195.549	7.150.354		7.150.354	-45.195	
Algemene uitkeringen	38.075.676		38.075.676	39.072.452		39.072.452	39.187.732		39.187.732	115.280	
Dividenduitkering BNG Bank	57.820		57.820	74.577		74.577	74.577		74.577	0	
totaal algemene dekkingsmiddelen	45.374.711		45.374.711	46.342.578		46.342.578	46.412.664		46.412.664	70.086	
Overhead programma 1	374.544	990.537	-615.993	381.579	1.028.791	-647.212	416.596	1.034.236	-617.640	35.017	5.445
Overhead programma 2											
Overhead programma 3											
Overhead programma 4		343.151	-343.151		281.151	-281.151	132	317.877	-317.745	132	36.726
Overhead programma 5		4.174.748	-4.174.748		4.150.748	-4.150.748		4.166.504	-4.166.504		15.756
Overhead	374.544	5.508.436	-5.133.892	381.579	5.460.690	-5.079.111	416.727	5.518.617	-5.101.889	35.148	57.927
Heffing voor de VPB											
Gerealiseerd resultaat voor bestemming	66.331.301	65.709.108	622.193	70.328.087	69.824.480	503.607	74.350.819	74.366.362	-15.543	4.022.732	4.541.882
Toevoeging/onttrekking aan reserves:											
Algemene zaken	437.087	225.400	211.687	437.087	225.400	211.687	303.194	225.400	77.794	-133.893	
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	869.266	794.000	75.266	1.981.266	794.000	1.187.266	2.001.557	794.000	1.207.557	20.291	
Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	101.838	154.497	-52.659	174.337	136.560	37.777	101.183	132.930	-31.747	-73.154	-3.630
Economie & Sport					24.057	-24.057		27.687	-27.687		3.630
Financiën & Vastgoed	255.982	1.112.469	-856.487	2.731.699	4.647.979	-1.916.280	2.956.331	6.797.335	-3.841.004	224.632	2.149.356
totaal mutaties reserves	1.664.173	2.286.366	-622.193	5.324.389	5.827.996	-503.607	5.362.265	7.977.352	-2.615.087	37.876	2.149.356

Gerealiseerd na bestemming

-2.630.630

Toelichting programma 1

Aan de lastenzijde zijn er per saldo hogere lasten van € 468.000,- door: een extra storting in de voorziening pensioenen wethouders (€ 443.000,-), hogere juridische advieskosten (€ 16.000,-), lagere kosten beheer gemeentearchief (i.v.m nieuwe portal) (€ 16.000,-) en lagere kosten handhaving, bezwaar en beroep (€ 38.000,-) en diverse overige hogere lasten (€ 63.000,-).

Aan de batenzijde is per saldo € 14.000 meer ontvangen. Dit betreft diverse baten.

Toelichting programma 2

Op programma 2 zit een overschrijding van € 3.090.164,- aan de lasten kant wat grotendeels veroorzaakt wordt door een tekort op de 3D's (€ 3.357.000,-) en een overschot, minder uitgaven, op overige budgetten niet zijnde 3D's (€ 266.836,-).

Aan de batenzijde zien we diverse hogere baten (€ 24.000,-)

Toelichting programma 3

Aan de lastenzijde is er een onderschrijding van € 187.000,- door: lagere uitgaven onderhoud wegen (€ 76.000), lagere onderhoudskosten openbare verlichting (€ 35.000,-) lagere uitgaven plattelandsontwikkeling (€ 76.000,-), lagere uitgaven bomenbeheer (€ 37.000,-), lagere uitgaven IGP Bakelse plassen (€ 50.000,-), lagere uitgaven ecologische verbindingzones (€ 54.000,-), hogere bijdrage aan de ODZOB (€ 36.000,-), planschade (€ 162.000,-) en minder aanvragen subsidies monumenten (€ 34.000,-) en diverse lagere lasten (€ 23.000,-).

Aan de batenzijde zijn er per saldo € 107.000 meer inkomsten grotendeels bestaand uit: baten omgevingsvergunningen (€ 141.000,-) (extra inschakelen ODZOB) en diverse lagere baten (€ 34.000,-)

Toelichting programma 4

Aan de lastenzijde zijn er per saldo € 42.000,- hogere kosten dit betreft diverse uitgavenposten.

Aan de batenzijde zijn er per saldo € 345.000 hogere inkomsten. Dit betreft de onttrekking uit de voorziening afval (€ 264.000,-) en hogere subsidie inkomsten (€ 40.000,-) en diverse overige baten (€ 41.000,-).

Toelichting programma 5

Na correctie (neutralisatie), voor de lasten bouwgrondexploitatie, resteert er op programma 5 een overschrijding van de lasten groot, € 559.000,- wat een optelsom is van diverse oorzaken t.w. hogere onderhoudskosten MFA (€ 89.000,-), Kosten afwaardering ruimte voor ruimte titels (€ 224.000,-), verkoopkosten onroerende zaken (€ 26.000,-), renteresultaat (€ 70.000,-), storting in de voorziening dubieuze debiteuren (€ 45.000,-), storting in de voorziening afval (€ 234.000,-), lagere personeelslasten (€ 109.000,-) en diverse lagere overige lasten (€ 20.000,-).

Aan de batenzijde zien we na correctie (neutralisatie), voor de baten bouwgrondexploitatie een hogere opbrengst van € 1.045.000,- voornamelijk veroorzaakt door hogere opbrengsten (incidentele) verkoop panden (€ 503.000,-), hogere inkomsten verkoop ruimte voor ruimte titels (€ 345.000,-), hogere inkomsten verkoop gronden

(€ 225.000,-) lagere ontvangen rente SVN leningen (€ 20.000,-), hogere exploitatie bijdragen derden (€ 26.000,-) en diverse lagere baten (€ 34.000,-).

Taakveldenoverzicht

Taakveld	Omschrijving taakveld	Lasten	Baten	Saldo
0.1	Bestuur	2.326.835	43.224	2.283.611
0.10	Mutaties reserves	7.977.352	5.362.265	2.615.087
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten			
0.2	Burgerzaken	1.670.466	593.300	1.077.166
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	4.592	8.316	-3.724
0.4	Overhead	5.518.617	416.727	5.101.889
0.5	Treasury	533.956	614.088	-80.132
0.61	OZB woningen	117.035	4.752.462	-4.635.427
0.62	OZB niet-woningen	23.700	2.397.892	-2.374.192
0.64	Belastingen Overig	40.326	232.853	-192.527
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	1.547	39.187.732	-39.186.185
0.8	Overige baten en lasten	-574.077	7.261	-581.338
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.431.725	90.239	1.341.486
1.2	Openbare orde en veiligheid	394.651	27.992	366.659
2.1	Verkeer en vervoer	3.275.252	150.774	3.124.478
2.2	Parkeren	132.198	40.421	91.777
2.5	Openbaar vervoer	1.600		1.600
3.1	Economische ontwikkeling	395.399		395.399
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.512.404	2.236.136	-723.731
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	20.953	10.843	10.110
3.4	Economische promotie	251.519	-47.760	299.279
4.1	Openbaar basisonderwijs	12.509		12.509
4.2	Onderwijshuisvesting	2.574.259	40.566	2.533.693
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.278.909	144.961	1.133.948
5.1	Sportbeleid en activering	271.547		271.547
5.2	Sportaccommodaties	1.681.149	537.581	1.143.568
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	673.273	-25.887	699.160
5.4	Musea	466.107	10.748	455.359
5.5	Cultureel erfgoed	217.561	4.305	213.256
5.6	Media	407.439		407.439
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.177.329	37.816	2.139.512
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.805.616	206.751	2.598.865
6.2	Wijkteams	2.958.100		2.958.100
6.3	Inkomensregelingen	7.171.069	5.249.280	1.921.789
6.4	Begeleide participatie	4.816.450		4.816.450
6.5	Arbeidsparticipatie	354.369		354.369
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	747.561	18.676	728.885
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5.656.887	118.677	5.538.210
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	5.699.020		5.699.020
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	41.912	231.963	-190.051
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	518.093		518.093
7.1	Volksgezondheid	1.160.506	5.251	1.155.255
7.2	Riolering	2.253.661	2.253.661	0
7.3	Afval	2.751.746	2.751.746	0
7.4	Milieubeheer	1.191.946		1.191.946
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	66.090	53.370	12.720
8.1	Ruimtelijke ordening	1.018.398	263.565	754.832
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5.851.264	7.841.765	-1.990.501
8.3	Wonen en bouwen	2.464.895	3.843.523	-1.378.628
Totaal		82.343.714	79.713.084	2.630.630

Algemene dekkingsmiddelen

2017

Lokale heffingen

De gemeente Gemert-Bakel kent de volgende niet besteding gebonden gemeentelijke heffingen:

	Raming begrotingsjaar	Realisatie begrotingsjaar
Onroerende-zaak belasting	7.195.549	7.150.354
Hondenbelasting	150.000	150.000
Toeristenbelasting	-56.089	-56.057
Baatbelasting	584	584
	<u>7.290.044</u>	<u>7.244.881</u>

Algemene uitkeringen

De verantwoorde algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds zijn gebaseerd op de ten tijde van het opstellen van de jaarrekening bekende informatie ter zake, zijnde de decembercirculaire 2017.

	Raming begrotingsjaar	Realisatie begrotingsjaar
Algemene uitkeringen	22.202.144	22.214.585
Integratie uitkering	16.870.308	16.973.147
	<u>39.072.452</u>	<u>39.187.732</u>

Dividend

Verantwoord zijn de navolgende dividenden:

	Raming begrotingsjaar	Realisatie begrotingsjaar
Bank Nederlandse Gemeenten	74.577	74.577
	<u>74.577</u>	<u>74.577</u>

Onvoorziene uitgaven 2017

<u>Raming primitieve begroting 2017</u>	70.000	68.770
---	--------	--------

Programmaverantwoording

Tijd, geld en risico

De programmaverantwoording geeft via een gekleurde tabel aan of een doelstelling wel of niet is gehaald en wat daarvoor is gedaan, zo nodig aangevuld met opmerkingen en een beschrijving van de stand van zaken. Ook wordt aangegeven of er afwijkingen zijn in tijd, geld en risico.

Analyse cijfers begroting na wijziging en realisatie

In de toelichting op de programmarekening wordt een analyse gegeven tussen de werkelijke uitkomsten en de cijfers van de begroting na wijziging per programma. Eerst wordt het totale saldo van het programma vermeldt, daarna wordt de meest relevante afwijking per product toegelicht. Alleen de grote afwijkingen worden toegelicht en daarbij mag een ondergrens van € 60.000,-- worden gehanteerd. Dit is gedaan in overleg met uw raad en sluit aan bij de tolerantiegrenzen van de accountant.

Programma 1 Algemene zaken

Portefeuillehouder: Burgemeester M. van Veen

Programmaverantwoordelijke: M. Heijns

Geen stand van zaken in beeld te brengen

Op schema of gereed

Dreigt achterstand op te lopen. Extra actie/aandacht nodig

Niet gestart / niet haalbaar

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 1: Een transparant en eenduidig inzicht in de handavingsinspanningen	Inspanning toezicht en handhaving is gericht op verbeteren naleefgedrag. Doelen voor 2017 gericht op primair taakveld fysieke leefomgeving		
	Bouwen: Naleefgedrag neemt toe van 85% naar 90%		Verantwoording over 2017 vindt plaats in 2018.
	Milieu: Naleefgedrag neemt toe van 66% naar 75 (Geregistreerd naleefgedrag gebaseerd op resultaten 2016)		Verantwoording over 2017 vindt plaats in 2018.
	Evaluatie bestuurlijk vastgestelde prioriteiten op basis van de resultaten handavingsinspanningen 2017 (jaarverslag 2016)		
	Evaluatie van handavingsinspanningen 2016 is voor 1 juni 2017 gereed		
	Uitvoeringsprogramma 2018 is opgesteld voor 1 december 2017		
Doel 2: In 2017 is grip op verbonden partijen verbeterd	Voor de Gemeenschappelijke Regelingen zijn kadernota's opgesteld op basis van de uitgangspunten van Gemert-Bakel		Is gereed, de GR 'en stellen jaarlijks een kadernota op.
	Voor 15 juli 2017 zijn de begrotingen en de zienswijzen op de begrotingen van de verbonden partijen (de GR-en) aangeboden aan de gemeenteraad ter besluitvorming		

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 3: Samenwerking met netwerkpartners leggen we vast in uitvoeringsprogramma's	Minstens drie teams hebben voor 1 december 2017 een uitvoeringsprogramma opgesteld met netwerkpartners		
Doel 4: Initiatieven en plannen van inwoners zijn gestimuleerd, in behandeling genomen en zoveel mogelijk gefaciliteerd	Inwoners hebben de beschikking over digitale informatie over de eigen leefomgeving, zowel sociaal economisch als ruimtelijk		Is gereed, via de link https://gemert-bakel.incijfers.nl/jive/jive/
	Twee kansrijke bestaande initiatieven/plannen en 2 kansrijke nieuwe initiatieven/plannen zijn uitgewerkt met de juiste methodiek om inwoners te faciliteren of te betrekken		Kansrijk nieuw project rioolvervanging Berglaren moet nog worden gestart. Nieuw project gasloze wijk Handel gestart.
	Dorpen zijn gestimuleerd om de dorpsplannen en processen op een eigen website te publiceren. Er is een risico-inventarisatie met betrekking tot financiën en wettelijke bevoegdheid		
Doel 5: De belangrijkste historische kenmerken van de gemeente Gemert-Bakel zijn beter voor het voetlicht gebracht	Een inwonerswerkgroep is gevraagd een publieksactiviteitenagenda voor Gemert samen te stellen en te organiseren voor 31 december 2017		
	Een inwonerswerkgroep is gevraagd een publieksactiviteitenagenda voor Bakel samen te stellen en te organiseren voor 31 december 2017		Het initiatief is opgepakt door een hernieuwd opgerichte Heemkundekring en organiseert autonoom.
Doel 6: We hebben de belangrijkste veiligheidsthema's voor de gemeente Gemert-Bakel verankerd in de afspraken met externe partners	We hebben gestuurd op de veiligheidsthema's die voor Gemert-Bakel van belang zijn, zoals vastgelegd in de Kadernota integrale veiligheid Peelland 2015-2018; Per half jaar is gerapporteerd over de voortgang van de plannen van aanpak en de cijfers. De inzet is om betere cijfers te behalen voor de gestelde prioriteiten		In 2017 is gestuurd op de plannen van aanpak voor de veiligheidsthema's die voor Gemert-Bakel van belang zijn en is gerapporteerd over de cijfers.
	Verkeersveiligheid: We realiseren een uniforme verkeersveiligheidsmonitor en een rapportage verkeersveiligheid. Handhaving vindt plaats op locaties/trajecten op grond van de Verkeersanalyse Noord-Brabant. Samenwerking en afstemming vindt plaats met Veilig Verkeer Nederland en de politie		

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 7: De vastgestelde servicenormen voor de dienstverlening worden actief gecommuniceerd, nageleefd en verbeteringen worden doorgevoerd	De maandelijkse targets voor de servicenormen zijn: • Telefoon < 5% hangt op na 20 sec. • Medewerkersportaal 80% belt terug binnen 1 dag • Balie 80% geholpen binnen 5 min. • Schriftelijk 80% aanvragen binnen servicenorm antwoord		
	In 2017 handelt het KlantContactCentrum (KCC) 80% van de veel voorkomende vragen en producten af		Structurele klanttevredenheidonderzoeken van de processen; melding openbare ruimte, melding kapotte straatverlichting, principe verzoek, evenementenvergunning en omgevingsvergunning. De gemiddelde scores liggen tussen de 7 en de 8.
	Klanttevredenheidsonderzoeken (KTO) > 7		De enquetes geven veel informatie over hoe de inwoner de dienstverlening ervaart. Uit het onderzoek melding kapotte straatverlichting blijkt dat de verbeteringen in het proces gewaardeerd wordt door de melder.
	KTO: reflectie is toegepast en verbeteringen zijn doorgevoerd		
	De toptaken op de website zijn per kwartaal geactualiseerd		
Doel 8: In 2017 stellen we een uitvoeringsprogramma op voor duurzaamheid en gaan hiermee aan de slag	Het uitvoeringsprogramma duurzaamheid is opgesteld voor 1 maart 2017		

Kengetallen:

Basisregistratie personen en burgerlijke stand:

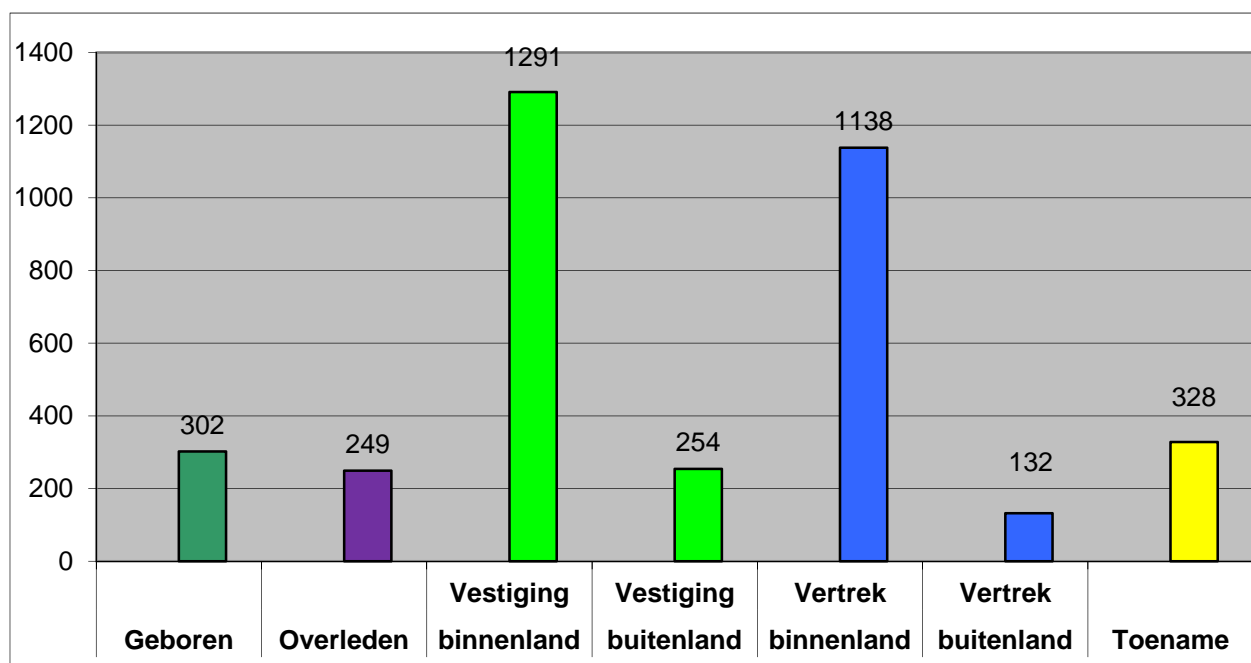
Gegevens burgerlijke stand:					
Jaar:	2013	2014	2015	2016	2017
Geboorten	31	29	33	27	30
Huwelijken	95	101	95	98	93
Partnerschapsregistraties	9	24	33	30	46
Echtscheidingen	46	55	33	42	62
Overlijden	275	277	278	192	294
Erkenningen (waaronder ongeboren vrucht)	137	152	145	126	147
Omzettingen huwelijk in partnerschap (en omgekeerd)	1	2	3	3	4
Beëindiging partnerschap	-	1	3	3	3
Gesloten huwelijken/geregistreerd partnerschap per locatie:					
Jaar:	2013	2014	2015	2016	2017
Gemeentehuis (waarvan kosteloos)	87 (28)	116 (54)	53 (58)	111 (52)	107 (70)
Parochiehuis	1	2	-	2	6
Ridderzaal kasteel	-	-	-	-	-
Raadzaal	1	-	-	-	-
Op locatie	15	9	17	17	27
Totaal	104	127	70	130	140

jaar	Inwoners 1-jan	Geboren	Overleden	Vestiging binnenland	Vestiging buitenland	Vertrek binnenland	Vertrek buitenland	Toename	Inwoners 31-dec	Toename in %
2012	29.041	321	220	810	188	877	135	60	29.101	0,21%
2013	29.101	306	232	875	210	847	98	214	29.315	0,74%
2014	29.315	319	236	915	269	935	134	198	29.513	0,68%
2016	29.513	309	247	979	267	1.014	160	134	29.647	0,45%
2016	29.647	311	231	1.099	243	909	136	377	30.024	1,27%
2017	30.024	302	249	1.291	254	1.138	132	328	30.352	1,09%

Bovenstaande tabel geeft de ontwikkelingen van het aantal inwoners in Gemert-Bakel weer. Deze wijkt af van de tabel gegevens burgerlijke stand omdat geboorteaangiften gedaan moeten worden in de geboorteplaats. Het aantal genoemd in de tabel burgerlijke stand is daarom lager dan in de tabel bevolkingsontwikkelingen. Ook het aantal overlijdens kent een afwijking in aantallen in verband met het overlijden binnen de gemeentegrenzen van personen afkomstig uit andere gemeenten.

Bevolkingsgegevens:	Toename aantal inwoners	Afname aantal inwoners	
Aantal vestigingen in Gemert-Bakel:	1.545		
Aantal vertrekken uit Gemert-Bakel:		1.270	
Verschil (vertrekoverschot)			275
Aantal geboorten in Gemert-Bakel:	302		
Aantal overlijdens:		249	
Verschil (geboorteoverschot):			53
Inwonercijfer per 1 januari 2017:	30.024 (bron: CBS)		
Inwonercijfer per 31 december 2017:	30.352 (voorlopig)		
Toename (%)	(= 1,09%)		

*Bron CBS

Gemeentearchief:

Bezoekers studiezaal gemeentearchief:	
Jaar:	Aantal:
2012	2.141
2013	2.234
2014	2.216
2015	2.310
2016	2.636
Begroot 2017	2.000
Werkelijk 2017	3.296

De bezoekersaantallen blijven stijgen, terwijl dit niet in lijn van verwachtingen ligt. Landelijk wordt meer stabilisatie of zelfs een daling gezien, hoewel ook bij enkele andere gemeentearchieven weer een lichte stijging gezien wordt. Om de bezoekers goed te kunnen blijven ontvangen, is de studiezaal aangepast om vier extra werkplekken te realiseren. Dit betekent echter dat er nu nog slechts een balie beschikbaar is, die wel groot genoeg is voor een dubbele bezetting. In 2017 is gestart met de opzet voor een nieuwe presentatie van de publieksomgeving van de databases op internet, om bezoekers ook digitaal efficiënter te kunnen helpen. Deze site moet in 2018 gepresenteerd gaan worden. De stijgende bezoekersaantallen kunnen binnen de bestaande bezetting alleen opgevangen worden door het verder uitbreiden van de digitale toegankelijkheid, het opzetten van zoekinstructies voor routine vragen en het daarmee vergroten van de zelfredzaamheid van bezoekers.

Brandweer:

Gegevens uitrukken brandweer:															
Jaar	2013			2014			2015			2016			2017		
	Bakel	Gemert	De Rips	Bakel	Gemert	De Rips	Bakel	Gemert	De Rips	Bakel	Gemert	De Rips	Bakel	Gemert	De Rips
Brand	29	43	13	47	41	12	52	53	11	38	47	19	48	40	9
Hulpverlening	22	30	12	25	32	15	43	59	10	23	41	12	23	139	6
Totaal post	51	73	25	72	73	27	95	112	21	61	88	32	71	179	15
Totaal korps	149			172			228			181			256		
Loos alarm	14	12	3	21	6	2	36	17	1	18	6	3	29	5	1
First Responder		89			110			188			198			129	

Het aantal inzetten van de brandweer fluctueert enigszins per jaar. Uit de analyse kan niet worden afgeleid of hier sprake is van een trendontwikkeling. Over een periode van meerdere jaren gezien zien we een aantal uitschieters naar boven en naar beneden. Het aantal brandmeldingen blijft redelijk constant.

Het aantal uitrukken voor de First Responders is in 2017 een stuk minder dan de twee jaren daarvoor. Voor een groot deel heeft dit te maken met het veranderen van het (gedigitaliseerde) uitvraag- en inzetprotocol van de Meldkamer Ambulance.

Gegevens van de gemeente Gemert-Bakel met betrekking tot veiligheid:

Aard activiteit	2013	2014	2015	2016	2017	Gemiddelde 5 jaar
1.1.1 Inbraak woningen	88	56	40	52	56	58
1.2.3 Brom-, snor- en fietsendiefstal	164	307	149	102	131	171
1.3.1 Ziekenhuisgewonden t.g.v. verkeersongeval	14	9	8	11	7	10
1.3.1 Doden door verkeersongeval	0	1	0	1	1	0,6
1.4.3 Openlijk geweld	9	8	7	5	8	7
1.4.5 Mishandeling	73	84	67	56	62	68
2.1.1 Drugs/drankoverlast meldingen	60	23	28	25	39	35
2.2.2 Overlast horeca	11	11	7	7	2	8
Buurtbemiddeling	19	28	34	20	16	23
2.5.1 Inbraak bedrijven en instellingen	45	17	27	13	8	22
2.5.2 Winkeldiefstal	26	21	25	24	28	25
Jeugdoverlast	75	103	76	93	66	83
3.1.3 Wapenhandel = bezit	7	4	5	4	3	5
Halt afdoeningen	32	52	40	54	51	46
1.3 Rijden onder invloed motorrijtuigen	89	59	50	59	45	60
Meldingen geluidshinder overig	180	155	202	194	162	179

Bronvermelding taakstelling:

Operationeel Expert GGP wijkagent Ferdie Nieuwkerk van politie Gemert-Bakel en Laarbeek d.d. 26/2/2018

Bijzonderheden:

- Woninginbraak: Lichte stijging, veelplegers actief binnen Gemert-Bakel.
- Brom- en fietsendiefstal: Lichte stijging in 2017 wel onder 5-jaar gemiddelde.
- Drugs- en Drank meldingen: Mede door project NIX18 meer meldingen ontvangen.
- Buurtbemiddeling: In 2017 zijn er minder buurtbemiddelingszaken door de LEV-groep geweest dan gemiddeld de laatste 5 jaren.
- Inbraak bedrijven en instellingen: Fors minder, mogelijk dat het Keurmerk Veilig Ondernemen gezorgd heeft voor een gunstig effect.
- Jeugdoverlast: Gunstig resultaat, inzet van extra jongerenwerkers heeft effect.
- Geluidshinder: Gunstig beeld gezien het gemiddelde van de laatste 5 jaar. Ondanks de vele meldingen van geluidsoverlast van enkele grote evenementen.

Programma 2 Sociaal Domein & Volkshuisvesting

Portefeuillehouder: Dhr. J.M.A. Bevers

Programmaverantwoordelijke: R. Groenendal

Geen stand van zaken in beeld te brengen

Op schema of gereed

Dreigt achterstand op te lopen. Extra actie/aandacht nodig

Niet gestart / niet haalbaar

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 1: Het gebiedsteam Sociaal Domein is per 1 januari 2017 operationeel	Voor 31 december 2017 zijn indicatoren vastgelegd voor de managementrapportage om de dienstverlening van het lokale gebiedsteam te toetsen		Er is een rapportage opgesteld welke in de 3e kwartaalrapportage (13-11-2017) van de de Peelgemeente is aangevuld met prognose cijfers, ontwikkelingen, betere inzichten en voorspellingen.
	Per kwartaal is er een netwerkbijeenkomst met ieder wijkteam waarbij de samenwerking tussen de deelnemers centraal staat		Er is een actieplan dorps- en wijkgericht werken opgesteld. Daarin is opgenomen dat elk kwartaal een netwerkbijeenkomst met alle wijkteams plaatsvindt. Daarnaast komen we ieder halfjaar samen met de kartrekkers, de regisseurs en een coach om te bespreken hoe het gaat in de diverse wijkteams en op welke wijze verbetering en/of meer ondersteuning nodig is.
	Per half jaar zijn er 9 wijkprofielen beschikbaar met informatie uit het sociale domein		De wijkfoto wordt in overleg met de kernpartners gemaakt voor volgend jaar. Er is opgehaald welke informatie van nut was en welke informatie er mogelijk aan toe moet worden gevoegd. Op basis hiervan maken we de nieuwe wijkfoto.

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 2: Vanaf 1 januari 2017 hebben we een programmatische aanpak voor sociale innovatie	Voor 31 december 2017 zijn vijf innovatieve producten / diensten ontwikkeld		Er zijn twee ideeën coaches aangesteld om mensen te begeleiden en coachen bij het ontwikkelen van producten. Tevens zijn er middelen beschikbaar gesteld voor de werkgroepen zorg. Er zijn meerdere innovatieve diensten geweest in de gemeente. Niet altijd zijn hier middelen voor nodig geweest.
	Per half jaar is er een netwerkbijeenkomst om innovatieve ideeën te bespreken met inwoners en professionals		Dit wordt gedaan door aan te sluiten bij bestaande bijeenkomsten en door een nieuwe bijeenkomst te organiseren. We gebruiken hiervoor de Sociaal Cafés, en andere bijeenkomsten.
	Voor 31 december 2017 is er een ontwikkelagenda sociale innovatie 2018		Deze ontwikkelagenda is afgestemd met de manager en wethouder Sociaal Domein. Ook heeft het college besloten opnieuw Sociale Innovatie te financieren.
Doel 3: In 2017 borgen we de lokale uitvoering van de decentralisaties in het Sociaal Domein	Voor 1 juli 2017 is er een integraal beleidsverslag Sociaal Domein over 2016		Er wordt gerapporteerd over de uitvoering sociaal domein. Senzer en de Uitvoeringsorganisatie zijn beiden in ontwikkeling en hebben nog geen goede managementrapportages die aansluiten op de rapportage van de gemeente.
	Ieder kwartaal is er een financieel overzicht van de uitgaven in het sociale domein		Het format is gereed. Er is echter nog onvoldoende data beschikbaar om het format te vullen.
	Voor 31 december 2017 is er een nieuwe beleidsnotitie Sociaal Domein		Het beleidskader Sociaal Domein is ontwikkeld maar wordt meegenomen en voorgelegd aan de volgende raad. De nieuwe raad kan hier dan nog aanpassingen aan doen.
Doel 4: Vanaf 1 januari 2017 hebben we een programmatische aanpak voor preventie in het sociale domein	Voor 31 december 2017 is er drie keer een sociaal café georganiseerd		Er zijn drie sociaal cafes geweest in 2017, namelijk over mantelzorg, armoede en laaggeletterdheid.
	Per half jaar is er een voortgangsrapportage van het preventieprogramma		Er is een breed preventieoverzicht 2017 opgesteld.
	Voor 31 december 2017 is het preventieprogramma 2018 gereed		Betreft project "Versterken sociale weerbaarheid bij jongeren en versterken opvoedkracht van hun ouders".

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 5: Het CJG-netwerk en de onderwijspartners werken per 1 januari 2017 volgens een sluitende aanpak voor alle 0-23 jarigen	Per half jaar is er een voortgangsrapportage van het Actieplan van de LEA		Beide actieplannen (LEA en CJG) zijn gereed. De netwerkpartners en de wethouder hebben overleg gehad om te komen tot een meer constructieve werkwijze. De uitkomst is dat er een regiegroep onderwijs komt die wordt voorgezeten door de manager SD en een frequenter OOGO (op overeenstemming gericht overleg) waarbij de wethouder voorziet.
	Per half jaar is er een voortgangsrapportage van het Actieplan van het CJG-netwerk		Beide actieplannen (LEA en CJG) zijn gereed en zullen in 2018 worden geevalueerd middels een RIN. Het CJG-actieplan is middels een RIN op 30-1-2018 gepresenteerd.
	Wij organiseren in 2017 drie overleggen met het CJG-netwerk over de borging van veiligheid van de doelgroep in de werkprocessen		Gelijktijdig is er vanuit het overleg op niveau van 21 voor de jeugd voorgesteld om subregionaal met gemeenten en veiligheidsketen een uitvoeringsoverleg in te richten, om vanuit het bredere regionale kader, de opgaven voor de subregionale en lokale uitvoering te operationaliseren. Het eerste subregionale overleg heeft plaatsgevonden 14 november in Helmond. Vanuit Gemert-Bakel zijn de toen aanwezige partners voorgesteld en uitgenodigd om deel te nemen aan een lokaal overleg met lokale partners CJG. Zij hebben afgesproken het overleg eerst subregionaal te willen voeren. In 2018 nodigen we ze lokaal uit.
Doel 6: Vanaf 1 januari 2017 sturen we op een integrale uitvoering van de woonvisie	Voor 1 juli 2017 is er een monitor wonen beschikbaar		Op 23 november is de monitor wonen gepresenteerd in de commissie.
	Per halfjaar is er een voortgangsrapportage van het uitvoeringsprogramma		Elke zes weken is er overleg met de kernpartners over de voortgang.
	Voor 31 december 2017 is het uitvoeringsprogramma 2018 gereed		2 oktober heeft een bestuurlijk overleg plaats gevonden en zijn de onderwerpen besproken.
Doel 7: In 2017 stellen wij een uitvoeringsplan jeugd- en jongerenwerk op	Voor 1 februari 2017 wordt aan het college van B&W een implementatieplan jeugd- en jongerenwerk voorgelegd		Afgerond. Er volgt in het 1ste kwartaal 2018 een RIN over de effectrapportage jongerenwerk 2017.

Programma 3 Ruimtelijke ordening & Openbaar Beheer
Portefeuillehouder: Mevr. A.A.H.C.M. van Extel- van Katwijk
Programmaverantwoordelijke: W. Willems

Geen stand van zaken in beeld te brengen

Op schema of gereed

Dreigt achterstand op te lopen. Extra actie/aandacht nodig

Niet gestart / niet haalbaar

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 1: Op 31 december 2017 is het waardevol groen in de gemeente vastgelegd	In het eerste kwartaal is de Groene kaart bomenbeleid opgeleverd		Dit proces verloopt minder snel. Dit komt voornamelijk door de gekozen werkmethode om te inventariseren met behulp van vrijwilligers. Het wordt opgeleverd in het eerste kwartaal van 2018.
	Voor 31 december 2017 is een Groenstructuurplan incl. uitvoeringsrichtlijnen opgeleverd		Reeds bekende structuren worden samen gevoegd op één kaart. De uitwerking van de groennorm heeft een verhoogde prioriteit gekregen.
	Het waardevol groen is opgenomen in de Structuurvisie+		Gereed, wacht op update structuurvisie.
	Het waardevol groen is opgenomen in het Bestemmingsplan buitengebied		
Doel 2: Op 31 december 2017 zijn de beheergegevens van de kapitaalgoederen voor 90 % actueel	In het 2 ^e kwartaal is het wegenbeheerplan geactualiseerd		Proces is lopende. In mei is de commissie geïnformeerd en eind juni wordt een werksessie met de commissieleden georganiseerd. Eind 2017 is het wegbeheerplan voorgelegd.
	In het 4 ^e kwartaal leveren wij een rapportage actualisatie beheergegevens openbare ruimte op		Het valideren vraagt een grote inspanning. Deze is noodzakelijk om de gegevens efficiënt te kunnen gebruiken. In februari 2018 wordt een nieuwe datamanagementscan gedraaid waaruit die als onderlegger gebruikt kan worden voor de rapportage.

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 3: Behoud van een gezonde leefomgeving voor alle inwoners van Gemert-Bakel door een zorgvuldige veehouderij	Wij faciliteren de Werkgroep Duurzaam buitengebied Elsendorp		
	Wij faciliteren het Dorpsoverleg De Rips		
	Wij rapporteren over de huidige situatie van belasting geur, fijnstof, klachten & meldingen		
	De ODZOB heeft een resultatenoverzicht 'zorgvuldige veehouderij' opgesteld voor 14 gemeenten inclusief Gemert-Bakel in het kader van het Werkprogramma Gezonde Leefomgeving & Agrofood		In 2018 zal de ODZOB dit weer gaan oppakken.
	Wij hebben het beleid van de Provincie Noord-Brabant verwerkt in het bestemmingsplan buitengebied		
	Bij knelpunten zoeken wij naar de juridische ruimte om te komen tot een oplossing van de overlastsituatie		
	De resultaten van onderzoeken naar de relatie tussen volksgezondheid en veehouderij zijn vertaald naar beleid en aangeboden aan de gemeenteraad		
	Doel 4: Wij hebben een pro-actieve aanpak van de leegstand in het buitengebied van Gemert-Bakel	Het VAB-beleid is vertaald in het bestemmingsplan Buitengebied 2017	
De plannen van de initiatiefnemers uit de VAB-proeftuin Elsendorp zijn gefaciliteerd bij het voeren van de benodigde ruimtelijke procedures			
De VAB-proeftuin Elsendorp (fase 1) is geëvalueerd			

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 5: In 2017 wordt in het buitengebied in Gemert-Bakel de landschappelijke inpassing van locaties gestimuleerd, gefaciliteerd en gehandhaafd	In het bestemmingsplan Buitengebied zijn ruimere regels ten behoeve van het realiseren van de landschappelijke inpassing (20% beplanting ook buiten het bouwblok) opgenomen		
	In het bestemmingsplan Buitengebied zijn een handreiking "Kwaliteitsverbetering landschap Gemert-Bakel" en een actueel beeldkwaliteitsplan opgenomen		
	In het bestemmingsplan Buitengebied zijn voorwaardelijke bepalingen opgenomen ten behoeve van de landschappelijke inpassing, waardoor de realisatie en instandhouding van de beplanting handhaafbaar is		
Doel 6: In 2017 gaan wij uitvoering geven aan het plan van aanpak Omgevingswet	In 2017 zijn de 'acties 2017', die voortvloeien uit de impactanalyse uit het plan van aanpak "Omgevingswet Gemert-Bakel", uitgevoerd		De invoeringsdatum inwerkingtreding Omgevingswet is uitgesteld naar vermoedelijk 1 januari 2021. Hierdoor zal er getemporeerd worden met een aantal acties om te voorkomen dat termijn naar invoering te lang wordt.
Doel 7: Samenwerken binnen de Peel aan de Ruimtelijke Agenda	In 2017 zijn de 'acties 2017', die voortvloeien uit de Ruimtelijke Agenda, uitgevoerd		

Programma 4 Economie & Sport

Portefeuillehouder: Dhr. M.P. Bankers

Programmaverantwoordelijke: A. van Laarhoven- Rovers

Geen stand van zaken in beeld te brengen

Op schema of gereed

Dreigt achterstand op te lopen. Extra actie/aandacht nodig

Niet gestart / niet haalbaar

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 1: In 2017 is de economische ontwikkeling op basis van feitelijke gegevens over onze economische clusters & ketens in beeld gebracht	In de 1 ^e helft van 2017, wordt de ondernemers verzocht om clustertafels te formeren		Cluster en ketenonderzoek is gereed. Deze actie is opgenomen in de concept-economische agenda. Alvorens deze agenda vast te stellen is in najaar 2017 input gevraagd van alle ondernemers en ondernemersverenigingen.
Doel 2: In 2017 is de economische agenda (2016-2020) gedeeltelijk uitgevoerd in de Peel en in Gemert-Bakel	In het 1 ^e kwartaal van 2017 zijn de strategische visie en economische agenda 2016-2020 De Peel verankerd in een nieuwe uitvoeringsorganisatie		Op 22 januari 2018 is de officiële kick-off van het Innovatiehuis geweest. Op de website InnovatiehuisdePeel staan de lopende projecten vermeld.
	In 2017 is het lokale uitvoeringsprogramma economie gedeeltelijk uitgevoerd		Het betreft een levende agenda, een kapstok waar we alle economische ontwikkelingen in Gemert-Bakel aanhaken.
	Het projectplan naar een Geopark 'De breuk door Peel en Maas' is opgeleverd		

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 3: In 2017 zijn onze ondernemers tevreden over de gemeentelijke dienstverlening	De gemeentelijke dienstverlening is afgestemd op de beschikbare informatie uit het onderzoek MKB 'mijn vriendelijkste gemeente', de overleggen met de ondernemersverenigingen, de overleggen met de individuele ondernemers door de accountmanager		
	In 2017 zijn samen met de overige partners van de multiple helix twee themabijeenkomsten georganiseerd. Daarbij wordt informatie uitgewisseld over o.a. parkmanagement, een ondernemersfonds, de aanleg van glasvezel		
Doel 4: In 2017 is het uitvoeringsprogramma (2017-2030) voor een betere bereikbaarheid van Gemert-Bakel gedeeltelijk uitgevoerd	Het uitvoeringsprogramma (2017-2030), op basis van het bereikbaarheidsakkoord 2016 voor de Brainport regio is gedeeltelijk uitgevoerd (o.a. het multimodale knooppunt, aansluitingen op N279, snel fietsverbindingen naar Eindhoven en Helmond, doorstroom-as, (H)OV)		Eerste projecten die worden uitgevoerd staan voor 2018 op het programma.
	Het Regionaal Verkeersmodel Zuidoost-Brabant is opgesteld		1e kwartaal 2018
	De visie op mobiliteit en innovatie is in het eerste kwartaal van 2017, verankerd binnen de strategie ruimte MRE		
	Project N279: De Provincie levert de resultaten van het projectMER-onderzoek op in het 1 ^e kwartaal van 2017		2e kwartaal 2018
	Voor het faciliteren van het gebruik van openbaar vervoer zijn fietsenrekken bij bushaltes in Gemert-Bakel geplaatst en verbeterd		2e kwartaal 2018

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 5: In 2017 zijn onze ondernemers voldoende geïnformeerd met betrekking tot het aannemen van mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt	We stimuleren de ondernemers direct en indirect tot sociaal verantwoord ondernemen, om mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en/of een arbeidshandicap aan te nemen. We leggen daarbij de verbinding tussen het economische – en het sociale domein in De Peel en in Gemert-Bakel. Daarnaast voeren we het gesprek met de lokale ondernemersverenigingen op dit thema		
Doel 6: In 2017 wordt de ambitie 'Gemert-Bakel wordt meer cultuur hotspot in de Peel' nader gedefinieerd	Een projectplan 'Gemert-Bakel wordt meer cultuur hotspot in De Peel' is opgeleverd, daarbij is o.a. aandacht voor de vermarketing en de uitvoeringsorganisatie GBT-VVV		
	De haalbaarheidsstudie 'Adrenalinepark Gemert' is gefaciliteerd		Initiatiefnemers hebben geen concrete plannen meer ingediend.
	Een agenda 2017-2018 met een verbreed toeristisch/cultuurhistorisch aanbod is opgeleverd		
	De overeenkomst regionale routestructuren VISIT-Brabant is geëvalueerd		
	De lokale routestructuren (wandelen, fietsen en ruiters) zijn kwalitatief en kwantitatief aangepast		
Doel 7: De kadernota sport wordt in 2017 nader uitgewerkt	In 2017 wordt een uitvoeringsplan uitwerking kadernota sport door het college van B&W vastgesteld		29 augustus 2017 vaststelling beheerplan sportparken door College van B&W. 5 oktober 2017 raadsbesluit. In het 4e kwartaal 2017 zijn de onderhoudscontracten met de verenigingen opgesteld.
Doel 8: In 2017 is het Integraal Dorpsplan Bakel gefaciliteerd	De visie Dorpsplan Bakel is door het dorp onder leiding van de Stem van Bakel vertaald in uitvoeringsplannen		
	Eventuele uitvoeringsplannen die niet uit de programmabegroting gefinancierd kunnen worden, zijn separaat voorgelegd aan de gemeenteraad		

Programma 5 Financiën & Vastgoed

Portefeuillehouder: Mevr. M.C.H. de Ruiter-van Hoof

Programmaverantwoordelijke: A. van de Ven

Geen stand van zaken in beeld te brengen

Op schema of gereed

Dreigt achterstand op te lopen. Extra actie/aandacht nodig

Niet gestart / niet haalbaar

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 1: Opstellen beleid gebouwen	Wij bieden in maart 2017 een beleidsplan gebouwen aan de gemeenteraad aan dat inzicht verschaft in en uitspraken doet over gebruikers, contracten, ruimtegebruik, onderhoud, subsidies en kosten en opbrengsten van de gemeentelijke gebouwen		
	Wij bieden in juli 2017 een geactualiseerd meerjarig onderhoudsbeheerplan gebouwen aan de gemeenteraad aan gelijktijdig met de begrotingsnota 2018		
Doel 2: Gemert-Bakel is een financieel gezonde gemeente	In 2017 werken aan opbouw van weerstandsvermogen		
	De meerjarenbegrotingen 2017-2020 en 2018-2021 zijn sluitend		
	Uiterlijk 15 november 2017 aanleveren van de meerjarenbegroting 2018-2021 bij de provincie (zodat we met ingang van begrotingsjaar 2018 niet meer onder preventief toezicht vallen van de provincie)		

Doel	Resultaten 2017	Realisatie	Opmerking / stand van zaken
Doel 3: De gemeentelijke lasten voor de inwoners en bedrijven zijn niet hoger dan het Brabantse gemiddelde	We handhaven de OZB voor burgers en bedrijven in 2017 op het niveau van 2016, de inflatiecorrectie van 1% blijft achterwege		
	In 2017 verlagen we het vastrecht afvalstoffenheffing voor burgers en bedrijven met € 19 per aansluiting		
Doel 4: Transparanter maken van de gemeentelijke bouwgrondexploitatie	Wij bieden meer analysemogelijkheden en scenario's aan bij de vaste rapportagemomenten van de bouwgrondexploitatie in de P&C-cyclus (juli 2017 en december 2017)		Rapportages zijn verbeterd maar er zijn meer mogelijkheden na implementie aangeschafte software bouwgrond.
Doel 5: Verkopen van bouwgrond bevorderen	In 2017 voeren we de marketingstrategieën voor Mortel Zuidrand en Wolfsveld uit		
	We leveren ook in 2017 maatwerk (in kaveloppervlakte en financiering)		
	Een raadsvoorstel is aangeleverd voor het vaststellen van (regio) concurrerende bouwgrondprijzen in 2017		
	In 2017 zal minimaal twee keer overleg met stakeholders (o.a. makelaars, Goed Wonen, private- project ontwikkelaars) plaatsvinden		
	In 2017 blijven wij gebruik maken van het klantvolgsysteem ten behoeve van een beter relatiebeheer		

Beleidsindicatoren

Nieuw onderdeel

Met ingang van 2017 is het verplicht om beleidsindicatoren in de programmaverantwoording op te nemen. Deze indicatoren dragen bij om de programmaverantwoording beleidsmatiger te maken, zodat de raad op de belangrijke momenten in een beleidscyclus zich een beeld kan vormen over de behaalde beleidsresultaten. De raad, en ook burgers, bedrijven, organisaties, media en andere belanghebbenden in gemeenten, kunnen daarnaast de beleidsresultaten ook vergelijken met de beleidsresultaten in andere gemeenten. Dit kan via de site www.waarstaatjegemeente.nl

Beleidsindicatoren

Nummer	Taakveld	Naam Indicator	Gegeven	Eenheid	Bron	Periode
1	Bestuur en ondersteuning	Formatie	5,11 Fte	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2017
2	Bestuur en ondersteuning	Bezetting	5,19 Fte	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	2017
3	Bestuur en ondersteuning	Apparaatkosten	€443,51	Kosten per inwoner	Eigen begroting	2017
4	Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	6,9% €766.625	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	2017
5	Bestuur en ondersteuning	Overhead	6,49%	% van totale lasten	Eigen begroting	2017
6	Veiligheid	Verwijzingen Halt	255	Aantal per 10.000 jongeren	Bureau Halt	2016
7	Veiligheid	Harde kern jongeren (jeugdige veelpleger)	0	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD	2014
8	Veiligheid	Winkeldiefstallen	0,7	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016
9	Veiligheid	Geweldsmisdrijven	3,2	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016

Nummer	Taakveld	Naam Indicator	Gegeven	Eenheid	Bron	Periode
10	Veiligheid	Diefstallen uit woning	2,4	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016
11	Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	3,9	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2016
12	Verkeer en vervoer	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	15%	%	Veiligheid NL	2015
13	Verkeer en vervoer	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	10%	%	Veiligheid NL	2015
14	Economie	Funcziemenging	48,10%	%	LISA	2017
15	Economie	Vestigingen (van bedrijven)	151,6	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2017
16	Onderwijs	Absoluut verzuim	0,22	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2016
17	Onderwijs	Relatief verzuim	3,35	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2016
18	Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonders startkwalificatie (vsv-ers)	1,20%	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO	2014
19	Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	42,70%	%	RIVM	2016
20	Sociaal domein	Banen	595,8	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 - 64 jaar	LISA	2017

Nummer	Taakveld	Naam Indicator	Gegeven	Eenheid	Bron	Periode
21	Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	0,91%	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2015
22	Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin (kinderen in armoede)	3,30%	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2015
23	Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	69,10%	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2016
24	Sociaal domein	Werkloze jongeren	2,05%	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel	2015
25	Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	225	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	Eerste half jaar 2017
26	Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	36	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	CBS	Eerste half jaar 2017
27	Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	7,60%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	Eerste half jaar 2017
28	Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	0,60%	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	Tweede half jaar 2016
29	Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	0%	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	Eerste half jaar 2017

Nummer	Taakveld	Naam Indicator	Gegeven	Eenheid	Bron	Periode
30	Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	300	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	Eerste half jaar 2017
31	Volksgezondheid en milieu	Omvang (fijn) huishoudelijk restafval	50 kg	Kg/inwoner	CBS	2016
32	Volksgezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit	2,80%	%	RWS	2016
33	Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	€240	Duizend euro	CBS	2017
34	Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	9,10	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2015
35	Vhrosv	Demografische druk	68,30%	%	CBS	2017
36	Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€730	In Euro's	COELO	2017
37	Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€820	In Euro's	COELO	2017

Paragrafen

De Paragrafen dienen aan te sluiten bij de inrichting van de begroting. De paragrafen bevatten de verantwoording van wat in de toekomstige paragrafen in de begroting is opgenomen. De eerste zeven paragrafen zijn verplicht. Gemeenten zijn vrij om meer paragrafen op te nemen. Gemert-Bakel heeft ervoor gekozen om voor Grootschalige projecten (waaronder reconstructie) een aparte paragraaf in te richten.

De Sisa-verantwoording is opgenomen in de jaarrekening.

- 1 Lokale heffingen
- 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- 3 Onderhoud kapitaalgoederen
- 4 Financiering (Treasury)
- 5 Bedrijfsvoering (inclusief rechtmatigheid)
- 6 Verbonden partijen
- 7 Grondbeleid
- 8 Grootschalige projecten: voortgangsrapportage lopende kredieten en projecten

§ 1 Lokale heffingen

Beleid ten aanzien van onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Voor 2017 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd in de tarieven OZB.

- Stijging tarieven met 1,0% inflatie blijft voor 2017 achterwege;
- Areaaluitbreiding van € 53.000;
- Eenmalige teruggave OZB 2016 omzetten naar een structurele teruggave.

Tarief voor woningen of voor woningen met bedrijf, waarvan 70% van de waarde toegerekend wordt aan de woning:	2014	2015	2016	2017
Eigenarenbelasting:	0,1773018%	0,185208%	0,166687%	0,166687%

Tarief voor niet-woningen (alle andere panden dan woningen):	2014	2015	2016	2017
Eigenarenbelasting:	0,245034%	0,247172%	0,222455%	0,233798%
Gebruikersbelasting:	0,187556%	0,191373%	0,172236%	0,166518%

De totale opbrengst van de OZB in 2017 is begroot op € 7.195.000. Per saldo is de totale OZB opbrengst in 2017 uitgekomen op € 7.150.354. Dit is een verwachte stand. Door de overgang naar de BSOB heeft de aanslaglegging over de 2e helft van 2017 pas in 2018 plaatsgevonden. De opbrengsten in meerjarenperspectief zien er als volgt uit:

Opbrengst OZB	2014	2015	2016	2017
Totaal opbrengst	€ 7.816.515	€ 8.067.926	€ 7.186.437	€ 7.150.354

Hondenbelasting

De hondenbelasting is een algemene belasting. Een maatschappelijke rechtvaardiging in het heffen van hondenbelasting is gelegen in het feit dat de gemeente kosten maakt voor het ruimen van hondenuitwerpselen en het aanleggen van uitlaatstroken. Wettelijk gezien hoeft deze koppeling niet gemaakt te worden.

De belasting heeft een stabiele opbrengst bereikt die alleen maar in stand kan blijven als controle niet wordt verwaarloosd. Vanaf 2014 wordt ieder jaar een derde van de gemeente gecontroleerd op hondenbezit. Het tarief van de hondenbelasting bedraagt € 50 per hond en € 200 voor een kennel.

Opbrengst hondenbelasting	2014	2015	2016	2017
Totaal opbrengst	€ 156.829	€ 155.796	€ 156.258	€ 150.000

De aanslaglegging over 2017 heeft door de overgang naar de BSOB nog niet plaats gevonden (op het moment schrijven van deze paragraaf). Daarom is in deze jaarrekening de geraamde opbrengst geboekt.

Leges voor verleende diensten

Het beleid is er in principe op gericht om een volledige kostendekking voor de verleende dienst te bereiken. De legestarieven in 2017 zijn niet volledig kostendekkend. Hiervoor wordt geen inhaalslag gedaan in 2017 en verder. De tarieven zijn enkel gestegen met 1,0% gelijk aan de inflatie.

Afvalstoffenheffing/Reinigingsrechten

De reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrechten) zijn bedoeld als een middel om de kosten van het ophalen en verwerken van afvalstoffen, in de breedste zin van het woord, te verhalen op degenen die de afvalstoffen ter verwerking aanbieden aan de vuilnisophaaldienst.

De afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die feitelijk gebruik maakt van een perceel waarvan een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt. Het tarief voor de afvalstoffenheffing bestaat uit een vast bedrag en een variabel/gedifferentieerd bedrag (tarief met differentiatie naar aanbiedingsfrequentie en grootte van de container). Het een en ander betekent dat in principe voor elk perceel tenminste het vaste bedrag wordt geheven. Indien geen afvalstoffen door middel van een container worden aangeboden, zal het zogenaamde variabele/gedifferentieerde tarief (tarief per lediging, per soort van container) uiteraard niet verschuldigd zijn. Aan bedrijven (winkels, kantoren etc.) van waaruit afvalstoffen door middel van de containers worden aangeboden aan de gemeentelijke ophaaldienst, worden op basis van een retributie (het zogenaamde reinigingsrecht), tarieven in rekening gebracht.

De vaste bedragen vormen een zekere component in de beoogde opbrengst van de reinigingsheffingen. Deze vaste bedragen worden geheven van afgerond 12.500 woningen en 190 bedrijven. De vaste kosten van het ophalen en verwerken van afvalstoffen, waaronder ook de kosten van de milieustraat begrepen zijn, worden door de vaste bedragen gedekt.

De opbrengst van de variabele/gedifferentieerde tarieven is uitsluitend afhankelijk van het aanbiedingsgedrag van de inwoners. Bij een laag aanbod zal de opbrengst uiteraard laag zijn. Daartegenover staat dat ook de kosten daarmee worden verminderd, omdat er minder afval hoeft te worden verwerkt. Met de gedifferentieerde toepassing wordt beoogd om de afvalstroom zoveel mogelijk te beperken.

De belasting kent een vast tarief voor elke woning. De belasting kent daarnaast ook een variabel tarief (tarief met differentiatie naar aanbiedingsfrequentie en grootte van de container).

Tarieven afval	2014	2015	2016	2017
Basistarief woningen	€ 106	€ 106	€ 126	€ 107
Basistarief niet woningen	€ 106	€ 106	€ 149	€ 130
Basistarief ondergrondse inzameling	€ 106	€ 74	€ 84	€ 65
<i>Tarief ledigingen:</i>				
40 liter container	€ 2,40	€ 2,40	€ 2,40	€ 2,40
80 liter container	€ 4,25	€ 4,25	€ 4,25	€ 4,25
140 liter container	€ 6,25	€ 6,25	€ 6,25	€ 6,25
240 liter container	€ 10,45	€ 10,45	€ 10,45	€ 10,45
60 liter zak	€ 2,30	€ 2,30	€ 2,30	€ 2,30

Voor aanbieden/ophalen van de groente- fruit en tuinafval in de groene Gft-container worden geen aparte kosten in rekening gebracht. De kosten van ophalen en verwerken van GFT zitten in het vastrecht.

Het beleid is er op gericht om de kosten van afvalverwerking volledig te verhalen. De inkomsten zijn in meerjarenperspectief dan ook gelijk aan de ramingen van de lasten. De opbrengsten in meerjarenperspectief zien er uit als volgt:

Opbrengst afvalstoffenheffing / reinigingsrecht	2014	2015	2016	2017
Totaal opbrengst	€ 1.777.898	€ 2.050.190	€ 1.972.088	€ 1.727.556

In de begroting 2017 is het tarief op vastrecht verlaagd met € 19 ten opzichte van 2016.

Rioolheffing

Op 1 januari 2008 is de Wet verandering en bekostiging van gemeentelijke watertaken in werking getreden. In deze wet is bepaald dat er vanaf 1 januari 2008 een nieuwe gemeentelijke belasting wordt ingevoerd: de rioolheffing. Anders dan het 'oude' rioolrecht zit de heffing niet alleen op rioleringskosten maar ook op het beheer van regenwater en grondwater, de zogenaamde zorgplichten. Deze verbrede rioolheffing is op 1 januari 2010 ingevoerd. Vanaf dat moment mag het 'oude' rioolrecht op basis van artikel 229 van de Gemeentewet niet meer geheven worden.

Het tarief van de rioolheffing bestond in 2017 uit:

- Een vast bedrag voor gebruik tot ten hoogste 250 m³ waterverbruik van € 176,75 en een vast bedrag voor gebruik tot ten hoogste 1.000 m³ waterverbruik van € 214,12;.
- Een vast bedrag voor gebruik tot 1000 m³ + verhoging per 500 m³ waterverbruik tot 5.000 m³ € 214,12 vermeerderd met € 24,90 per 500 m³ of gedeelte daarvan, boven 1.000 m³;
- Een vast bedrag voor gebruik tot 5000 m³ + verhoging per 500 m³ waterverbruik boven 5.000 m³ € 413,09 + verhoging met € 18,69 per 500 m³ of gedeelte daarvan, boven 5.000 m³.

Opbrengst rioolheffing	2014	2015	2016	2017
Totaal opbrengst	€ 2.147.840	€ 2.200.765	€ 2.248.066	€ 2.214.440

Op het moment van schrijven van deze paragraaf was het werkelijke bedrag aan rioolheffing nog niet bekend. In de jaarrekening 2017 is er vanuit gegaan dat het totale geraamde bedrag wordt gerealiseerd.

Toeristenbelasting

Het tarief van de toeristenbelasting bedraagt € 1,25 per persoon/per overnachting. Vanaf 2013 worden voor het eerst arbeidsmigranten in de heffing betrokken. Ten opzichte van de prognoses gemaakt in 2012 zijn er fors aantal aanslagen arbeidsmigranten dan destijds ingeschat is duidelijk geworden in 2017. Hiervoor zijn een aantal oorzaken aan te wijzen:

- Een deel van de arbeidsmigranten heeft zich ingeschreven in de Gemeentelijke Basis Administratie. Op de Kanthoeve bijvoorbeeld in een jaar tijd al 76 personen. Hiervoor kan dan geen aanslag toeristenbelasting worden opgelegd. Wel krijgt de gemeente bij inschrijving in de Gemeentelijke Basis Administratie een hogere uitkering uit gemeentefonds.

- Een deel van de destijds geschatte 1.500 arbeidsmigranten is wel werkzaam in Gemert-Bakel maar verblijft blijkbaar in de omliggende gemeenten.

Wij huren een extern bedrijf in voor controle tegen een fee van 8% van de opbrengsten. Nu we minder opbrengsten hebben dalen ook de kosten voor inhuur van dit bedrijf. De aanslag over 2017 bedraagt naar verwachting € 305.000. In de 2^e financiële rapportage 2017 en begroting 2018 zijn de begrote opbrengsten hierop bijgesteld.

Opbrengst toeristenbelasting	2014	2015	2016	2017
Totaal opbrengst	€ 175.000	€ 218.493	€ 218.493	€ 305.000

Baatbelastingen

Baatbelasting is een belasting die in het verleden hoofdzakelijk gebruikt werd voor het verhaal van kosten, verbonden aan het uitbreiden van de drukriolering in het buitengebied. Uit artikel 222 van de Gemeentewet volgt dat in principe uitgegaan wordt van een belastingheffing, tenzij langs privaatrechtelijke weg de lasten/kosten kunnen worden vergoed. Voor de nog uit te voeren uitbreidingen van het gemeentelijke rioleringsstelsel in het buitengebied voor ongeveer 150 aansluitingen is gekozen om de kosten via een billijke bijdrage te verhalen op basis van een privaatrechtelijke overeenkomst. De heffing van baatbelasting is een aflopende zaak. Het gaat nog om twee aanslagen die lopen tot en met 2019. De opbrengsten in meerjarenperspectief zien er uit als volgt:

Opbrengst baatbelasting	2014	2015	2016	2017
Totaal opbrengst	€ 584	€ 584	€ 584	€ 584

Reclamebelasting

In het centrum van Gemert worden activiteiten en voorzieningen door de Ondernemersvereniging Gemert georganiseerd. De leden van deze vereniging dragen zorg voor de financiering. Niet alle ondernemers in het centrum zijn lid van deze vereniging terwijl zij wel profiteren van deze activiteiten en voorzieningen.

Door middel van een ondernemersreserve levert iedere ondernemer een bijdrage. Dit werkt als volgt: de gemeente int een belasting onder de ondernemers en verstrekt de opbrengsten hiervan in de vorm van een subsidie aan een ondernemersvereniging. Deze vereniging kan daarmee activiteiten en voorzieningen financieren die collectieve doelen dienen.

De ondernemersreserve is een hulpmiddel om te komen tot centrummanagement in Gemert-Bakel. Om deze ondernemersreserve te vullen is per 1 januari 2010 reclamebelasting ingevoerd. In het centrum van Gemert wordt deze belasting in een afgebakend gebied geheven.

Het tarief bedraagt € 375,00 per reclameaanduiding.

Opbrengst reclamebelasting	2014	2015	2016	2017
Geraamde opbrengst	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000	€ 45.000
Werkelijke opbrengst	€ 44.250	€ 44.875	€ 44.812	€ 44.375

De opbrengsten worden na aftrek van € 5.000 aan uitvoeringskosten 1 op 1 doorbetaald aan de Ondernemersvereniging.

De ontwikkeling van de lokale lastendruk

Het COELO geeft jaarlijks een atlas uit waarin het niveau en de ontwikkeling van de lokale lasten in kaart wordt gebracht. Onder de gemeentelijke woonlasten wordt verstaan het gemiddelde bedrag dat een huishouden (eenpersoons of meerpersoons) in een bepaalde gemeente betaald aan OZB, rioolheffing en reinigingsheffing, minus een eventuele heffingskorting. De totale woonlasten in 2017 in Gemert-Bakel bedroegen voor een meerpersoonshuishouden gemiddeld € 739. Landelijk lag het gemiddelde op € 723

Kwijtschelding

De gemeente heeft mogelijkheden tot kwijtschelding van een aantal heffingen. De gemeente kan hiertoe besluiten op basis van wettelijke regels, die aangeven in hoeverre de gemeente kwijtschelding kan verlenen. Het beleid van onze gemeente is om de geboden ruimte zoveel mogelijk te benutten.

Kwijtschelding	2014	2015	2016	2017
Geraamde kwijtschelding	€ 75.000	€ 75.000	€ 120.000	€ 120.000
Werkelijke kwijtschelding	€ 119.781	€ 122.000	€ 121.865	€ 120.000*

Op het moment van schrijven van deze paragraaf was het werkelijke bedrag aan kwijtschelding nog niet bekend. In de jaarrekening 2017 is er vanuit gegaan dat het totale geraamde bedrag wordt benut.

§2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat een inventarisatie van de risico's, weerstandsvermogen en het beleid daarover.

Risicomatrix

In totaal zijn er 23 risico's opgenomen in het risicoprofiel. Onderstaande risicomatrix geeft weer hoe deze risico's gespreid zijn voor wat betreft de inschatting van de kans op optreden en de maximale financiële gevolgen. In deze paragraaf wordt een specificatie gegeven van de risico's, inclusief niet-gekwantificeerde risico's.

> €750.000			1, 2	
€250.000 < x < €750.000		4		
€100.000 < x < €250.000	3, 8	3, 5, 10		6
< €100.000	9	7, 11		
Impact / Kans	25%	50%	75%	90%

Belangrijkste financiële risico's Gemeente Gemert-Bakel

Nr.	Risico	Kans	Impact incidenteel	Impact structureel
1.	Projectrisico's bouwgrondexploitatie	75%	€ 2.580.000	
	Winstneming Bakel Neerakker	50%	€ 772.000	
2.	Decentralisatie taken rijksoverheid	75%	€ 1.067.000	
3.	De verkoop van gronden en panden (risico's vastgoedmarkt)	50%	€ 290.000	
		25%	€ 290.000	
4.	Het overschrijden van het budget bij opneindregelingen	50%		€ 296.000
5.	Het verkrijgen van minder financiële middelen uit het Gemeentefonds dan oorspronkelijk geraamd	50%		€ 196.000
6.	Aanleverplicht afval	90%	€ 180.000	
7.	Risico inzameling PMD / Nieuwe contracten afvalverwerking	50%	€ 100.000	
8.	BTW-sportvrijstelling	25%	€ 119.000	
9.	<u>Verstrekke geldleningen en hypotheke</u>	25%	€ 82.000	
10.	Golfbaan	50%		€ 150.000
11.	Overige risico's	50%	€ 41.000	€ 45.000
Totaal			€ 5.521.000	€ 687.000
Structureel (2018 – 2021, impact x 4 jaren)				€ 2.748.000
Benodigde weerstandsvermogen			€ 8.269.000	
De genoemde percentages en bedragen zijn indicatief.				

Inventarisatie weerstandcapaciteit

De weerstandcapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken. De weerstandcapaciteit bestaat uit:

Bestanddeel weerstandsvermogen	Incidenteel	Structureel
Algemene Reserve	x	
Bestemmingsreserve	x	
Voorzieningen	x	
Onbenutte belastingcapaciteit		x
Vrije begrotingsruimte	x	x
Kostenreductie		x

De weerstandcapaciteit van de gemeente dient nog met een volgend bedrag aangevuld te worden:

Benodigd weerstandsvermogen	€8.269.000
Huidig weerstandsvermogen 31-12-2017	€6.997.000
Stand algemene reserve	€ 2.854.000
Egalisatiereserve Sociaal Domein (risico decentralisatie)	€ 788.000
Voorziening afval	€ 280.000
Algemene reserve bouwgrond	€ 2.710.000
Vrije begrotingsruimte (begroting jaarschijf 2018)	€ 365.000
Weerstandsvermogen nog aan te vullen voor resultaatbestemming	€1.272.000
Negatief resultaat jaarrekening 2017	- € 2.631.000
Voorgestelde bestemming jaarrekeningresultaat 2017	- € 112.000
Weerstandsvermogen nog aan te vullen na resultaatbestemming	€4.015.000

Het negatief resultaat uit de jaarrekening 2017 à € 2.631.000 heeft invloed op het nog aan te vullen weerstandsvermogen. Om dit tekort af te dekken wordt aanspraak gedaan op de volledige egalisatiereserve Sociaal Domein en op de algemene reserve. Het weerstandsvermogen dient vervolgens per saldo met € 4.015.000 aangevuld te worden om de risico's af te dekken.

De vrije begrotingsruimte wordt ingezet om het weerstandsvermogen aan te vullen. Doel is om binnen de termijn van het herstelplan eigen vermogen 2012-2025 het weerstandsvermogen op voldoende niveau te hebben.

Het is niet het uitgangspunt om op het moment dat risico's zich voordoen de belastingen te verhogen. Daarom wordt de onbenutte belastingcapaciteit niet meegerekend voor de aanvulling van het weerstandsvermogen.

Kengetallen

Het BBV bepaalt dat gemeenten verplicht een aantal kengetallen moeten opnemen in de begroting en jaarrekening om inzicht te geven in de financiële positie. Via www.waarstaatjegemeente.nl kunnen de kengetallen worden vergeleken met andere gemeenten, Noord-Brabant en Nederland.

De kengetallen maken het voor de gemeenteraad en toezichthouder makkelijk om inzicht te krijgen in de financiële positie van de gemeente.

Aan de kengetallen zijn (nog) geen normen verbonden. De wetgever heeft de manier waarop gemeenten de kengetallen laten meewegen nadrukkelijk bij de gemeente gelaten.

Wel is meegegeven dat het behulpzaam kan zijn om de kengetallen te relateren aan bijvoorbeeld signaleringswaarden. Dit zijn (normen)kaders waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de signaleringswaarden afkomstig uit de stresstest voor 100.000+ gemeenten. In de onderstaande tabel zijn de signaleringswaarden te zien en in welke categorie (A, B of C) deze vallen. Hierbij is categorie A het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Structurele exploitatieruimte	>0%	=0%	<0%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Eén afzonderlijke kengetal zegt niet alles, de kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bekeken om een goed beeld te krijgen van de financiële positie. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie, maar is dat afhankelijk of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Noch hoeft een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs een negatieve invloed te hebben indien de structurele exploitatieruimte groot is of men over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt, omdat er dan ruimte is om tegenvallers op te vangen.

Hieronder volgt een verloop van de kengetallen van Gemert-Bakel in de categorieën zoals hierboven benoemd. Daarnaast volgt per kengetal een definitie en toelichting van (de ontwikkeling van) het cijfer.

Kengetal	Jaarrekening 2016	Begroting 2017	Jaarrekening 2017
Netto schuldquote	165%	207%	174%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen	112%	139%	120%
Solvabiliteitsratio	4%	4%	3%
Structurele exploitatieruimte	3%	0%	-3%
Grondexploitatie	28%	42%	30%
Belastingcapaciteit	115%	114%	113%

(Groen goede score, Oranje gemiddelde score, Rood lagere score)

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Hoe hoger de schuldenlast, hoe hoger de netto schuldquote. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten op de exploitatie drukken.

Toelichting kengetal Gemert-Bakel:

De schulden van de gemeente Gemert-Bakel zijn hoog. Hierdoor heeft de gemeente gemiddeld meer rentelasten dan andere gemeenten. Door de verbeterende financiële positie nemen de schulden wel af. Afgelopen jaren zijn geen nieuwe leningen aangegaan en zijn er wel leningen afgelost. Dat het percentage ondanks deze daling wel is gestegen komt doordat de baten (die van invloed zijn op de schuldquote) naar verhouding meer zijn gedaald dan de schulden.

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen

De netto schuldquote gecorrigeerd voor alle leningen geeft inzicht in hoeverre sprake is van doorlenen. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of deze allemaal worden terugbetaald wordt de netto schuldquote berekend zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. In de netto schuldquote gecorrigeerde voor alle leningen wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekend voor de schuldenlast.

De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, maar met de toevoeging dat ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Toelichting kengetal Gemert-Bakel

De gemeente heeft in het verleden relatief veel geld doorgeleend of uitgeleend. Bij de netto schuldquote worden deze verstrekte leningen gecorrigeerd. Na aftrek van de verstrekte leningen is het beeld daarom ook positiever dan bij de netto schuldquote zichtbaar is. Het percentage is ten opzichte van 2016 gestegen. Dit komt doordat de baten (die van invloed zijn op deze schuldquote) naar verhouding meer zijn gedaald dan de netto schulden na aftrek van de doorleningen.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale vermogen. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat uit de reserves (de algemene reserve en de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Toelichting kengetal Gemert-Bakel

De reservepositie van de gemeente Gemert-Bakel is laag en de schuldenpositie van de gemeente is relatief hoog. Dit komt tot uiting in het lage solvabiliteitsratio.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om het structurele en reële evenwicht van de begroting te beoordelen. De structurele exploitatieruimte geeft aan in hoeverre een gemeente ruimte heeft om haar eigen lasten te kunnen dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling wordt namelijk onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld

door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

Een positieve uitkomst betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Over het algemeen geldt als richtlijn: hoeveel te hoger het kengetal structurele exploitatieruimte, hoeveel te gunstiger dit is voor de gemeente.

Toelichting kengetal Gemert-Bakel

De structurele exploitatie ruimte van -3% geeft aan dat in de jaarrekening 2017 onze structurele lasten niet geheel worden gedekt door de structurele baten.

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grondexploitaties zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal wordt de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten (exclusief mutatie reserves). De boekwaarde van de voorraden grond is hierbij van groot belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

Toelichting Gemert-Bakel schrijven

De boekwaarde van de bouwgrondexploitatie is de afgelopen jaren verlaagd van bijna 50 miljoen euro naar 36,5 miljoen euro per eind 2017. De daling wordt enerzijds veroorzaakt door verkopen en afronding van projecten. Anderzijds omdat er weinig grote uitgaven zoals aankopen plaatsvinden. De verbeterde positie in de grondexploitatie is terug te zien in een dalende ratio voor de grondexploitatie. In de boekwaarde van de bouwgrondexploitatie wordt de risicovoorziening grondexploitatie meegenomen.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is:

Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente. Deze cijfers worden voortaan ook in de jaarlijkse meicirculaire bekendgemaakt zodat de gemeenten tijdig op de hoogte zijn van de hoogte van de lasten die voor de berekening moeten worden gebruikt.

Toelichting kengetal Gemert-Bakel

Het bedrag aan gemeentelijke lasten in 2017 bedraagt voor Gemert-Bakel € 820 volgens de berekening van Coelo.

Het bedrag voor afvalstoffen wijkt daarbij af van de genoemde bedragen in de paragraaf Lokale heffingen. Coelo gaat bij afvalinzameling namelijk uit van landelijke gemiddelde aannames op het onderdeel Diftar. Ga je uit van de berekening die de gemeente Gemert-Bakel hanteert voor haar gemeentelijke lasten dan bedraagt de belastingcapaciteit 102% en is daarmee licht hoger dan het landelijke gemiddelde.

Gekwantificeerde risico's

Risico	1. Projectrisico's bouwgrondexploitatie
Toelichting	<p>De economie zit in een positieve spiraal en bij de burgers en ondernemers is er weer vertrouwen om in de economie te investeren. Ook in Gemert-Bakel merken wij dit aan de hand van de verschillende initiatieven en grondverkoop. Mocht ondanks deze positieve spiraal er echter weer een tegenslag komen dan bestaan er risico's voor het verhoogd of onverkoopbaar zijn van gronden en woningen. De risico's bestaan uit renteverliezen, herbestemming van gronden met de daaraan verbonden herwaarderingsverliezen en meer plankosten door de herontwikkeling. Op dit moment heeft de gemeente in alle kernen kavels beschikbaar. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het aantal beschikbare kavels voor zelfbouwers in Gemert en Bakel minimaal is. De gemeente is bereid zoveel mogelijk in te spelen op de markt wensen.</p> <p>Binnen de grondexploitaties bestaan een drietal projecten met een hoger risicoprofiel. Dit zijn Smartpark Gemert, Keizersberg en Mortel De Vrije Erven. Het totaal geïnvesteerde vermogen van deze drie plannen bedraagt € 20,3 miljoen wat ongeveer 56% van de totale bouwgrondexploitatie is. Jaarlijks wordt op deze plannen ruim € 730.000 rente bijgeschreven. De totaal getroffen voorziening voor de plannen bedraagt € 5,9 miljoen. Een toelichting op de risico's per project:</p> <p><u>Smartpark Gemert (bedrijventerrein):</u></p> <p>Voor dit plan is een exploitatieplan opgesteld. Dit plan kent vooral een marktrisico, gezien het geïnvesteerde vermogen van € 10 miljoen. Dit marktrisico geldt voor de door de gemeente zelf te ontwikkelen kavels, maar met name ook voor opbrengsten vanuit kavels door derden die via het exploitatieplan verhaald worden. Om het risico te beperken is in 2016 gestart met een marketingplan "Smartpark Gemert" voor stimuleren verkopen. Dit lijkt effect te sorteren aangezien de interesse voor het kopen van een bedrijfskavel de laatste tijd enorm is toegenomen. Het risico zit hem echter niet alleen in de verkoop van eigen kavels maar met name ook opbrengsten vanuit kavels door derden die via het exploitatieplan verhaald worden. Deze verkopen zijn nog steeds zorgelijk.</p> <p><u>Keizersberg:</u></p> <p>In het kader van de pilot Reconstructie Zandgronden is een agrarisch bedrijf aan de Keizersberg aangekocht. Om ontwikkelingen mogelijk te maken zijn de betreffende percelen aangewezen als zoekgebied stedelijke ontwikkeling. Het bestemmingsplan dient hier op te worden aangepast. Er is dus naast een marktrisico, gezien de hoeveelheid kavels, ook nog een risico voor ruimtelijke procedure.</p> <p><u>Mortel De Vrije Erven:</u></p> <p>Door de marktomstandigheden zijn in 2011 tot en met heden geen kavels verkocht in het plangebied. Om het negatief exploitatieresultaat niet verder te laten oplopen zijn maatregelen getroffen. Er is een marketingstrategie "De Vrije Erven" opgesteld voor deze exploitatie welke eind 2016 van start is gegaan. In de huidige exploitatie staan er verkopen tot en met 2020 gepland.</p>

	<p>Inzet van de marketingstrategie is deze verkopen te realiseren. In 2017 heeft de gemeenteraad besloten de kavelprijs van twee kavels te verlagen om verkoop te stimuleren. Tot op heden heeft deze verlaging geen effect gesorteerd. De prijs in de exploitatieberekening is daarom over de hele linie verlaagd naar een gemiddelde van € 173 m2. Afhankelijk van de verkopen is een toekomstige verdere verlaging niet uit te sluiten.</p> <p>De impact van het risico is € 2.580.000 wat net zoals in voorgaande jaren berekend is op basis van drie factoren, namelijk het marktrisico, waarderingsrisico en organisatorisch risico.</p> <p>Winstneming Bakel Neerakker</p> <p>De verplichte toepassing van de POC methode voor winstneming heeft als gevolg dat er winst genomen dient te worden op Bakel Neerakker. Deze winstneming is risicovol omdat er nog onduidelijk is wat de planvorming zal gaan worden voor dit gebied door de projectontwikkelaar. Daarom wordt er in het weerstandsvermogen mee gerekend dat de winstneming van € 1.544.000 niet volledig gerealiseerd wordt.</p>
Kans	75%
Impact	€ 2.580.000 (incidenteel)
Kans	50% (winstneming Bakel Neerakker)
Impact	€ 772.000 (incidenteel)

Risico	<u>2. Decentralisatie taken rijksoverheid</u>
Toelichting	<p>In 2015 zijn drie grote decentralisaties ingevoerd. Het gaat om de begeleiding/dagbesteding uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ), de decentralisatie van de jeugdzorg en de invoering van de participatiewet. Voor alle drie de decentralisaties waren dat nieuwe taken en voor een deel onbekende doelgroepen. Voor de regelingen geldt dat zij zijn doorgevoerd met een efficiencykorting en dat een structurele verandering binnen het uitvoeringsstelsel vereist is. Om binnen de beschikbare budgetten te blijven, wordt de uitvoering van deze taken lokaal opgepakt waar het kan en regionaal waar moet. Soberheid en sociale innovatie staan voorop, niettemin zijn er wettelijke grenzen aan de mate van soberheid waarmee een gemeente deze regelingen kan inrichten. In 2015 is de gemeente ruim binnen de beschikbare budgetten gebleven. Voor het opvangen van de toekomstige risico's is een egalisatiereserve Sociaal Domein gevormd. In juli 2016 heeft de gemeenteraad de "Nota Reserves en Voorzieningen 2016" vastgesteld waarin staat dat de egalisatiereserve bedoeld is om eventuele tekorten binnen de 3D's in een bepaald jaar te verrekenen met eventuele overschotten in een ander jaar. Bij bestemming jaarrekeningsaldo zal aanspraak gemaakt worden op de egalisatiereserve om het tekort 2017 op te vangen.</p> <p><u>Jeugd</u></p> <p>In 2017 is er een flinke overschrijding op jeugd geweest. Sturing geschiedt vanuit inkoop door GR Peelgemeenten en DVO Eindhoven (21 voor de jeugd). Inkoop afspraken liggen echter voor meerdere jaren vast en tarieven staan regionaal en landelijk al sterk onder druk. We kunnen hier vanuit de</p>

toegang via het gebiedsteam op sturen door zoveel mogelijk naar oplossingen in het informele netwerk en lokale veld te zoeken. De wettelijke zorgplicht blijft echter altijd bestaan en als op basis van het deskundige oordeel van professionals jeugdhulp nodig is, dan moet dit geboden worden. Zeker als de veiligheid van kinderen in het geding is. Tot slot biedt de jeugdwet ruimte aan huisartsen, medisch specialisten en justitieel kader om te verwijzen naar jeugdhulp. De gemeente is dan geen partij in de toegang tot voorzieningen voor jeugdhulp.

WMO en Jeugd

Te noemen kansen zijn investering in informele netwerken, steunpunten en het inzetten van extra expertise in het gebiedsteam voor een goede triage van hulpvragen in een vroegtijdig stadium. De gemeente zet hier doelbewust op in om de risico's in de zorgvraag van inwoners te kunnen inperken. Het beroep op huishoudelijke zorg is afgenomen mede door deze maatregel. Ten slotte wordt ingezet op substitutie, dat wil zeggen dat naar lokale, goedkopere oplossingen wordt gezocht waar een ondersteuningsvraag is. Tevens ontstaan nieuwe initiatieven zoals zorg-coöperaties en initiatieven voor dagbesteding. Inwoners zorgen dan zelf voor passende ondersteuning in het informele netwerk. Door deze initiatieven voorkomen de gemeente een beroep op de dure zorg of stellen dit beroep uit. Tot slot investeert de gemeente in preventie, vroegsignalering en sociale weerbaarheid voor jeugd, om het ontstaan van (extra) hulpvragen terug te dringen en te voorkomen.

Door samenwerking in de Peel en een efficiëntere bedrijfsvoering kan naar verwachting binnen de beschikbare budgetten de ondersteuning van inwoners worden gerealiseerd. Daarnaast kunnen zaken lokaal in samenhang worden georganiseerd.

In de begroting is het budget geraamd op basis van de inkomsten uit de Integratie uitkering Sociaal Domein. Met het uitkomen van de circulaire van het gemeentefonds worden de budgetten bij- of afgeraamd.

Participatiewet

Risico's bevinden zich op het gebied van de werking van de arbeidsmarkt in tijden van economisch herstel. De concurrentie aan de onderkant van de arbeidsmarkt neemt toe doordat er nieuw aanbod (schoolverlaters, vluchtelingen, MOE-landers) van arbeidskrachten instroomt en daar geen evenredig aanbod van werk tegenover staat. Vooral de zwakkere werknemers vallen hierdoor buiten de boot. De instrumenten die bedoeld zijn voor de zwakkere werknemers (garantiebanen, beschut werk, loonkostensubsidie) zijn tot nu toe ontoereikend of nog niet goed ingevoerd.

In de gemeente Gemert-Bakel loopt het project "Jeugd dat werkt" om de instroom van jongeren tegen te gaan. Aan de voorkant wordt in dit project geïnvesteerd waarbij we niet zeker weten of we de investering terugverdienen. Het project wordt ieder kwartaal gemonitord en heeft tot nu toe tot goede resultaten geleid waarbij het geïnvesteerde bedrag is terugverdiend door beperking van instroom. Met Senzer zijn voor 2017 nieuwe afspraken gemaakt. Zij gaan inzetten op 5 lokale projecten.

Voor de eerste 5% overschrijding op BUIG-gelden is de gemeenten risicodragend. Senzer voert voor ons de BUIG-gelden uit. Daarbij gaan zij voor 2017 uit van een rijksbijdrage voor Gemert-Bakel van € 5.031.696.

	<p>Uitgangspunt van de gemeenschappelijke regeling Senzer is dat de risico's gezamenlijk gedeeld worden.</p> <p>10% van het totaal budget van € 14.232.725 in 2018 (septembercirculaire 2017) voor nieuwe taken Wmo, Jeugd en Participatie wordt als incidenteel risico aangemerkt met een kans van 75% dat het risico zich manifesteert.</p> <p>Op basis van het tekort op de 3D's in 2016 en 2017 is de kans verhoogd van 50% naar 75%.</p>
Kans	75%
Gevolg	€ 1.423.000 -> 10% van het totaal budget nieuwe taken wordt als risico aangemerkt.
Impact	€ 1.067.000 (incidenteel)

Risico	3. De verkoop van gronden en panden (risico's vastgoedmarkt)
Toelichting	<p><i>Verkoop van gronden en panden</i></p> <p>In het verleden zijn veel gronden en panden verworven. Per 31 december 2017 heeft de gemeente Gemert-Bakel € 36,5 miljoen geïnvesteerd in de bouwgrondexploitatie. Daarnaast zijn panden en gronden aangekocht welke geen relatie hebben met de bouwgrondexploitatie. De boekwaarde van deze gronden en panden bedraagt per 31 december 2017 € 5.800.000. Het in bezit hebben van relatief veel gronden en panden brengt (financiële) risico's met zich mee.</p> <p>Aan herbestemming van gronden zijn herontwikkelingskosten en eventuele afwaarderingsverliezen verbonden. Wanneer afzet van de panden en gronden achterblijft, is de gemeente drager van de rentelasten. Bij iedere jaarrekening wordt gekeken naar de marktwaarde van de in bezit zijnde panden en 'Ruimte voor Ruimte' titels. Waar nodig, wordt de boekwaarde verlaagd naar die marktwaarde. We zien dat het economisch herstel van de markt doorzet in 2017. De afgelopen jaren is mede gezien de risico's bewust een beleid gevoerd om panden af te stoten als er geen reden was deze in bezit te houden. Via de financiële rapportages zijn de daaraan verbonden boekverliezen of boekwinsten verwerkt. Van de voorraad woningen niet zijnde bouwgrond en gronden bijzondere bestemming is een risico opgenomen van 10% over de boekwaarde, zijnde € 580.000.</p> <p><i>Plan "Uitbreiding De Rips"</i></p> <p>Door het ontbreken van concrete plannen wordt de "Uitbreiding De Rips" (potentieel 30 woningen) op de balans overgebracht van 'voorraden onderhanden werk betreffende grondexploitatie' naar 'materieel vast activa'. Voor materieel vaste activa gelden andere waarderingsregels. Voorheen zou een dergelijk plan als 'niet in exploitatie genomen gronden (NIEGG)' worden aangemerkt, maar die categorie is in 2016 komen te vervallen. In het BBV is hiervoor een overgangsregeling opgenomen tot 2019. In 2019 moet dit complex definitief worden gewaardeerd naar waarde landbouwgrond (€ 145.000) of alsnog in exploitatie worden genomen. De huidige boekwaarde van de grond bedraagt € 1.305.898. Bij afwaardering naar landbouwgrond zou dit een afboeking van € 1.160.898 geven. De kans wordt op 25% geschat dat de grond niet in exploitatie wordt genomen en daarmee een afwaardering moet plaatsvinden.</p>
Gevolg	<ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van gronden en panden: € 580.000 • Plan "Uitbreiding De Rips": € 1.160.898
Kans en Impact	<ul style="list-style-type: none"> • Verkoop van gronden en panden: 50% / € 290.000 (incidenteel) • Plan "Uitbreiding De Rips: 25% / € 290.000 (incidenteel)

Risico	4. Het overschrijden van het budget bij opneindregelingen
Toelichting	<p>Dit betreft de opneinderegelingen niet zijnde de drie decentralisaties uit 2015.</p> <p><u>Leerlingenvervoer</u></p> <p>Vanaf 2010 is een aantal maatregelen genomen om een besparing op het leerlingenvervoer van in totaal € 260.000 te realiseren. De jaarschijf 2014</p>

	<p>was het laatste jaar met een taakstelling. Voor het jaar 2017 was € 592.000 beschikbaar voor het leerlingenvervoer. Hierop is een overschot van ruim € 32.000 gerealiseerd. Het huidige contract loopt tot 1 augustus 2018 waarbij verlenging mogelijk is voor 2 x 1 jaar. De kosten van leerlingenvervoer blijven echter altijd afhankelijk van het aantal leerlingen.</p> <p>De kans op overschrijding is wel klein. De gemeente werkt ook hard aan de implementatie van passend onderwijs zodat alle kinderen het juiste onderwijs ontvangen.</p> <p><u>WMO</u></p> <p>Dit betreft respectievelijk advies en cliëntondersteuning, bevorderen maatschappelijke deelname en individuele voorzieningen. Een risico is het niet adequaat kunnen invullen van de verhuisplicht bij duurdere woningaanpassingen door krapte op de woningmarkt als het gaat om aangepaste woningen of gemakkelijker aan te passen woningen. Het aantal verzoeken tot woningaanpassing is onvoorspelbaar. Op het gebied van zorg bestaat de mogelijkheid dat zorgaanbieders failliet gaan waardoor voor een hogere prijs zorg ingekocht moet worden. Ten slotte kan het zijn dat een grotere groep inwoners een beroep doet op ondersteuning door de gemeente.</p> <p>In 2012 en 2013 zijn er diverse beleidsaanpassingen geweest, zoals het aanscherpen van de voorwaarden voor verstrekking van individuele voorzieningen, herdefiniëring van de doelgroep en herbeoordeling van algemeen gebruikelijke voorzieningen. Dit heeft geleid tot duidelijke besparingen. Ingeval een verdere versoering wordt gevraagd zullen de wettelijke grenzen die aan de zorg verbonden zijn in acht moeten worden genomen.</p> <p>Vanwege afloop van de huidige overeenkomst hulpmiddelen per 1 januari 2018 (geen verlenging meer mogelijk) is de GR Pealgemeenten gestart met een aanbestedingstraject. Uit de marktverkenning is gebleken dat de gemeente rekening moeten houden met een forse prijsstijging. Daarbij wordt gesproken over een stijging van 60% tot 100%. Aangezien het hier om een marktverkenning gaat, is de uiteindelijke uitkomst van de aanbesteding niet zeker en ook niet te becijferen.</p>
Kans	50%
Gevolg	€ 592.000 -> inschatting
Impact	€ 296.000 (structureel)
Risico	<u>5. Het verkrijgen van minder financiële middelen uit het Gemeentefonds dan oorspronkelijk geraamd</u>
Toelichting	<p>Het gemeentefonds bestaat uit drie componenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Algemene uitkering - Integratie-uitkering Sociaal Domein - Decentralisatie- en integratie-uitkeringen <p>In totaliteit is in 2017 een bedrag van 39,2 miljoen (2016: 38,9 miljoen) ontvangen.</p>

	<p>De eerste component is de algemene uitkering. Stijging of daling van deze uitkering als gevolg van ontwikkelingen op de rijksbegroting noemen we het Trap-op-trap af principe. Daarnaast kent de algemene uitkering een 60-tal maatstaven zoals bijv. inwoneraantallen en woningen. Als de maatstaven wijzigen dan heeft dat effect op de hoogte van de algemene uitkering.</p> <p>De tweede component is de Integratie uitkering Sociaal Domein welke de middelen bevat voor Jeugdzorg, Participatiewet en de nieuwe Wmo-taken. Deze middelen berekenen we 1-op-1 door aan de budgetten. De verwachting is dat vanaf het jaar 2019 de Integratie uitkering Sociaal Domein wordt overgeheveld naar de algemene uitkering.</p> <p>De derde component is de decentralisatie- en integratie uitkeringen (Wmo bestaand). Deze uitkeringen zijn in principe vrij besteedbaar en hebben elk hun eigen verdelingsmodel. Zij zijn aan een bepaald doel verbonden bijv. voor armoedebestrijding en asielinstroom. Binnen onze gemeente worden ze veelal geormerkt voor het doel waarvoor ze ter beschikking worden gesteld. Uitkeringen uit het gemeentefonds zijn een belangrijke inkomstenpost voor de gemeente. De opbrengsten kennen door de jaren heen een schommelend patroon. De decembercirculaire 2017 is de laatst verschenen circulaire betreffende het jaar 2017.</p> <p>Bij de gevolgbeplanning is het risico op 1% van de totaalinkomsten van het Gemeentefonds gezet, met een kans van 50% dat het risico zich voordoet. De decembercirculaire van 2017 bedroeg € 39.176.752. De algemene uitkering is de afgelopen jaren geen constante factor gebleken.</p>
Kans	50%
Gevolg	€ 391.768 -> 1% van de totaalinkomsten van € 39.176.752 uit de Decemercirculaire 2017
Impact	€ 195.884 (structureel)

Risico	<u>6. Aanleverplicht afval</u>
Toelichting	<p>Attero-Zuid en de Brabantse gemeenten hebben een juridisch conflict omdat de gemeenten minder afval hebben aangeleverd dan contractueel afgesproken. Jaarlijks zou 510.000 ton restafval ingezameld worden, maar omdat huishoudens afval goed scheiden viel dat sinds 2011 behoorlijk lager uit. Attero had over de periode 2011- 2014 een naheffing opgelegd aan de gemeenten. Deze naheffing hoeft op basis van een definitieve uitspraak van het gerechtshof niet betaald te worden.</p> <p>Attero heeft tevens een vordering neergelegd over 2015. Het Nederlands Arbitrage Instituut heeft hierin een tussenvonnis gewezen, voorlopig ten voordele van Attero. Dit was gezien eerdere uitspraken een grote verrassing. Daarbij komt dat het betreffende contract loopt t/m 31-1-2017, zodat er over 2016 ook een vordering te verwachten valt. Een voorzichtige inschatting is dat de totale kosten over periode 2015-2016 voor de gemeente ongeveer € 200.000 bedraagt. De zaak loopt nog, maar gezien het tussenvonnis is de kans gesteld op 90%.</p> <p>Bij de bepaling van de minimale hoogte van de voorziening</p>

	afvalstoffenheffing is met dit risico rekening gehouden.
Kans	90%
Gevolg	€ 200.000 -> de eventuele naheffing over contractperiode 2015-2016
Impact	€ 180.000 (incidenteel)

Risico	<u>7. Risico inzameling PMD / Nieuwe contracten afvalverwerking</u>
Toelichting	<p>De gemeente loopt risico's bij het invoeren van PMD-afvalinzameling (plastic/metaal/drinkpakken). Het risico zit in de nog moeilijk in te schatten hoeveelheden, onjuiste aanlevering/scheiding enz.</p> <p>Daarnaast heeft de gemeente een aantal nieuwe contracten afgesloten voor afvalverwerking die onzekerheid met zich meebrengen.</p> <p>Het risico is geschat op € 200.000.</p>
Kans	50%
Gevolg	€ 200.000 (inschatting)
Impact	€ 100.000 (incidenteel)

Risico	<u>8. BTW-sportvrijstelling</u>
Toelichting	<p>Op dit moment is BTW op sport in gevallen waar sprake is van een sportstichting nog aftrekbaar. Hoogstwaarschijnlijk zal deze BTW vanaf 1 januari 2019 niet meer aftrekbaar zijn als gevolg van Europese regelgeving. De aanpassing van deze regelgeving heeft grote nadelige financiële gevolgen voor gemeenten en stichtingen in Nederland. BTW wordt wederom een kostenpost waardoor de exploitatie, toekomstige aanleg of vervanging van sportvelden duurder wordt.</p> <p>Het Rijk heeft aangegeven de gemeenten en sportstichtingen hiervoor te compenseren. Zonder compensatie zou dit in het slechtste geval tot een naheffing van BTW van € 475.000 kunnen leiden.</p> <p>Omdat het niet duidelijk is hoe deze compensatie eruit gaat zien is dit onderdeel toch meegenomen in de risico-inventarisatie. De kans is vanwege de aangekondigde compensatie verlaagd van 50% naar 25%. Hierdoor wordt de impact € 119.000.</p>
Kans	25%
Gevolg	€ 475.000 -> eventuele naheffing
Impact	€ 119.000 (incidenteel)

Risico	<u>9. Verstrekte geldleningen en hypotheken</u>
Toelichting	De gemeente heeft in het verleden leningen verstrekt aan een woningcorporatie, zorginstelling, werknemers, starters op de woningmarkt en verschillende stichtingen en verenigingen. Als financier loopt de gemeente hierover risico's. Het economisch herstel is hierop positief van invloed. De gemeente heeft per 31 december 2017 ongeveer € 32,7 miljoen aan leningen uitstaan. Bij de gevolgbepaling is het risico op 1% van de uitstaande leningen gesteld, met een kans van 25% dat het risico van niet aflossen zich voordoet.
Kans	25%
Gevolg	€ 327.000 -> 1% van de uitstaande leningen
Impact	€ 82.000 (incidenteel)

Risico	<u>10. Golfbaan</u>
Toelichting	<p>De gemeente is een erfpachtovereenkomst aangegaan en heeft een hypothecaire geldlening verstrekt aan de exploitant van de golfbaan, Beheerstichting Golfbaan Stippelberg. Vanwege eerdere slechte financiële resultaten heeft de gemeenteraad op 2 oktober 2014 besloten tot een set van maatregelen om zo de erfpacht en hypotheeklasten fors te verlagen. Het geïnvesteerde vermogen is weliswaar voor de gemeente met ruim 1,6 miljoen euro toegenomen maar het acute risico van een faillissement is afgewend door het raadsbesluit. Daarbij is het toezicht van de gemeente geïntensiveerd. De inkomsten (ondermeer horeca en leden) van de golfbaan laten nu een stijgende lijn zien. Door overschrijding van de personeelslasten was de jaarrekening 2017 van de golfbaan negatief. In 2018 is een klein overschot begroot door de golfbaan.</p> <p>Een belangrijk risico is dat in 2019 een nieuw, nu nog onbekend, rentepercentage gaat lopen. De kosten voor de erfpacht en hypotheek kunnen in de toekomst daarom weer gaan stijgen voor de beheerstichting. Daarnaast zijn in de begroting van de beheerstichting nog geen kosten voor groot onderhoud voorzien.</p> <p>Het genoemde structurele risicobedrag van € 150.000 is het risico voor de gemeente op verlaging van de erfpacht of het noodzakelijk moeten verstrekken van een exploitatiesubsidie mochten de jaarrekeningen van de golfbaan structureel negatief zijn zonder uitzicht op verbetering. De kans is verhoogd van 25% naar 50% omdat ook de jaarrekening in 2017 negatief is uitgekapt.</p>
Kans	50%
Gevolg	€ 300.000 -> het jaarlijks door de beheerstichting te betalen bedrag aan erfpacht en hypotheek in 2015-2019
Impact	€ 150.000 (structureel)

Overige risico's (impact <€50.000)

Risico	<u>Reguliere planschadeclaims</u>
Toelichting	<p>Kosten planschades (+wettelijke rente) ten laste van de exploitatie: 2013 € 112.000, 2014 € 98.000, 2015 € 30.000, 2016 € 30.000, 2017 € 184.000.</p> <p>Het risico is in de loop van de tijd afgenomen vanwege het structureel afsluiten van planschade-overeenkomsten bij nieuwe particuliere plannen. De planschade kan met dergelijke overeenkomsten verhaald worden op de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan. Hiermee worden echter niet alle risico's afgewend.</p>
Kans	50%
Gevolg	€ 90.800 -> gemiddelde bedrag planschadeclaims periode 2013 t/m 2017
Impact	€ 45.000 (structureel)

Risico	<u>Renteontwikkelingen/treasury</u>
Toelichting	<p>De rentestand is momenteel laag. Dit biedt op dit moment de mogelijkheid relatief goedkoop kort vreemd vermogen aan te trekken. Rentestijgingen kunnen tot hogere lasten leiden. Als risico is 2% van de totale verwachte jaarlijkse rentebetalingen genomen. De verwachte rentebetaling in 2018 bedraagt afgerond € 4.400.000.</p>
Kans	25%
Gevolg	€ 88.000 -> 2% van de totale jaarlijkse rentebetalingen
Impact	€ 22.000 (incidenteel)

Risico	<u>GGD Brabant-Zuidoost</u>
Toelichting	<p>Het bestuur van de GGD heeft in het verleden vastgesteld dat hun algemene reserve niet hoeft te worden aangevuld tot het volledige bedrag van de risico-inventarisatie (weerstandvermogen). Voor de afdekking van de aanvullende risico's staan de gemeenten immers, als 'eigenaar' van de Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost, garant.</p> <p>De niet gedekte risico's voor de GGD bestaan uit risico's binnen het programma Publieke Gezondheid en het programma Ambulancezorg.</p> <p>De GGD heeft deze risico's naar rato van het inwoneraantal verdeeld over alle deelnemende gemeenten. Gemert-Bakel loopt hier een risico voor een bedrag à € 77.400.</p>
Kans	25%
Gevolg	€ 77.400 -> Bepaald door de GGD
Impact	€ 19.000 (incidenteel)

Niet gekwantificeerde risico's

Risico	<u>Planschadeclaims / schadeclaims</u>
Toelichting	<p>Planschade risico's die niet op derden kunnen worden verhaald. Er is een tweetal voorbereidingsbesluiten genomen dat kan leiden tot bestemmingsplanwijzigingen waaraan planschaderisico's zijn verbonden. Artikel 6.1 Wet ruimtelijke ordening regelt planschade. Indien er door een planologische ingreep bijvoorbeeld het weg bestemmen van een gebruiksmogelijkheid planschade ontstaat, kan er een verzoek aan het college worden gedaan om de planschade te verhalen. Bij planologische besluiten dient hierbij dus altijd rekening te worden gehouden. Deze (specifieke) planschaderisico's kunnen niet op derden worden verhaald omdat de gemeente initiator is van de mogelijke bestemmingsplanwijzigingen.</p> <p>Risico's van schadeclaims naar aanleiding van besluiten die mogelijk niet in stand blijven.</p>
Risico	<u>MACE</u>
Toelichting	<p>MACE heeft in 2014 aangekondigd bij de gemeente een aansprakelijkheidsstelling van € 6.000.000 te willen indienen. In juli 2014 heeft de gemeente de aansprakelijkheidsstelling van MACE afgewezen. Er is tot september 2016 geen reactie op deze brief gekomen. Inmiddels heeft MACE een andere advocaat en deze heeft op 21 september 2016 schriftelijk laten weten dat MACE de aansprakelijkheidsstelling onverkort handhaaft. Wij wachten hun verdere reactie af.</p>
Risico	<u>IGP</u>
Toelichting	<p>Vanuit de driehoek: gemeente, Waterschap en De Peelhorst zijn in het convenant afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten. Er is een risico bij een eventueel faillissement of het achterblijven van de zandwinning, die via de jaarlijkse toekomstige afdracht (maatschappelijke bijdrage) een belangrijke dekking vormt voor de gedane investeringen in het IGP-project.</p>
Risico	<u>Verbonden partijen</u>
Toelichting	<p>De gemeente wil via verbonden partijen gemeentelijke doelstellingen realiseren, meestal met als doel efficiencyvoordelen en kennisdeling. In de paragraaf verbonden partijen is hiervan een overzicht weergegeven. De gemeente is daarbij financieel gebonden. Dit brengt risico's met zich mee. Bijvoorbeeld op het moment dat een dergelijke partij verliezen lijdt of fors moet inkrimpen. De risico's per verbonden partij zijn aangegeven in de paragraaf verbonden partijen, met uitzondering van de partijen waarin de gemeente alleen een financieel belang heeft. Deze organisaties zijn Halt en Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten en de risico's die de gemeente daar loopt zijn relatief beperkt.</p>

Risico	<u>Metropoolregio Eindhoven</u>
Toelichting	<p>De nieuwe organisatie Metropoolregio Eindhoven (MRE) is in maart 2015 formeel van start gegaan als de opvolger van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE). De MRE is een kleine organisatie die het bestuurlijk proces strategisch en organisatorisch ondersteunt.</p> <p>Als gevolg van de vermindering van het personeelsbestand en het beleid met betrekking tot Het Nieuwe Werken zijn er aanzienlijke frictiekosten. De intentie van het MRE is om deze lasten in het tijdvak tot 2021 volledig af te bouwen. Voor de afbouw zijn de risico's afgedekt door de vorming van de voorziening Reorganisatie SRE (besluit Regioraad juni 2013) op de balans van het MRE. De voorziening wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld en geactualiseerd door het MRE om vast te stellen dat deze voorziening toereikend is om de uitgaven van de reorganisatie te bekostigen.</p> <p>In 2017 heeft een onderzoek plaatsgevonden naar het functioneren van de Metropoolregio en is de samenwerkingsrelatie met het regionaal platform geëvalueerd. Uit dit onderzoek is gebleken dat er te weinig draagvlak is als gevolg van de complexe overlegstructuur, onduidelijkheid bij bestuurders over hun rol en taak en de geringe binding van de eigen gemeentes met de regio. In februari 2018 moet er bij de 21 gemeenten een nieuw commitment zijn op de strategische hoofdpogingen van de regio en op de vorm van de samenwerking.</p>

Risico	<u>Invoering vennootschapsbelasting overheidsbedrijven</u>
Toelichting	<p>Gemeenten moeten vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelasting (Vpb) betalen over de fiscale winst die zij met ondernemingsactiviteiten maken. Het doel van de wetwijziging is om oneerlijke concurrentie tussen privaatrechtelijke- en publiekrechtelijke ondernemingen weg te nemen. Hiermee komt het Rijk tegemoet aan bezwaren van de Europese Commissie.</p> <p>Uit onze inventarisatie blijkt dat alleen bij de bouwgrondexploitatie financiële impact valt te verwachten. Aan de hand van de toegestane fiscale kosten is een jaarlijkse exploitatie berekend voor alle complexen. Deze exploitatieberekening leidt tot een fiscaal resultaat. Alle bouwgrondexploitaties vallen binnen één cluster grondexploitatie. Over de totale jaarwinst binnen dit cluster moet 25% Vpb berekend worden. Rekening houdend met onderlinge verrekeningen en verliesverrekeningen wordt een gemiddelde Vpb-last geschat van nihil tot € 40.000 per jaar op basis van de huidige gepubliceerde fiscale uitgangspunten. Deze kosten mogen toegerekend worden aan de betreffende complexen waarbij er sprake is van winstverdamping. In onze huidige inschatting gaan we er vanuit dat voor overige activiteiten van de gemeente geen Vpb-last van toepassing is. Vanuit de Vpb regelgeving is zonder nadere afspraken met de belastingdienst voor een aantal van deze overige activiteiten wel extra administratieve vastlegging nodig.</p>

Risico	<u>Aansprakelijkheid loonbelasting derden</u>
Toelichting	<p>De gemeente besteedt werkzaamheden uit aan externe partijen en heeft personeel ingehuurd via zogenaamde payroll constructies. Als deze partijen nalatig zijn in het afdragen van loonbelasting en premies dan kan de gemeente door de Belastingdienst hiervoor wettelijk aansprakelijk worden gesteld. Er zijn administratieve maatregelen genomen om de risico's te beperken. Betalingen ten behoeve van payroll constructie lopen via de</p>

	<p>G-rekening van de ondernemingen.</p> <p>Daarnaast is vanaf 1-1-2018 een overeenkomst MSP (Managed Service Provider) afgesloten met een onderneming. Hierin worden ZZP'ers en de overige inhuur ondergebracht om financiële en juridische risico's uit te sluiten.</p>
--	--

Risico	<u>Individueel Keuze Budget (IKB)</u>
Toelichting	<p>Medewerkers van de gemeente Gemert-Bakel hebben per 1 januari 2017 naast het salaris ook de beschikking gekregen over een vrij besteedbaar budget, het Individueel Keuze Budget (IKB). De bronnen voor het IKB zijn de vakantie-uitkering, de eindejaarsuitkering, de levensloopbijdrage en het toegevoegde bovenwettelijk verlof van 14,4 uur. Het bovenwettelijk verlof is omgezet in geld. Dit geld kan, net als de rest van het budget worden ingezet voor het terugkopen van verlof of juist voor andere doelen zoals aanschaf van een fiets, opleiding of vakbondscontributie. Door medewerkers zijn uren aangekocht en verkocht. Verkoop bij uitdiensttreding heeft eveneens plaatsgevonden. De kosten zijn opgevangen binnen de loonkosten.</p>

Risico	<u>Invoering omgevingswet</u>
Toelichting	<p>De Omgevingswet vervangt het huidige systeem van omgevingsrecht. De wet treedt naar verwachting in januari 2021 in werking.</p> <p>Kern van de stelselherziening vormt de integratie van alle sectorale wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving. Onder meer de Wet ruimtelijke ordening, de Wabo, de Crisis- en Herstelwet, de Wet natuurbeheer, de Waterwet en grote delen van de Wet milieubeheer en de Monumentenwet gaan op in de Omgevingswet.</p> <p>De Omgevingswet nodigt overheden uit om meer integraal te gaan werken en om ruimte te geven aan initiatieven uit de samenleving via uitnodigingsplanologie.</p> <p>De Omgevingswet heeft gevolgen voor de planningspraktijk van gemeenten. De nieuwe integrale instrumenten en de snellere procedures dwingen gemeenten om na te denken over de inzet van deze instrumenten en over het aanpassen van interne en externe werkprocessen. De toegenomen flexibiliteit en afwijkingmogelijkheden onder de Omgevingswet zorgen er voor dat de afwegingsverantwoordelijkheid sterk verschuift van het bestemmingsplan naar het moment van reguliere vergunningverlening. Dit vereist andere kennis, competenties en werkwijzen.</p> <p>Behalve de benodigde interne capaciteit voor de voorbereiding en anticipatie op de nieuwe omgevingswet is een zorgvuldig implementatietraject noodzakelijk. Hiervoor kan het zijn dat op onderdelen inhuur van externe kennis vereist zal zijn. Daarnaast zal er wel extern advies worden gevraagd op velerlei gebied, waaronder ook met betrekking tot de digitalisering en informatievoorziening ("open data"). Tegelijkertijd ontstaat er een capaciteitsinzet van bepaalde teams met een bekostigingsmethodiek waarvoor dekking moet worden gezocht.</p> <p>Omdat de daadwerkelijke impact van de Omgevingswet nu nog niet te voorzien is zal dit gedurende het implementatietraject steeds duidelijker worden. De Omgevingswet is voor een deel een doorontwikkeling van bestaande ambities en zijn er in zoverre geen extra kosten. De komende jaren zullen de kosten wel hoger worden. Er zullen kosten voor ICT-</p>

	voorzieningen, opleidingen en trainingen en aanpassingen van de bedrijfsprocessen moeten worden gemaakt. Omdat nog niet duidelijk is welke afspraken over compensatie de VNG hierover gaat maken met de minister is nog niet duidelijk over welke bedragen gesproken dient te worden.
--	---

Risico	<u>Meldplicht datalekken</u>
Toelichting	<p>Er is sprake van een datalek als onbedoeld toegang wordt geboden tot persoonsgegevens of sprake is van vernietiging, wijziging of vrijkomen van persoonsgegevens. Daarnaast is ook sprake van een datalek indien onrechtmatig gegevens worden verwerkt.</p> <p>Op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt een meldplicht in geval van een datalek. Dit houdt in dat uiterlijk binnen 72 uur, de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) op de hoogte moet worden gesteld van elk datalek dat resulteert in een aanzienlijke kans op, of ernstige nadelige gevolgen heeft voor de bescherming van persoonsgegevens.</p> <p>Onder de Wbp kan de AP boetes tot en met € 820.000,- opleggen indien niet wordt voldaan aan de meldplicht datalekken. Dit bedrag wordt onder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) een stuk hoger. Boetes kunnen dan namelijk oplopen tot € 20 miljoen of 4% van de jaarlijkse wereldwijde omzet per overtreding.</p> <p>Het risico voor de gemeente is de boete die zij eventueel kan krijgen voor het niet voldoen aan de meldplicht datalekken. Tot op heden zijn dergelijke boetes door de AP nooit opgelegd, dus is het moeilijk een inschatting te maken hoe groot de kans is dat onder de nieuwe AVG de boetes wel worden opgelegd en hoe hoog het bedrag is.</p>

§3 Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen

De gemeente Gemert-Bakel heeft ongeveer 2,6 miljoen m² aan verhardingen in stand te houden met een vervangingswaarde van ca. € 200 miljoen. Op dit moment is de gemiddelde kwaliteit goed te noemen. Het is zaak om de kwaliteit op de lange termijn minimaal op basis te houden en kapitaalvernietiging daarbij te voorkomen.

Voorziening t.b.v. planmatig onderhoud wegen

Iedere 2 jaar worden wegininspecties uitgevoerd om de kwaliteit te bewaken en de meerjarenplanning te actualiseren. In 2017 is de laatste wegininspectie uitgevoerd.

De kwaliteit van de wegen in de onderstaande tabel is afgeleid van een tweetal CROW publicaties. De inspectie van de wegen is uitgevoerd conform publicatie 146. Op basis van publicatie 288 kan worden aangegeven per wegtype en schadebeeld welk inspectiecijfer van de globale visuele wegininspectie hoort bij welk kwaliteitsbeeld.

Kwaliteit	A+	A	B	C	D
Omschrijving beeld	Zeer goed	Goed	Voldoende (kwaliteit Basis)	Matig	Te slecht
Elementenverharding	54%	24.7%	10.9%	2.1%	8.2%
Asfaltverharding	32.3%	34.5%	19.1%	1.7%	12.3%
Betonverharding	89.9%	3%	6%	0,0%	1%

% totale oppervlakte	58.7%	20.7%	12%	1.25%	7,2%
-----------------------------	-------	-------	-----	-------	------

Bovenstaande tabel geeft weer dat ruim 90% van de verhardingen in de gemeente voldoet aan de minimaal gestelde kwaliteit basis.

In 2017 is de voorziening onderhoud wegen als volgt gemuteerd:

Voorziening onderhoud wegen (7974005)	Per 01-01-2017	Mutatie 2017	Per 31-12-2017
Totaal	1.823.553	142.585	1.966.138

De stand per 31-12-2017 is behoorlijk in lijn met de geprognostiseerde stand uit het nieuwe beheerplan 2018-2027, rekening houdend met verschillen veroorzaakt doordat er uitgaven wegenonderhoud verschoven zijn naar 2018 en 2019, waardoor de stand van de voorziening hoger uitvalt. Dit heeft geen effect op het meerjarig perspectief van de voorziening (is slechts verschuiving). Hieronder de prognose vanuit het beheerplan (toereikende voorziening over loop van het beheerplan 2018-2027).

Dagelijks onderhoud

Kleinschalige reparaties aan de wegen binnen en buiten de bebouwde kom zijn door en in opdracht van het team Openbaar Beheer uitgevoerd om ergere schades te voorkomen. Ook overlast door opdruk van boomwortels is aangepakt en de openbare ruimte wordt op verzoek aangepast voor mindervalide weggebruikers. Het onderhoud aan de zandwegen is sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Naast dit preventief dagelijks onderhoud is er ook gereageerd op binnengekomen meldingen.

Bomen

In 2016 is het Bomenbeleidsplan vastgesteld. Vanaf 2017 is er naast de beschikbare uren van de eigen dienst jaarlijks €136.500,- beschikbaar voor de vervanging van bomen. Voor onder andere nader onderzoek, specialiste snoei, huur hoogwerker is jaarlijks ca € 39.500 benodigd. Eénmalig is er voor de uitvoering van de nulmeting bomen € 62.500 beschikbaar. Grootschalige vervangingen zijn zoveel mogelijk uitgevoerd in combinatie met projecten/herinrichtingen in het kader van riool- en wegenbeheer, zoals bijvoorbeeld in de Viltstraat in Bakel. Daarnaast zijn bomen vervangen in verband met onevenredige overlast/slechte beheerbaarheid of slechte vitaliteit, bijvoorbeeld in de straten; Pastoor Boeijenstraat (Milheeze), Den Elding (Gemert) en de Sint Jansstraat (Elsendorp). Ook zijn verspreid over de gemeente individuele bomen gekapt en vervangen op basis van de uitkomsten uit de boomcontrole (slechte vitaliteit/gevaar).

Het onderhoud van de bomen is door en in opdracht van het team Openbaar beheer uitgevoerd. De nulmeting is uitgevoerd én in het beheersysteem verwerkt door een externe partij.

Groen

Vervanging

Voor het openbaar groen zijn er geen voorzieningen aanwezig. Grootschalige vervangingen worden uitgevoerd binnen reguliere groenbudgetten in combinatie met projecten/herinrichtingen in het kader van riool- en wegenbeheer. Het bomen beleid- en beheerplan is in 2016 vastgesteld. In dit bomen beleid- en beheerplan is inzicht gegeven in de noodzakelijke vervangingen van bomen en plantsoenen, hiervoor is structureel budget beschikbaar.

Dagelijks onderhoud

In het groenbeheerplan Gemert-Bakel 2013 zijn de vastgestelde beheerniveaus, werkpakketten en bijbehorende budgetten beschreven. Het dagelijks onderhoud van het openbaar groen is door en in opdracht van het team Openbaar beheer uitgevoerd en voldoet aan de vastgestelde beheerniveaus.

Om beter inzicht te krijgen in deze beheergegevens is gestart met het groenbeheersysteem.

Openbare verlichting

Vervanging

In 2017 is het vervangingsprogramma 2017 uitgevoerd. Conform het beleids- en beheerplan Openbare Verlichting zijn 422 armaturen door nieuwe LED-armaturen vervangen in Bakel, Handel en Gemert. Deze LED-armaturen zijn energiezuiniger dan de generatie LED van de jaren ervoor en bovendien zijn ze ook betaalbaarder geworden.

Naast het vervangingsprogramma zijn incidenteel armaturen en masten vervangen die kapot waren. Daarbij is gekeken naar eenheid in masten en armaturen, duurzaamheid (PLL of LED) en kosten over de gehele levensduur.

Onderhoud en beheer

Het reguliere onderhoud heeft plaatsgevonden zoals afgesproken. Dit betekent dat er ongeveer 450 storingen zijn opgelost en er lampenremplace (groepsgewijs vervangen van lampen) heeft plaatsgevonden.

Het beheer van de openbare verlichting ligt sinds eind 2014 bij de gemeente. Door een strakkere regie en betere afstemming in de planning van werkzaamheden, heeft dit geleid tot minder storingen. Het aantal storingen is in 2017 met ongeveer 280 gedaald. De storingen zijn over het algemeen binnen de afgesproken tijd afgewerkt. Inwoners geven aan tevreden te zijn over de afhandeling.

Voorziening Vervanging lichtmasten en armaturen (7974032)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	230.878	108.612	339.490

Riolering (GRP)

Met het Gemeentelijk Watertakenplan (GWTP) geeft de gemeente invulling aan de verplichting tot het hebben van een actueel verbreed gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Dit plan is een samenvoeging van het oorspronkelijke waterplan en het verbreed gemeentelijk rioleringsplan, waarin de zorg voor afval-, hemel- en grondwater is opgenomen. Het in 2012 vastgestelde Gemeentelijk Watertakenplan is in december 2016 verlengd tot en met 2018. Hierbij is een nieuwe investeringsplanning voor 2017 en 2018 opgenomen en is het kostendekkingsplan geactualiseerd. Samen met de overige Peelgemeenten is begin 2018 gestart met het opstellen van een nieuw GRP ofwel Gemeentelijk Watertakenplan.

In 2017 is de voorziening als volgt gemuteerd:

Voorziening vervanging rioleringen (7974010)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	5.039.229	485.120	5.524.349

Vervanging / optimalisatie:

In 2017 heeft een beperkte vervanging plaats gevonden van riolering. De riolering in de Viltstraat is vervangen en hier is een regenwaterinfiltratieleiding aangelegd. Bij de aanleg van de Noord/Om is het deel van de riolering onder de nieuwe rotonde met de Handelseweg vervangen. Tevens heeft er vanuit de Peelsamenwerking een reliningenproject plaats gevonden waarbij wij ook een aantal leidingen hebben laten relinen vanwege wortelgroei in de leidingen en lekkage op buisverbindingen.

Eind 2017 is gestart met het project klimaatbestendig Bakel en Milheeze. Vanuit dit project is gekeken wat we in 2018 kunnen doen om wateroverlast aan te pakken en wat we gaan doen in 2019 tot en met 2023. Uit de berekeningen van riolering en oppervlaktewater volgt dat er bij zowel de gemeente als het waterschap optimalisaties nodig zijn in het rioleringsstelsel. In 2018 worden concrete maatregelen voorgesteld welke worden ingepast in de integrale planning van het team openbaar beheer.

Met vaststelling van het wegenbeheerplan is de mogelijkheid ontstaan om werkelijk aan de slag te gaan met rioolvervanging in de Presidentenbuurt. De aanbesteding voor de werkvoorbereiding heeft plaats gevonden zodat in 2018 de werkvoorbereiding start waarbij de wijkbewoners worden betrokken en vanaf 2019 ook uitvoering gaat starten.

Dagelijks onderhoud

In 2017 hebben we ons voornamelijk gericht op het noodzakelijke onderhoud van riolering en de installaties en ons minder gericht op structureel onderhoud. Dit omdat er veel tijd is gestoken in het opstellen van nieuwe onderhoudscontracten voor o.a. electromechanisch onderhoud van gemalen, BBB's, drukriolering, reiniging en inspectie van riolen en gemalen en kolkenreiniging. Hiermee hebben we de structurele werkzaamheden voor een aantal jaren goed weggezet en vraagt het vooral inzet op directievoering en toezicht om de juiste programma's weg te zetten.

Enkel voor het uitvoeren van reparaties aan riolering is het wenselijk dat er nog een nieuwe overeenkomst komt zodat we na uitvoering van inspecties ook gemakkelijk reparaties uit

kunnen zetten. De verwachting is dat het structurele onderhoud in 2018 meer aandacht krijgt.

In het kader van het project meten en monitoren afvalwaterketen is er een start gemaakt met het kalibreren van installaties om betrouwbaardere gegevens van de overstorten te krijgen. Dit project wordt in 2018 verder qua uitvoering uitgerold binnen de peelsamenwerking.

Het project optimalisatie drukriolering liep in 2017 niet zoals verwacht. Het traject voor de eerste twee drukrioleringsclusters verliep moeizaam omdat we zoekende waren in de juiste aanpak. We hebben veel geleerd en verwachten in 2018 resultaten te boeken zodat op langere termijn de onderhoudskosten voor de drukriolering omlaag kunnen.

Voorziening onderhoud Pandelaar

Deze voorziening is voor het groot onderhoud van de Jenaplanschool De Pandelaar, waarvoor de gemeente het groot onderhoud van het gebouw doet. De mutatie bestaat uit de Rijksbijdrage onderhoud vanuit de school van €37.500 minus het door de gemeente uitgevoerde onderhoud. Het verloop van deze voorziening is als volgt:

Voorziening onderhoud Pandelaar (7974017)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	10.325	35.152	45.477

Multifunctionele accommodaties

Bij de multifunctionele accommodaties (mfa's) zijn de daarin gehuisveste beheerstichtingen en scholen verantwoordelijk voor het beheer en exploitatie van het gezamenlijke gebouw. De gemeente doet het groot onderhoud en ontvangt onderhoudsbijdragen van scholen, indien van toepassing. De gerealiseerde mutatie is fors lager dan begroot in het beheerplan onderhoud gebouwen 2013. Hierin waren namelijk schattingen opgenomen voor het groot onderhoud aan MFA's, terwijl deze in 2013 nog in ontwikkeling waren.

De gerealiseerde onttrekking komt grofweg wel overeen met het meerjarig onderhoudsplan dat de afdeling vastgoed gebruikt om jaarlijks de begroting op te stellen. Het verloop van deze voorziening is als volgt:

Voorziening Maatsch. acc.- MFA's (7974034)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	61.705	64.370	126.075

Sportparken

In 2017 is een nieuw beheerplan sportparken vastgesteld. De voorziening heeft een andere naam gekregen vanwege het feit dat het onderhoud en de financiële middelen voor onderhoud sportgebouwen zijn overgeheveld naar de voorziening gebouwen. De beginstand 2017 is vanwege deze overheveling van middelen voor de gebouwen ook anders dan de eindstand voorziening onderhoud sport op 31-12-2016 (€728.843). De eindstand per 31-12-2017 is in lijn met de geprognoseerde stand van het nieuwe beheerplan. Het verschil wordt veroorzaakt doordat er uitgaven verschoven zijn naar 2018 (renovatie hockeyveld HC Gemert is verschoven van 2017 naar eerste kwartaal 2018), waardoor de stand van de voorziening hoger uitvalt. Dit heeft geen effect op het meerjarig perspectief van de voorziening (is slechts verschuiving). Het verloop van deze voorziening is als volgt:

Voorziening Onderhoud sportparken (7974013)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	€685.852	€24.003	€709.855

Voorziening Maatschappelijke accommodaties overig

Voorziening voor het borgen van de uitgaven voor planmatig onderhoud, niet zijnde jaarlijks terugkerend onderhoud voor overige maatschappelijke accommodaties. In 2017 is het groot onderhoud dat uitgevoerd is, voor een substantieel gedeelte schilderwerk aan maatschappelijk vastgoed in Bakel. Dit is doorgeschoven groot onderhoud dat oorspronkelijk in 2016 gepland stond. Verder is al het groot onderhoud wat gepland stond in 2017 doorgeschoven naar 2018 i.v.m. het nieuwe Duurzaam meerjarig onderhoudsplan (DMJOP) gebouwen 2018. Het verloop van deze voorziening is als volgt:

Voorziening Maatschappelijke accommodaties – overig (7974015)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	€ 344.155	€ 23.407	€ 367.562

Voorziening Dienst- en Overige gebouwen

Voorziening voor het borgen van de uitgaven voor planmatig onderhoud, niet zijnde jaarlijks terugkerend onderhoud voor dienst- en overige gebouwen. De gerealiseerde onttrekking is hoger dan geraamd, vanwege groot onderhoud aan het gemeentehuis dat voor een gedeelte is verschoven naar 2017. Het verloop van deze voorziening is als volgt:

Voorziening Dienst- en Overige gebouwen (7974014)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	€ 195.781	-/- € 9.063	€ 186.718

Voorziening beheer speeltoestellen

Doelstelling van deze voorziening is het kwaliteitsniveau van de speeltoestellen op langere termijn te borgen. Hiervoor is in 2015 het beheerplan 'Herijking beleid- en beheernotitie spelen 2016-2022' vastgesteld. In 2017 is € 73.613 in de voorziening gestort en € 110.000 aan uitgaven onttrokken (waarvan een behoorlijk deel uitgaven die waren gepland in 2016). De gerealiseerde onttrekkingen in 2016 en 2017 samen komen overeen met het beheerplan. Het verloop van deze voorziening is als volgt:

Voorziening Dienst- en Overige gebouwen (7974033)	Per 01-01-2017	Mutatie	Per 31-12-2017
Totaal	€ 184.071	-/- € 36.157	€ 147.914

§4 Financiering

Ten aanzien van het Treasury-beleid zijn de volgende kaders van belang:

- Wet financiering decentrale overheden (Fido);
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof);
- Treasury-statuuat.

4.1 Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

Deze wet bevat strengere regels om ervoor te zorgen dat het Nederlandse overheidstekort beperkt wordt tot 3%. De maatstaf hiervoor is het EMU saldo. In de wet staat dat gemeenten een gelijkwaardige bijdrage moeten leveren aan het terugdringen van het EMU-tekort. Het aandeel van de gemeenten in de Europese norm voor het maximale begrotingstekort van 3% is 0,35% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Voorts voorziet de wet in een sanctie voor die gemeenten die niet voldoen aan de norm maar daarover is afgesproken dat gedurende deze kabinetsperiode geen sancties worden opgelegd.

4.2 Rente- en kredietrisico beheer

Kasgeldlimiet wet fido

Voor vlottende schulden geldt de kasgeldlimiet als norm. De kasgeldlimiet geeft het maximaal bedrag aan dat met vlottende middelen mag worden gefinancierd. Deze norm is gedefinieerd als 8,5% van de jaarlijkse begrotingsomvang van de lasten exclusief mutatie reserves van afgerond € 69 miljoen. De hieruit voortvloeiende kasgeldlimiet bedraagt afgerond € 5,8 miljoen.

Het verloop van de kasgeldlimiet over de kwartalen is als volgt:

Kasgeldlimiet 2017 (x €1 miljoen)	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	Kwartaal 4
Netto vlottende schuld				
Vlottende korte schuld	6,67	7,23	6,88	8,37
Vlottende middelen	-2,31	-1,96	-2,20	-0,54
Netto vlottende schuld	4,35	5,27	4,67	7,83
Toets aan kasgeldlimiet				
Netto vlottende schuld	4,35	5,27	4,67	7,83
Toegestane kasgeldlimiet	5,58	5,58	5,58	5,58
Ruimte (+) Overschrijding (-)	1,23	0,32	0,91	-2,24
<i>Berekening kasgeldlimiet</i>				
<i>Begrotingstotaal aan lasten (*)</i>	65,70	65,70	65,70	65,70
<i>Percentage x begr. totaal</i>	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
<i>Toegestane kasgeldlimiet</i>	5,58	5,58	5,58	5,58
<i>(*)exclusief mutatie reserves</i>				

De kasgeldlimiet mag voor een maximale periode van twee achtereenvolgende kwartalen overschreden worden mits de overschrijding in het daarop volgende kwartaal wordt opgeheven. De financieringsbehoefte in 2017 is in zijn geheel kort gefinancierd. Er was geen sprake van een structurele overschrijding van de norm.

Renterisiconorm

Er is een wettelijke norm voor de omvang van het renterisico. Onder dit risico wordt begrepen het risico dat de gemeente loopt als gevolg van mogelijke renteschommelingen. De maximumnorm is door het Rijk ingesteld om enigszins stabiele rentelast over de jaren te bewerkstelligen. Dit kan worden gerealiseerd door de financieringsbehoefte te spreiden over de jaren. De mate van spreiding wordt uitgedrukt in de renterisiconorm. In deze renterisiconorm worden nieuw aan te trekken lange geldleningen in een jaar uitgedrukt als percentage van het begrotingstotaal in het kalenderjaar.

Het renterisico voor het jaar 2017 wordt weergegeven in de onderstaande tabel:

	Renterisiconorm (x €1,0 mln.)	Raming	Werkelijk
1a	Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0
1b	Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0
2	Netto renteherziening op vaste schuld (1a – 1b)	0	0
3a	Nieuw aangetrokken vaste schuld	0	0
3b	Nieuw verstrekte lange leningen	0	0
4	Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a – 3b)	0	0
5	Betaalde aflossingen eigen financiering	9,0	9,0
6	Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	0	0
7	Renterisico op vaste schuld (2+6)	9,0	9,0
8	Begrotingstotaal	66,0	66,0
9	Het normpercentage (% van begrotingstotaal)	20%	20%
10	Renterisico (8 * 9 / 100)	13,2	13,2
11	Ruimte (+) Overschrijding (-) (10 – 7)	4,2	4,2

De jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal bedragen (renterisiconorm)¹. Uitgaande van het begrotingstotaal van € 66 miljoen is dit voor 2017 € 13,2 miljoen. Het renterisico 2017 is binnen deze norm.

Schatkistbankieren

Structureel overtollige liquide middelen van gemeenten dienen ondergebracht te worden in de schatkist bij het Rijk. In 2017 was er geen sprake van structureel overtollige liquide middelen boven het drempelbedrag van € 493.000.

Rente

De lage niveaus van korte en lange rentes hebben zich in 2017 voortgezet. Ook in 2017 was er bij kasgeldleningen sprake van een negatieve rente.

Deposito

Bij de BNG staat per 31 december 2017 een bedrag van € 376.967 in deposito. Dit deposito komt voort uit een eerdere verkoop van aandelen van het HNG. Van dat bedrag valt jaarlijks € 125.656 vrij.

¹ Wet fido artikel 1 lid H.

§5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma's. Het welslagen van de programma's is daarom mede afhankelijk van de kwaliteit van de bedrijfsvoering. Deze paragraaf geeft inzicht in ontwikkelingen en activiteiten in 2017. Dit wordt gedaan aan de hand van de volgende thema's:

- Financiën;
- Personeel & organisatie;
- Huisvesting;
- Informatisering & automatisering;
- Informatieveiligheid;
- Communicatie;
- Juridische zaken.

Financiën

De Planning en Control-cyclus

Doelstelling van planning & control is het beheersen van de beleidsvorming, de uitvoering van dit beleid en de financiële middelen die hiervoor beschikbaar zijn. De gemeenteraad stelt kaders en doelen vast. Het vaststellen van deze kaders en doelen vindt onder andere plaats via een aantal verordeningen, beleidsnota's en beheerplannen (zie overzicht hieronder)

Verordeningen en beleidsnota's	Vastgesteld door gemeenteraad	Nieuwe vaststelling
Nota Treasury	19-12-2013	2018
Nota grondbeleid	17-01-2014	2018
Nota risicomangement	11-12-2014	2018
Nota reserves en voorzieningen	14-07-2016	2020
Financiële verordening	13-07-2017	2021
Nota activering, waardering en afschrijving	13-07-2017	2021
Beheerplannen	Vastgesteld door gemeenteraad	Nieuwe vaststelling
Beheerplan Riool (watertakenplan)	18-10-2012	2018
Beheerplan Groen	21-11-2013	2021
Beheerplan Wegen	01-02-2018	2021
Beheerplan Sportparken	06-10-2017	2020
Beheerplan Openbare verlichting	05-02-2015	2018
Beheerplan Spelen	10-12-2015	2020
Beheerplan Gebouwen	13-07-2017	2021

Bestuurlijke rapportages

De bestuurlijke rapportages zijn in 2017 geconcentreerd geweest op twee momenten in het jaar. In juli 2017 zijn de begrotingsnota 2018 en de jaarrekening 2016 behandeld. In november 2017 is de begroting 2018-2021 behandeld. Verder zijn in 2017 vier financiële rapportages vastgesteld.

Over de bouwgrondexploitatie is gezien de omvang van de grondportefeuille twee maal gerapporteerd in 2017. Dit is gebeurd via de 1^e en 2e financiële bijstelling bouwgrond (in juli en november). Deze rapportages zijn gekoppeld aan de reguliere P&C momenten.

Managementrapportages

In 2017 is maandelijks een managementrapportage opgesteld voor het DMO. In deze rapportage wordt de stand van zaken van de dienstverlening weergegeven.

De managementrapportage heeft als doel de managers en de directie een instrument te geven voor tijdige bijsturing op het gebied van bedrijfsvoering.

Elk kwartaal is de managementrapportage aangevuld met nieuwe gegevens van de economische indicatoren, lopende rechtszaken en informatiebeveiliging.

Vaststellen accountantsprotocol en normenkader jaarrekening 2018

De gemeenteraad stelt het accountantsprotocol voor de jaarrekening vast. De goedkeurings- en rapporteringstolerantie van de jaarrekening 2017 worden hieronder toegelicht.

Goedkeuringstolerantie

In 2017 is de wettelijk maximale toegestane goedkeuringstolerantie van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden gehanteerd.

Rapporteringstolerantie

Om te voorkomen dat kleine afwijkingen gerapporteerd moeten worden, is voor 2017 de rapporteringstolerantie bepaald op 10% van de goedkeuringstolerantie. Dit betekent dat 10% van 1%, oftewel 1 %, van de begrote lasten (primitieve begroting) vóór resultaatbestemming, gebruikt wordt als

rapportagegrens. De afwijking geldt op productgroep niveau en daarover wordt gerapporteerd. Hierdoor ontstaat meer inzicht in de cijfers die onderdeel uitmaken van een programma.

In het kader van de Single Information en Single Audit (SiSa) zijn door het ministerie de volgende rapporteringstoleranties per specifieke uitkering voorgeschreven ten aanzien van de geconstateerde fouten bij de specifieke uitkeringen:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Visie herstelplan eigen vermogen 2012-2025

De reservepositie van de gemeente Gemert-Bakel is uiterst kwetsbaar. Daarom heeft de gemeenteraad op 5 april 2012 het herstelplan eigen vermogen 2012-2025 vastgesteld. Om tot financieel herstel te komen zijn vijf maatregelen nodig:

1. Een structureel sluitende meerjarenbegroting,
2. De algemene reserve van de gemeente te laten groeien naar het benodigde weerstandsvermogen via eenmalige opbrengsten of herbestemmingen reserves en voorzieningen;
3. Beperken nieuwe uitgaven en investeringen;
4. Het verlagen van risico's;
5. Stimuleren economische ontwikkelingen.

Om dit te realiseren zijn 31 uitgangspunten geformuleerd. Het herstelplan is aangemerkt als een dominant kader. Dit houdt concreet in dat besluitvorming in 2017 getoetst is aan deze uitgangspunten.

Preventief toezicht Provincie

De gemeente Gemert-Bakel viel per ingang van 1 januari 2013 onder preventief toezicht. Dit omdat de gemeente in de jaarrekening 2012 is geconfronteerd met een negatieve algemene reserve, welke niet binnen een periode van 4 jaar kon worden teruggebracht naar €0. Van de provincie heeft de gemeente tien jaar de tijd gekregen om deze negatieve algemene reserve weg te werken.

Via onder meer de nota reserves en voorzieningen en positieve resultaten van afgelopen jaren is deze negatieve reserve in 2016 vervroegd weggewerkt. Voor het begrotingsjaar 2017 viel de gemeente Gemert-Bakel echter vanwege te late inzending van de begroting alsnog onder preventief toezicht.

Voor het begrotingsjaar 2018 voldoet de gemeente Gemert-Bakel weer aan alle criteria voor gebruikelijke repressief toezicht van de provincie. Deze criteria zijn:

- Een positieve algemene reserve;
- De meerjarenbegroting 2018-2021 is uiterlijk de laatste jaarschijf van de meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht;
- Begroting 2018 inzenden voor 15 november 2017.

Het preventief toezicht van de provincie is daarom met ingang van begrotingsjaar 2018 vervallen.

Onderzoeken naar doelmatigheid en doeltreffendheid

In de verordening 'onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid' is vastgelegd dat het college jaarlijks minimaal één maal een onderzoek naar deze aspecten doet. Doelmatig is het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen. Doeltreffendheid gaat over of de gevraagde prestatie ook daadwerkelijk gehaald wordt.

In 2017 zijn er diverse onderzoeken verricht, met name (klant-)onderzoeken. De tevredenheidsnorm van de klant/inwoner voor diverse diensten is vastgesteld op een 7. Of we deze norm behalen én om op te halen bij de klant/inwoner wat er verbeterd kan worden aan een specifiek proces voeren we structureel (klant-)onderzoeken uit naar onze dienstverlening. De onderzoeken zijn gehouden onder de gebruikers van de diensten. Op basis van de resultaten van deze onderzoeken worden de processen aangepast zodat ze beter voldoen aan de verwachtingen van de inwoners/klanten.

In 2017 zijn er de onderzoeken uitgevoerd onder de melders van kapotte straatverlichting en meldingen openbare ruimte, aanvragers principe verzoek, evenementenvergunning en drank- en horeca-aanvraag voor een evenement en omgevingsvergunning. Daarnaast zijn er onderzoeken uitgevoerd naar het beheer van sporthal Molenbroek en in het kader van de ervaringen met burgerparticipatie onder de werkgroep Waardevolle Bomen.

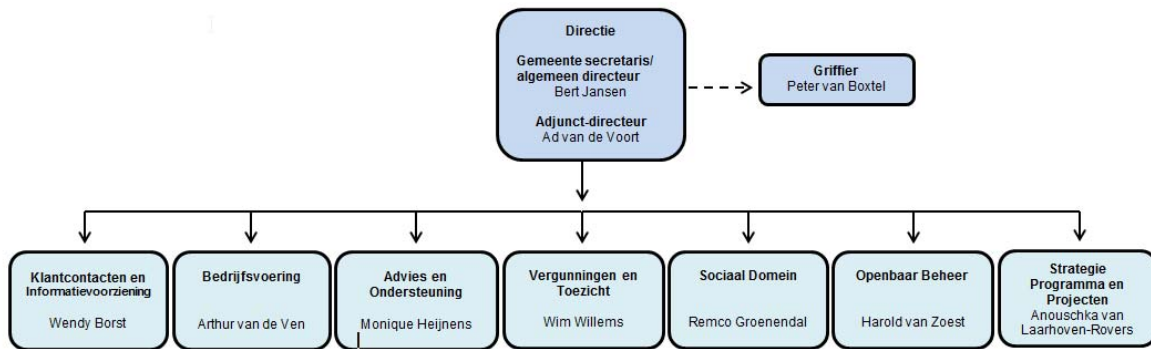
De resultaten van de verschillende onderzoeken leiden tot verbeteracties, onder andere interne opleidingen of verbetering van processen.

Personeel & Organisatie (P&O)

Organisatie

De organisatie werd in 2017 aangestuurd door een algemeen directeur, een adjunct directeur en zeven managers. Speerpunten binnen de organisatie zijn: heldere rollen en relaties met duidelijke verantwoordelijkheden, beter sturen op organisatieniveau en meer integraal werken, betere oriëntatie op de samenleving, resultaatgerichter werken, samenhang klantgerichtheid en publieksfuncties verbeteren.

Organogram per 31 december 2017

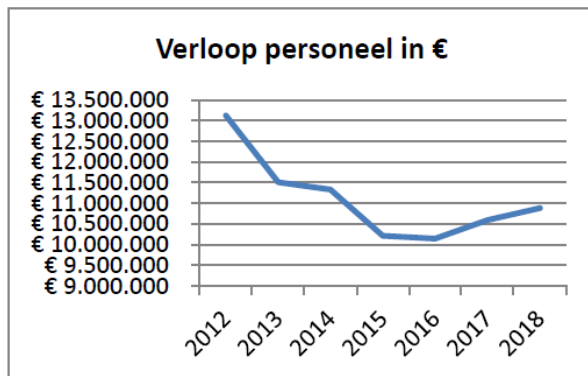
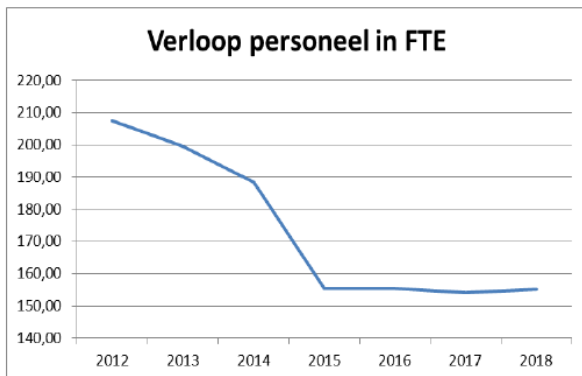

In 2017 is het meerjarig Management Development (MD) programma afgerond en zijn daaruit voortkomende instrumenten ingevoerd. Hiermee is eenheid gebracht in leiderschapsstijl en aansturing.

De uitvoering van het in 2016 opgestelde HRM beleid is gestart in 2017 en gaat door in 2018. Dit is met name gericht op de ontwikkeling van medewerkers gerelateerd aan de opgaven burgerparticipatie, sociale innovatie en regie voeren. De voor medewerkers benodigde competenties zijn daarbij geactualiseerd en getraind. Daarnaast zijn professionaliteit en vakmanschap en het zelf regie nemen over je loopbaan gestimuleerd.

Personele omvang

De reorganisatie in 2013, het generatiepact en uitstroom van personeel is de oorzaak van de daling in 2013 en 2014. Het aantal FTE's op 31-12-2017 bedraagt 155,13 FTE. De hieraan verbonden kosten zijn €10.881.000. De stijging in lasten ten opzichte van 2017 wordt veroorzaakt door de nieuwe cao zoals die in juli 2017 overeen is gekomen.

Peelsamenwerking

De vijf peelgemeenten Gemert-Bakel, Laarbeek, Deurne, Asten en Someren hebben zich vanaf 1 januari 2017 verenigd in de GR "Peelgemeenten". De organisatie van de Peelgemeenten is in het gemeentehuis van de gemeente Deurne gehuisvest. De samenwerking is vooralsnog gericht op zorg. De medewerkers die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de zorgtaken worden lokaal aangestuurd in zogenaamde gebiedsteams en werken vanuit het gemeentehuis in Gemert-Bakel. Op het gebied van bedrijfsvoeringstaken heeft de gemeente een bijdrage geleverd aan ondersteuning documentair informatievoorziening (div), personeels- en salarisadministratie, informatisering en automatisering.

Informatie & Automatisering

Informatievoorziening en basisregistraties

In 2017 is verdere uitvoering gegeven aan het uitvoeringsplan van het informatiebeleid. Met iBurgerzaken (een nieuwe applicatie voor burgerzakenproducten) is een belangrijke slag geslagen om de gemeentelijke dienstverlening voor de burgers te kunnen verbeteren. Het pakket ondersteunt het concept 'selfservice', waarbij de zelfwerkzaamheid en de zelfredzaamheid van burgers worden vergroot en onze interne processen efficiënter worden ingezet. Zie hiervoor ook de e-dienstverlening, waar verder ingegaan wordt op de verbetering van de dienstverlening.

Naast deze stap is tevens een voorbereiding gestart voor het nieuwe informatiebeleid, daarin is de samenwerking met Laarbeek en de Peelgemeenten opgezocht.

Peelsamenwerking:

Binnen de peelsamenwerking is Gemert-Bakel nauw betrokken in de advisering op het gebied van informatievoorziening en de basis op orde te brengen.

E-dienstverlening

Met de vervanging van het burgerzakenpakket door iBurgerzaken is een basis gelegd voor het verbeteren van de e-dienstverlening aan de burgers. Er zijn o.a. stappen gemaakt in het doorgeven van een verhuizing en een eerste inschrijving. Ook het leerlingenvervoer is aangepast. Naast de veranderingen aan de kant van de burger heeft ook een doorontwikkeling aan de bedrijfsvoering kant plaatsgevonden (zaakgericht werken), het generieke proces en de digitale handtekening is in 2017 flink verbeterd.

Automatisering

In 2017 is verdere uitvoering gegeven aan het uitvoeringsplan automatisering. Zo zijn op het gebied van informatiebeveiliging extra beveiligde verbindingen (NDIX) aangelegd, nieuwe antivirus en anti-ransomware geïmplementeerd (Sophos, Intercept X) en hebben we inmiddels de beschikking over veilig e-mailen (Zorgmail). Met ingang van 1 juli 2017 is het ICT-beheer van de GR Peelgemeenten overgedragen van de gemeente Deurne naar de gemeente Gemert-Bakel / Laarbeek. Met deze uitbreiding van 100 grotendeels mobiele werkplekken is het totaal aantal te beheren werkplekken nu 500. In afwachting van het nieuwe informatiebeleid 2018-2020 zijn in 2017 alleen noodzakelijke vervangingen op het gebied van hard- en software doorgevoerd.

Informatiebeveiliging

Vanaf de jaarrekening 2017, dient iedere gemeente elk jaar verantwoording af te leggen aan de gemeenteraad over informatieveiligheid. Dit gebeurt via een subparagraaf in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Informatiebeveiligingsbeleid en doelstellingen

Informatiebeveiliging regelt alle fysieke-, organisatorische- en technische maatregelen die ervoor dienen te zorgen dat zorgvuldig wordt omgegaan met informatie en gegevens van burgers en organisaties.

Om informatiebeveiliging goed te borgen binnen de gemeente is in 2013 het informatiebeveiligingsbeleid 2014-2018 opgesteld. Het doel van dit informatiebeveiligingsbeleid is het waarborgen van de vertrouwelijkheid, integriteit en beschikbaarheid van de informatie. Daarmee wordt de continuïteit van de organisatie gewaarborgd en worden risico's zoals (politieke) imagoschade, inbreuk op het vertrouwen, overtreding van wettelijke regelingen en schadeclaims door derden beperkt.

De kanttkening hierbij is dat de beveiliging op een beheersbaar niveau wordt gebracht en dit niet doorslaat in een gemeente die het karakter heeft van een zwaar beveiligde vesting. Er wordt een evenwicht gezocht tussen het enerzijds veilig stellen van gevoelige informatie, en het anderzijds openbaar maken van informatie die voor iedereen toegankelijk moet zijn. Voor de basisregistraties geldt dat tenminste wordt voldaan aan de wettelijk gestelde eisen.

Resultaten in 2017

Om de bovenstaande doelstelling uit het informatiebeveiligingsbeleid te realiseren wordt ieder kwartaal een rapportage informatiebeveiliging opgesteld. Hierin wordt gerapporteerd over beveiligingsincidenten, uitvoering van maatregelen uit het beleid en actuele ontwikkelingen.

De belangrijkste resultaten uit deze rapportages in 2017 waren de volgende:

- *Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten (BIG):*
In Gemert-Bakel wordt gewerkt volgens de BIG en gedurende heel 2017 is er extra aandacht besteedt aan het realiseren van verbeteringen om te (blijven) voldoen aan deze baseline. Dit is een continu proces.
- *Protocol datalekken*
In het tweede kwartaal van 2017 is het protocol datalekken opgesteld met daarin een stappenplan dat beschrijft hoe in Gemert-Bakel wordt omgegaan met datalekken. Het melden van datalekken aan de Autoriteit Persoonsgegevens is namelijk een wettelijke verplichting.
- *Invoering beveiligde e-mail*
Voor het veilig versturen van persoonsgegevens via e-mail zijn de gemeente Gemert-Bakel, gemeente Laarbeek en GR Peelgemeenten in het vierde kwartaal 2017 aangesloten bij Zorgmail. Alle medewerkers hebben nu de mogelijkheid om e-mail met persoonsgegevens of andere gevoelige informatie veilig te versturen.
- *Installatie firewall en anti-ransomware*
In het vierde kwartaal van 2017 is een nieuwe firewall geïnstalleerd te samen met anti-ransomware. Met ransomware wordt een computer of netwerk "gegijzeld" en na betaling van een bedrag aan de betreffende crimineel wordt de computer of het netwerk weer vrijgegeven. Dit kan grote schade veroorzaken. Met de installatie van de nieuwe firewall en anti-ransomware is de kans dat zo'n dreiging zich in Gemert-Bakel of Laarbeek voordoet verkleint.
- *Bewustwordingsbijeenkomsten privacy en security*
In december zijn door de Security-officer van Gemert-Bakel twee zomerscholen verzorgd met als thema privacy en informatieveiligheid.
- *Uitvoering penetratietesten externe diensten*
In het vierde kwartaal van 2017 is een toets gedaan op de kwetsbaarheden van de computersystemen in de gemeente. Daarbij is inzicht gegeven in zwakke plekken in de beveiliging.

Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA)

Per begrotingsjaar 2017 is landelijk gestart met de Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Audits worden meer op elkaar afgestemd zodat gemeenten niet meerdere keren dezelfde vragen moeten beantwoorden. Met de ingevulde zelfevaluatievragenlijst binnen ENSIA geeft het college van B&W aan in hoeverre de beheersmaatregelen aan de van kracht zijnde beveiligingsnormen voldoen.

In een collegeverklaring heeft het college in april 2018 verklaart dat bij gemeente Gemert-Bakel op 31 december 2017 de interne beheersingsmaatregelen in opzet en bestaan niet voldoen aan alle geselecteerde normen voor wat betreft DigiD. De gemeente Gemert-Bakel heeft om in de toekomst te kunnen voldoen aan alle normen DigiD een verbeterplan opgesteld, waarvan afronding in 2018 gepland staat. De kanttekening hierbij is dat het risico binnen de afwijkende DigiD-normen erg klein is vanwege de kleine hoeveelheid gebruikers (drie in Gemert-Bakel).

Het college heeft daarnaast verklaart dat bij de, onder verantwoordelijkheid van de gemeente Gemert-Bakel opererende, gemeenschappelijke regeling Senzer op 31 december 2017 de interne beheersingsmaatregelen in opzet en bestaan niet aan alle geselecteerde normen voldoen voor wat betreft Suwinet. Senzer heeft om in de toekomst te kunnen voldoen aan alle normen Suwinet een verbeterplan opgesteld, waarvan afronding in 2018 gepland staat. Het college van B&W van de gemeente Gemert-Bakel heeft aansluitend daarop Senzer een brief gestuurd. In deze brief benadrukt het college dat ze grote waarde hecht aan een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens en is Senzer gevraagd het verbeterplan uit te voeren conform de gestelde planning.

Incidenten en datalekken in 2017

Landelijk is een beveiligingsdienst, de Informatiebeveiligingsdienst (IBD), in het leven geroepen welke gemeenten ondersteunen en informeren over beveiligingszaken. Gemert-Bakel is hierbij aangesloten en ontvangt van het IBD beveiligingswaarschuwingen over beveiligingslekken in software.

In 2017 zijn er in totaal 251 beveiligingswaarschuwingen binnengekomen via het IBD welke te maken hebben met mogelijke beveiligingslekken in software of ander soortige dreigingen. Alle meldingen zijn afgehandeld.

In 2017 zijn er geen datalekken gemeld aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

Ontwikkelingen

Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)

Per 25 mei 2018 gaat de nieuwe Europese privacywet van kracht. Deze algemene verordening gegevensbescherming (AVG) geldt náást de meldplicht datalekken, en zorgt voor de versterking en uitbreiding van privacyrechten van burgers, alsmede voor meer verantwoordelijkheden en verplichtingen voor organisaties die persoonsgegevens verwerken. Een van de verplichtingen is het benoemen van een Functionaris voor de gegevensbescherming (FG) voor die datum.

In het eerste kwartaal van 2018 zal de aandacht vooral uitgaan naar voorbereiding van de invoering van deze AVG. Hierin zal nauwe samenwerking worden gezocht met de vijf Peelgemeenten en de GR Peelgemeenten.

Nieuw informatiebeleidsplan en informatiebeveiligingsbeleid

In 2018 wordt een nieuwe informatiebeleidsplan en een geactualiseerd informatiebeveiligingsbeleid opgesteld. Bij dit nieuwe informatiebeveiligingsbeleid zal wederom gekeken worden naar te nemen maatregelen om te blijven voldoen aan de BIG.

Daarbij zal ook gekeken worden naar de rol en positionering van de benodigde functionarissen in het kader van informatieveiligheid en privacy.

Communicatie

In de advisering aan zowel bestuur als organisatie draait het voor het team communicatie om strategische communicatie. Aan elk team – en daarmee de portefeuillehouders – is een communicatieadviseur verbonden. De insteek is om aan de voorzijde van een project of beleidsproces communicatie te integreren. Waar mogelijk betreft de gemeente inwoners bij haar processen (burgerparticipatie).

Taken van het team communicatie zijn onder meer:

- uitvoeren strategisch communicatiebeleid
- advisering van bestuur en organisatie;
- perswoordvoering en uitvoeren persbeleid;
- crisiscommunicatie;
- monitoring en beheer van social mediakanalen;
- monitoring van landelijke trends en een doorvertaling maken naar gemeentelijk niveau.

Team communicatie heeft in 2017, samen met bestuur en mediapartners, het persbeleid herijkt. In dit beleid beschrijven we hoe we met de media als partner onze inwoners informeren. Daarnaast biedt het bestuur en medewerkers handvatten in contact met de media.

Communicatiemiddelen en –kanalen die gebruikt worden, zijn: website, gemeenterubriek in Gemerts Nieuwsblad, social media (Facebook, Twitter, YouTube, Instagram), persberichten, nieuwsbrieven, publicaties in dag- en weekbladen, en berichten via de lokale omroep.

Juridische zaken

Het team Juridische Zaken is intergemeentelijk georganiseerd en heeft zowel voor bestuur en organisatie van de gemeente Gemert-Bakel als Laarbeek geadviseerd. De intergemeentelijke bezwaarschriftencommissie is hiervan ook onderdeel geweest. Bij de behandeling van zaken en het procederen is voor zover nodig gebruik gemaakt van een huisadvocaat. In de advisering aan zowel bestuur als organisatie zijn risicobeheersing en kwaliteitszorg speerpunten geweest. Daarnaast is tevens gezocht naar mogelijkheden om initiatieven binnen de gemeente mogelijk te maken.

Reguliere taken, zoals het beheer en bekendmaking van het regelgevingenbestand en mandaatregister, het behandelen van bestuursrechtelijke zaken (bijvoorbeeld ingediende planschades, zienswijzen op ontwerp bestemmingsplannen en handhavingsprocedures) en behandelen van privaatrechtelijke zaken (bijvoorbeeld aansprakelijkstellingen, overeenkomsten checken), het procederen: voeren van beroepsprocedures en rechtszaken namens de gemeente, zijn veelvuldig uitgevoerd.

Daarnaast is veel meegewerkt aan PIT-acties, is de Algemene Plaatselijke Verordening geactualiseerd, is besloten over de Wet Aanpak Woonoverlast en is het Bibob-beleid (Bevordering IntegriteitsBeoordelingen door het Openbaar Bestuur) aangepast.

Huisvesting

In het gemeentehuis is eind 2015 een nieuwe indeling gerealiseerd voor het team SD op de begane grond van de noordvleugel. Het doel van de nieuwe indeling was het realiseren van een omgeving die de integratie en samenwerking van het team SD en de ketenpartners ondersteunt. Deze nieuwe indeling bevat zo goed dat er voor 2017-2018 een soortgelijke

wijziging op de planning staat voor de teams OB, SPP en VT op de 1e verdieping. Een nieuwe indeling voor de teams AO, BV en KCI op de 2e verdieping volgt over een aantal jaren. De werkzaamheden voor OB, SPP en VT zijn inmiddels opgestart, en zijn medio 2018 afgerond.

Verder staan er voor 2017-2018 nog een paar wijzigingen op het programma voor het gemeentehuis. De klimaatinstallatie wordt vervangen. De huidige installatie is zwaar verouderd en het huidige binnenklimaat laat ook te wensen over. De vervanging van de installatie zorgt voor een beter binnenklimaat en het is tevens een duurzame installatie. In 2017 is gestart met het vervangen van de huidige installatie, op het dak en de 2e verdieping is men inmiddels grotendeels klaar met de werkzaamheden.

Op dit moment loopt er een proef met duurzame verlichting, LED verlichting met bewegingsindicator waardoor het licht pas aangaat als er ook daadwerkelijk iemand in de ruimte aanwezig is. Als deze proef slaagt wordt de verlichting in het hele pand (en op termijn ook het archief en de werf) vervangen. Voordeel hiervan is dat de lichtkwaliteit beter wordt, en doordat de nieuwe verlichting energiezuinig is gaat de gemeente op een duurzame wijze met energie om. De proef met de verlichting is in 2017 succesvol afgerond, en er is al gestart met de uitrol van de nieuwe verlichting. De benodigde werkzaamheden worden gecombineerd met de werkzaamheden aan de klimaatinstallatie. Op de 2e verdieping heeft men al nieuwe verlichting.

Door de forse formatievermindering in de afgelopen jaren is er een ruimteoverschot in het gemeentehuis. Inmiddels vindt verhuur van een deel van het gemeentehuis plaats aan de GGZ. Naar verwachting volgt ook de politie. Het huidige politiebureau zal worden gesloten.

Voor het gemeentearchief en gemeentewerf staan voor 2018 geen wijzigingen op het programma.

§6 Verbonden partijen

De paragraaf verbonden partijen benoemt de partijen waarmee de gemeente in een juridische context samenwerkt. Verbonden partijen zijn rechtspersonen waarin de gemeente zowel een financieel als een bestuurlijk belang heeft. Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente een zetel in het bestuur van die partij heeft en/of stemrecht heeft. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld aan de verbonden partij. De term verbonden partij is een begrip uit de BBV (Besluit begroting en verantwoording), de WGR (Wet gemeenschappelijke regelingen), het Burgerlijk wetboek en de Europese regelgeving. Het is van belang om de risico's en kaders bij de verbonden partijen in beeld te brengen. Daarnaast worden steeds meer uitvoerende taken buiten de deur, in samenwerkingsverbanden, uitgevoerd (bijv. milieu, veiligheid e.d.). Daarom is gestart met het programma regionale samenwerking en verbonden partijen.

Geïnteriseerd is hoe de begroting en het toezicht op een aantal verbonden partijen is geregeld en op welke manier kaderstelling vanuit de gemeente plaatsvindt. Met de resultaten uit de inventarisatie wordt bekeken hoe meer grip op verbonden partijen kan worden verkregen.

Het collegeprogramma "samen verantwoordelijk" 2014-2018 gaat uit van slim samenwerken: lokaal wat kan, regionaal wat moet. De regionale samenwerking zal moeten bijdragen aan de versterking van de lokale identiteit. De ambitie is om door samenwerking in de regio minder kwetsbaar te zijn, meer kennis te delen en kostenefficiënt te werken. Vanuit deze ambitie is de gemeente deelnemer aan diverse gemeenschappelijke regelingen en partner in privaatrechtelijke samenwerkingen. Veel taken worden in opdracht van de gemeente uitgevoerd door uitvoeringsorganisaties op afstand. De gemeente krijgt hiermee steeds meer de rol van een regiegemeente, waarbij ze als professioneel opdrachtgever sturing geeft aan de uitvoering van de gemeentelijke taken.

De provincie is gestart met het proces (veer)krachtig bestuur. Gemert-Bakel kiest primair voor een samenwerking met de Peelgemeenten en voor het Sociaal Domein is een gemeenschappelijke regeling Peelsamenwerking vormgegeven. De provincie heeft aan de gemeente gevraagd om in 2017 het proces in beeld te brengen welke onderwerpen en thema's lokaal en welke bovenlokaal opgepakt worden. Hiertoe hebben we een strategische visie Krachtig Gemert-Bakel 2030 opgesteld. In deze visie schetsen we de provincie hoe Gemert-Bakel in staat is om een gemeente van de toekomst te zijn en samen met onze maatschappelijke partners en omliggende gemeenten, invulling te geven aan de maatschappelijke opgaven.

Verbonden partijen (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Gemeenschappelijke regelingen							
1. Gemeente Laarbeek	23	23	16	23	23	23	23
2. Senzer	5.955**	11.405	11.578	11.164	11.100	11.110	11.121
3. Peelgemeenten	0	0	1.904	1.462	1.481	1.501	1.520
4. Blink	1048	1.154	1.602	1.430	1.463	1.496	1.530
5. GGD	506	478	478	508	508	508	508
6. MRE	284	294	291	295	296	297	297
7. ODZOB	506	641	883	785	785	785	785
8. Peel 6.1	32	0	0	0	0	0	0
9. VRBZO	1.027	1.164	1.298	1.460	1.460	1.460	1.460
10. Regionaal Kompas	15	15	41	26	26	26	26
Stichtingen en verenigingen							
11. Beheerstichting Golfbaan Stippelberg	0	0	0	0	0	0	0
12. Dimpact	6	6	6	6	6	6	6
13. BIZOB	68	119	116	100	100	100	100
14. Innovatiehuis De Peel	n.v.t.	n.v.t.	24	72	72	72	72
15. Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost	6	7	7	7	7	7	7
Vennootschappen en coöperaties							
16. Brabant Water NV	0	0	0	0	0	0	0
17. BNG Bank NV	46	0	75	58	58	58	58

Gemeenschappelijke regelingen

1. Gemeente Laarbeek	
Vorm	Gemeenschappelijke regeling
Partners	Laarbeek, Gemert-Bakel
Openbaar belang	Intergemeentelijke samenwerking op verschillende terreinen. De volgende taken worden uitgevoerd door intergemeentelijke teams: <ul style="list-style-type: none"> • ICT • Personeel en Organisatie • Juridische zaken • Financieel beheer • Belastingen/WOZ (einddatum: 31-12-2017 vanwege overgang naar Belastingensamenwerking Oost-Brabant)
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek intergemeentelijk overleg tussen zowel college als MT van beide gemeenten. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.
Programma	1: Algemene zaken
Website	⇒ https://www.laarbeek.nl/
Financiën	Niet van toepassing
Bijdrage 2017	De bijdrage van Gemert-Bakel is het saldo van de onderlinge verrekening van de intergemeentelijke teams belastingen, financiële administratie, ICT, P&O en juridische zaken.
Risico's	Alle risico's die horen bij het werkgeverschap blijven van toepassing.

Ontwikkeling	In 2017 is de samenwerking geëvalueerd en is besloten het intergemeentelijk team Belastingen/WOZ onder te brengen bij Belastingssamenwerking Oost-Brabant per 1-1-2018.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	23	23	16	23	23	23	23

2. Senzer (voorheen: Werkbedrijf Atlant de Peel)

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek, Someren en Geldrop-Mierlo						
Openbaar belang	Als werkbedrijf voor de arbeidsmarktregio Helmond-De Peel voert Senzer de Participatiewet uit voor zeven gemeentes. Daarbij zijn ze de verbinder tussen de werkgever en de werkzoekende, redenerend vanuit de vraag van de werkgever die ze koppelen aan de (arbeids)kracht en talent van de werkzoekende. Daarnaast zijn ze vaste ketenpartner voor re-integratieactiviteiten voor bijstandsgerechtigden.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemert-Bakel heeft twee zetels in het algemeen bestuur en één zetel in het dagelijks bestuur. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	2: Sociaal Domein & Volkshuisvesting						
Website	⇒ https://www.senzer.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: medewerker Senzer)			31-12-2017 (Bron: n.v.t.)			
- Eigen Vermogen	€ 15.910.000			Nog niet beschikbaar			
- Vreemd Vermogen	€ 13.462.000			Nog niet beschikbaar			
- Resultaat boekjaar 2017	Nog niet beschikbaar						
Bijdrage 2017	€ 11.578.210 Dit is inclusief de overgedragen rijksmiddelen voor participatie en BUIG. De gemeente draagt nu de BUIG middelen over aan Senzer. Voor- of nadelen op de BUIG gelden worden gedeeld met de deelnemende gemeenten. ** Tot en met 2015 was er een gemeenschappelijke regeling Atlant en een samenwerking met gemeente Helmond op het gebied van werk en inkomen. Deze taken zijn met ingang van 2016 samengevoegd in een nieuwe gemeenschappelijke regeling Senzer. Daarbij worden voortaan ook de volledige BUIG-middelen overgedragen daarom is het bedrag na 2016 hoger dan in 2015.						
Risico's	De risico's worden gedeeld door de deelnemende gemeenten op basis van het solidariteitsbeginsel. Dit solidariteitsbeginsel dient nog verder te worden uitgewerkt te worden. De uitvoering van de Participatiewet kent vele factoren die van invloed zijn op het (financieel) resultaat. Een behoorlijk aantal daarvan zijn voor Senzer niet beïnvloedbaar. Vooral het Rijksbeleid op de (macro)budgetten, quota doelgroepen en de verdeelsystematiek zijn daar voorbeelden van. Daarnaast is de mate van uitstroom cliënten naar werk mede afhankelijk van economische omstandigheden.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	5.955**	11.405	11.578	11.164	11.100	11.110	11.121

3. Peelgemeenten

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Laarbeek en Someren.						
Openbaar belang	Gezamenlijke uitvoeringsorganisatie van de Peelgemeenten voor de uitvoering van gemeentelijke taken op het terrein van Wmo, Jeugd en BMS (Bijstand Minima Schulddienstverlening). Daarnaast zijn						

	dienstverleningsovereenkomsten afgesloten met de gemeente Helmond en met Senzer.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemert-Bakel heeft één zetel in het algemeen bestuur. Daarnaast zit de wethouder Sociaal Domein van alle deelnemende gemeente in de adviescommissie voor het dagelijks bestuur. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	2: Sociaal Domein & Volkshuisvesting						
Website	Niet van toepassing						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Ontwerpbegroting 2017-2018)			31-12-2017 (Bron: medewerker Peelgemeenten)			
- Eigen Vermogen	€ 0			€ 537.540			
- Vreemd Vermogen	€ 8.206.600			€ 12.099.624			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 0						
Bijdrage 2017	De gemeente draagt in 2017 €1.903.900 bij in de uitvoeringskosten.						
Risico's	Deelnemende gemeenten staan, als eigenaar van de GR Peelgemeenten, garant voor de afdekking van risico's. Op dit moment is nog geen nota Weerstandsvermogen en risicobeheersing opgesteld. Dit wordt in de loop van 2017 opgepakt. De risico's blijven overigens beperkt, omdat het een uitvoeringsorganisatie betreft.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	0	0	1.904	1.462	1.481	1.501	1.520

4. BLINK

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a. en Someren en Sita Gemeentelijke Dienstverlening B.V.						
Openbaar belang	Het in regionaal verband op professionele wijze zorg dragen voor gemeentelijke uitvoering van inzameling, sortering, verkoop en verwerking van grof en fijn huishoudelijk afval. Daarnaast zorgt BLINK voor de reiniging van de openbare ruimte en gladheidsbestrijding.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemert-Bakel heeft één zetel in het algemeen bestuur en in het dagelijks bestuur. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	3: Ruimtelijke Ordening & Openbaar beheer						
Website	⇒ http://www.blink-grr.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Jaarrekening 2016)			31-12-2017 (Bron: n.v.t.)			
- Eigen Vermogen	€ 0			Nog niet beschikbaar			
- Vreemd Vermogen	€ 2.706.059			Nog niet beschikbaar			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 0 (schatting)						
Bijdrage 2017	Er vindt geen financiële deelname plaats in het aandelenkapitaal. De financiële bijdrage bestaat uit de door Blink (SITA) in rekening gebrachte kosten van de afvalstromen. De definitieve afrekening moet ten tijde van het opstellen van de jaarrekening 2017 nog komen, maar de prognose is gesteld op € 1.601.901**						
Risico's	BLINK beschikt niet over eigen vermogen om niet begrote en onvoorziene kosten te dekken. De opzet van BLINK als gemeenschappelijke regeling is dat risico's opgevangen worden door de deelnemende gemeenten in de jaarlijkse regulier exploitatie. BLINK heeft in de komende jaren een sterk stijgend totaal aan te leveren diensten en producten, evenals de omvang daarvan.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	1048	1.154	1.602**	1.430	1.463	1.496	1.530

5. GGD Brabant-Zuidoost

Vorm	Gemeenschappelijk regeling						
Partners	Deelnemende gemeenten binnen werkgebied Zuidoost-Brabant						
Openbaar belang	Gemeenschappelijke regeling ter behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de openbare gezondheidszorg,						

	inclusief jeugdgezondheidszorg. Op grond van de Wet Collectieve Preventie Volksgezondheid moet een gemeente een gezondheidsdienst instellen. Met deelname in de gemeenschappelijke regeling is hieraan voldaan. Financiering vindt plaats door bijdragen van deelnemende gemeenten en particulieren.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemert-Bakel heeft één zetel in het algemeen bestuur en wijst daarnaast één plaatsvervangend lid voor dit bestuur aan. Het dagelijks bestuur van de GGD wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	2: Sociaal Domein & Volkshuisvesting						
Website	⇒ http://www.ggdbzo.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Concept Jaarstukken 2017)			31-12-2017 (Bron: Concept Jaarstukken 2017)			
- Eigen Vermogen	€ 3.037.000			€ 2.754.000			
- Vreemd Vermogen	€ 13.903.000			€ 11.985.000			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 70.000						
Bijdrage 2017	De gemeente draagt in 2017 € 469.381 bij.						
Risico's	Deelnemende gemeenten staan garant voor het afdekken van eventuele aanvullende risico's die de GGD Brabant-Zuidoost loopt. De belangrijkste risico's die worden onderkend zijn kostenstijging als gevolg van (belasting)wet- en regelgeving, beveiligingsproblemen en de stijging van salariskosten vanwege de gestegen pensioenpremie aan het ABP. In de concept jaarstukken 2017 van de GGD staat voor Gemert-Bakel een risico van €77.400 opgenomen.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	506	478	469	515	515	515	515

6. MRE (Metropoolregio Eindhoven)

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel- De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.						
Openbaar belang	MRE is een gemeenschappelijke regeling met daarin 21 gemeenten uit Zuidoost-Brabant voor metropoolvorming op het gebied van ruimte, economie en mobiliteit. Het betreft de transitie van de stichting Peelnetwerk naar een nieuw economisch en ruimtelijk netwerk waarmee de uitdagingen op het gebied van economie, ruimte, leefbaarheid en mobiliteit in gezamenlijkheid worden opgepakt.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemert-Bakel heeft één zetel in het Algemeen Bestuur. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	1: Algemene zaken						
Website	⇒ https://metropoolregioeindhoven.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Programmajaarverslag 2016)			31-12-2017 (Bron: Voorlopige jaarrekening 2017)			
- Eigen Vermogen	€ 5.105.885			€ 4.087.522			
- Vreemd Vermogen	€ 22.401.086			€ 18.253.467			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 438.000 (inschatting)						
Bijdrage 2017	De gemeente betaald in 2017 totaal € 290.711 aan de Metropoolregio Eindhoven inclusief Brainport.						
Risico's	Als gevolg van de transformatie zijn er aanzienlijke frictiekosten. Het betreft zowel voormalig personeel van de Milieudienst als de reductie van het personeelsbestand van het SRE. De intentie van het MRE is om deze lasten in het tijdvak tot 2021 volledig af te bouwen. Voor de afbouw zijn de risico's grotendeels afgedekt door de vorming van de voorziening Reorganisatie SRE (besluit Regioraad juni 2013) op de balans van het MRE. De voorziening wordt jaarlijks opnieuw beoordeeld en geactualiseerd door het MRE om vast te stellen dat deze voorziening toereikend is om de uitgaven van de reorganisatie te bekostigen.						

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Financiële bijdrage (x€1.000)	284	294	291	295	296	297	297

7. ODZOB (Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
Partners	De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) is een regionale uitvoeringsdienst voor de gemeenten Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Laarbeek, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-de-Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven, Waalre en de provincie Noord-Brabant.						
Openbaar belang	Het, ten behoeve van de deelnemers, gemeenschappelijk uitvoeren van taken op het gebied van het omgevingsrecht en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Zuidoost-Brabant. Daarnaast is de omgevingsdienst door Gemert-Bakel in toenemende mate ingehuurd voor het toetsen van bouwplannen. Deze inhuur is niet meegenomen in de genoemde financiële bijdrage.						
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenteraad wijst één lid en één plaatsvervangend lid aan voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur wordt door, en uit, het algemeen bestuur gekozen. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	3: Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer						
Website	⇒ https://www.odzob.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Jaarstukken 2016)			31-12-2017 (Bron: Voorlopige cijfers jaarrekening 2017)			
- Eigen Vermogen	€ 1.576.541			€ 1.576.541			
- Vreemd Vermogen	€ 8.443.489			€ 5.054.918			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 0 (inschatting incl. tarief correctie)						
Bijdrage 2017	De gemeente draagt in 2017 € 883.368 bij (excl. tarief correctie).						
Risico's	Gemeente is aansprakelijk voor eventuele tekorten.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	506	641	883	785	785	785	785

8. Peel 6.1

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
Partners	Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren.						
Openbaar belang	De gemeenschappelijke regeling Peel 6.1 is formeel begin 2018 opgeheven.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemert-Bakel levert twee leden voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	1: Algemene zaken						
Website	Niet van toepassing.						
Financiën	Niet van toepassing.			Niet van toepassing.			
- Eigen Vermogen	€ 0			€ 0			
- Vreemd Vermogen	€ 0			€ 0			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 0						
Bijdrage 2017	De gemeente draagt in 2017 niks aan deze regeling bij.						
Risico's	Niet van toepassing.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	32	0	0	0	0	0	0

9. VRBZO (Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost)

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
-------------	-----------------------------	--	--	--	--	--	--

Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Eindhoven, Geldrop-Mierlo, Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Helmond, Nuenen c.a., Oirschot, Reusel-De Mierden, Someren, Son en Breugel, Valkenswaard, Veldhoven en Waalre.						
Openbaar belang	Organisatie waarin brandweer, GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio), meldkamer en Regionale Ambulancevoorziening samenwerken bij incidenten en rampen. Financiering door Rijk en gemeenten voor wat betreft brandweer/rampenbestrijding en door het COTG (Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg) en gemeenten bij ambulancevervoer.						
Bestuurlijke betrokkenheid	De burgemeester zit namens de gemeente in het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Zuidoost-Brabant. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	1: Algemene zaken						
Website	⇒ http://www.vrzob.nl/						
Prognose Financiën	01-01-2017 (Bron: Concept Jaarrekening 2017)			31-12-2017 (Bron: Concept Jaarrekening 2017)			
- Eigen Vermogen	€ 9.172.324			€ 7.561.112			
- Vreemd Vermogen	€ 21.997.539			€ 44.806.322			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 951.982 (inschatting)						
Bijdrage 2017	De gemeente draagt in 2017 € 1.298.000 bij (excl. verrekening jaarresultaat).						
Risico's	Gemeente is aansprakelijk voor tekorten op basis van aantal inwoners (50%) en aantal wooneenheden (50%) voor zover het de brandweertaken betreft en naar rato van aantal inwoners voor wat betreft het ambulancevervoer.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	1.027	1.164	1.298	1.460	1.460	1.460	1.460

10. Regionaal Kompas

Vorm	Gemeenschappelijke regeling						
Openbaar belang	Intergemeentelijke samenwerking op de prestatievelden 7, 8 en 9 van de Wet maatschappelijke Ondersteuning. Deze taken worden uitgevoerd door gemeente Helmond.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Periodiek bestuurlijk overleg waarbij de portefeuillehouder zorg inspraak heeft. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	2: Sociaal Domein & Volkshuisvesting						
Website	⇒ www.helmond.nl						
Prognose Financiën	Niet van toepassing.						
Bijdrage 2017	€ 40.884						
Risico's	Door proactief mee te werken aan de vorming en inrichting van het samenwerkingsverband worden risico's zoveel mogelijk voorkomen.						
Inkomsten (dividend) (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	15	15	41	26	26	26	26

Stichtingen en verenigingen

11. Beheerstichting golfbaan Stippelberg

Vorm	Stichting						
Openbaar belang	Het realiseren en exploiteren van een golfbaan in Bakel-Milheeze.						
Bestuurlijke betrokkenheid	PPS-constructie. College wijst een lid aan die deelneemt in het bestuur van de beheerstichting. Deze vertegenwoordiger kan op basis van de statuten bij besluiten over erfpacht of hypotheekrecht tien stemmen uitbrengen (vetorecht). Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	5: Financiën & Vastgoed						
Website	⇒ http://golfbaan-stippelberg.com/						
Prognose Financiën	01-01-2017			31-12-2017			

- Eigen Vermogen	-/- € 1.217.197	-/- € 1.217.197					
- Vreemd Vermogen	€ 4.417.690	€ 4.417.690					
- Resultaat boekjaar 2017	Nog niet beschikbaar.						
Bijdrage 2017	N.v.t.						
Risico's	<p>De gemeente is een erfpachtovereenkomst aangegaan en heeft een hypothecaire geldlening verstrekt aan de exploitant van de golfbaan, Beheerstichting Golfbaan Stippelberg. Vanwege de slechte financiële resultaten heeft de gemeenteraad op 2 oktober 2014 besloten tot een set van maatregelen om zo de erfpacht en hypotheeklasten fors te verlagen. Het geïnvesteerde vermogen is weliswaar voor de gemeente met ruim 1,6 miljoen euro toegenomen maar het acute risico van een faillissement is afgewend door het raadsbesluit. Daarbij is het toezicht van de gemeente geïntensiveerd.</p> <p>Een belangrijk risico is dat in 2019 een nieuw, nu nog onbekend, rentepercentage gaat lopen. De kosten voor de erfpacht en hypotheek kunnen in de toekomst daarom weer gaan stijgen voor de beheerstichting. Daarnaast zijn in de begroting van de beheerstichting nog geen kosten voor groot onderhoud voorzien. De kosten in de begroting van de beheerstichting zijn goed onder controle te houden. Inkomsten kunnen meer fluctueren door externe invloeden.</p>						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	0	0	0	0	0	0	0

12. Dimpact							
Vorm	Participatie in publiekrechtelijk rechtspersoon						
Partners	Hellendoorn, Enschede, Zwolle, Oldenzaal, Emmen, Borne, Coevorden, Oost Gelre, Noordoostpolder, Ommen-Harderberg, Borger-Odoorn, Helmond, Gemert-Bakel, Assen, Oldambt, Bellingwedde, Menterwolde, Pekela, Veendam, Velsen, Waterland, Purmerend, Landsmeer, Blaricum, Eemnes, Laren, Kampen, Gilze en Rijen, Landerd, Roermond en Laarbeek.						
Openbaar belang	Dimpact levert software voor o.a. de inrichting van het Klant Contact Centrum. Het is een samenwerkingsverband van verschillende gemeenten waarbij kennisbundeling en klantgerichte innovatie gemeenten voorzien van optimale dienstverlening naar burgers en bedrijven.						
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente is lid en daardoor verantwoordelijk voor beslissingen van Dimpact. Iedere gemeente heeft een gelijke stem in de samenwerking. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	1: Algemene zaken						
Website	⇒ http://www.dimpact.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Jaarverslag 2016)			31-12-2017 (Bron: Memo concept begroting en tarieven 2018)			
- Eigen Vermogen	€ 773.770			€ 911.119 (schatting)			
- Vreemd Vermogen	€ 1.990.551			Nog niet beschikbaar			
- Resultaat boekjaar 2017	€ 137.170 (schatting)						
Bijdrage 2017	De gemeente betaalt in 2017 aan lidmaatschapskosten € 6.000, daarnaast is de gemeente aan Dimpact een bijdrage verschuldigd per inwoner van de gemeente per jaar voor het gebruik van het product.						
Risico's	Deelnemende leden zijn niet juridisch aansprakelijk. Dimpact ontvangt bij deelname het alleenrecht voor instandhouding en doorontwikkeling van de digitale dienstverlening.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	6	6	6	6	6	6	6

13. Stichting BIZOB (Stichting Bureau Inkoop Zuidoost Brabant)							
Vorm	Participatie in publiekrechtelijk rechtspersoon						
Partners	Asten, Bergeijk, Best, Bladel, Cranendonck, Deurne, Eersel, Geldrop-Mierlo,						

	Gemert-Bakel, Heeze-Leende, Nuenen, Oirschot, Reusel-de Mierden, Someren, Son & Breugel, Veldhoven en Waalre.						
Openbaar belang	Het begeleiden en ondersteunen van gemeentelijke inkoop- en aanbestedingstrajecten, al dan niet in gezamenlijkheid met andere gemeenten.						
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente Gemert-Bakel heeft twee zetels in het algemeen bestuur van de stichting BIZOB. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	1: Algemene zaken						
Website	⇒ http://www.bizob.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Jaarrekening 2016)			31-12-2017 (Bron: n.v.t.)			
- Eigen Vermogen	€ 645.523			Nog niet beschikbaar			
- Vreemd Vermogen	€ 513.495			Nog niet beschikbaar			
- Resultaat boekjaar 2017	Nog niet beschikbaar.						
Bijdrage 2017	De gemeente betaalt in 2017 een bijdrage van €115.500.						
Risico's	Afkoopsom bij uittreding. Door bezuinigingen bij deelnemende gemeenten worden minder diensten afgenomen. Bij een vaste bezetting worden de uurtarieven duurder.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	68	119	116	100	100	100	100

14. Innovatiehuis De Peel

Vorm	Participatie in publiekrechtelijk rechtspersoon						
Openbaar belang	Het leveren van een proactieve, herkenbare en onderscheidende bijdrage aan de economische en ruimtelijke ontwikkeling van Brainport in de metropoolregio Eindhoven.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Vanuit alle gemeenten die deelnemen in het Innovatiehuis neemt één bestuurder (wethouders of burgemeester) plaats in een stuurgroep. Vanuit het georganiseerd bedrijfsleven nemen hierin twee bestuurders zitting en vanuit het Waterschap één.						
Programma	4: Economie & Sport						
Website	Niet van toepassing						
Prognose Financiën	01-01-2017 (Bron: Niet van toepassing)			31-12-2017 (Bron: Jaarbericht 2017)			
- Eigen Vermogen	Niet van toepassing.						
- Vreemd Vermogen	Niet van toepassing.						
- Resultaat boekjaar	Niet van toepassing.						
Bijdrage 2017	In 2017 is de bijdrage €23.833. Vanaf 2018-2024 wordt jaarlijkse een bijdrage gedaan van €71.500.						
Risico's	De risico's blijven beperkt tot de inleg van financiële middelen.						
Financiële bijdrage (x€1.000)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
	n.v.t.	n.v.t.	24	72	72	72	72

15. Zorg- en Veiligheidshuis Brabant Zuidoost

Vorm							
Openbaar belang	De 21 regiogemeenten werken in het Veiligheidshuis samen met politie, maatschappelijke en justitiële organisaties.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemert-Bakel levert één lid voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	2: Sociaal Domein & Volkshuisvesting						
Website	⇒ http://vhbz.nl/						
Prognose Financiën	01-01-2017 (Bron: n.v.t.)			31-12-2017 (Bron: n.v.t.)			
- Eigen Vermogen	€ 0			€ 0			
- Vreemd Vermogen	€ 0			€ 0			
- Resultaat boekjaar	Nog niet bekend.						

Bijdrage 2017	€ 7.078						
Risico's	Bij het veiligheidshuis spelen vooral risico's rondom het thema privacy (o.a. gezien de nieuwe Algemene Verordening Gegevensbescherming).						
Inkomsten (dividend)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
(x€1.000)	6	7	7	7	7	7	7

Vennootschappen en coöperaties

16. Brabant Water NV							
Vorm	Deelneming door aandelenbezit						
Openbaar belang	De missie van Brabant Water is het winnen, zuiveren, transporteren en leveren van drinkwater van hoge kwaliteit en het leveren van water op maat en water gerelateerde producten en diensten in de gevonden en vrije markt.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Deelname aan, en stemrecht in, de algemene aandeelhoudersvergadering. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	5: Financiën en vastgoed						
Website	⇒ https://www.brabantwater.nl/						
Financiën	01-01-2017 (Bron: Jaarrekening 2016)			31-12-2017 (Bron: n.v.t.)			
- Eigen Vermogen	€ 560.451			Nog niet beschikbaar			
- Vreemd Vermogen	€ 399.576			Nog niet beschikbaar			
- Resultaat boekjaar	Nog niet beschikbaar						
Bijdrage 2017	In 2017 is geen dividend ontvang van Brabant Water. De gemeente neemt voor € 2.450 deel in het aandelenkapitaal.						
Risico's	Waardevermindering aandelen.						
Financiële bijdrage	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
(x€1.000)	0	0	0	0	0	0	0

17. BNG Bank (Bank Nederlandse Gemeenten)							
Vorm	Deelneming door aandelenbezit						
Openbaar belang	De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Deelname aan, en stemrecht in, de algemene aandeelhoudersvergadering. Gedurende 2017 is de bestuurlijke betrokkenheid niet gewijzigd.						
Programma	5: Financiën en vastgoed						
Website	⇒ https://www.bngbank.nl/						
Prognose Financiën	01-01-2017 (Bron: Jaarbericht 2017)			31-12-2017 (Bron: Jaarbericht 2017)			
- Eigen Vermogen	€ 4.486.000.000			€ 4.953.000.000			
- Vreemd Vermogen	€ 149.483.000.000			€ 135.041.000.000			
- Resultaat boekjaar	€ 393.000.000						
Bijdrage 2017	De gemeente neemt voor nominaal € 113.685 deel in het aandelenkapitaal (45.474 aandelen). De gemeente ontvangt jaarlijks dividend, in 2017 is dit vastgesteld op € 74.577.						
Risico's	Waardevermindering aandelen en lager dividend indien de winstgevendheid van de BNG afneemt.						
Inkomsten (dividend)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
(x€1.000)	46	0	75	58	58	58	58

§7 Grondbeleid

Geïnvesteed vermogen en verwachte resultaten

De economie zit in een positieve spiraal en bij de burgers en ondernemers is er weer vertrouwen om in de economie te investeren. Ook in Gemert-Bakel merken wij dit aan de hand van de verschillende initiatieven en grondverkoop. Op dit moment heeft de gemeente in alle kernen kavels of woningen beschikbaar. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het aantal beschikbare kavels voor zelfbouwers in Gemert en Bakel minimaal is. De gemeente is bereid zoveel mogelijk in te spelen op de markt wensen. De gemeente heeft in totaal voor € 36,6 miljoen geïnvesteed in de bouwgrondexploitatie (per 31-12-2017). De grootste risico's loopt de gemeente Gemert-Bakel in de grondexploitaties Vrije erven, Keizersberg en Smartpark gezien de hoogte van het geïnvesteede vermogen. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de risico's hierop verder toegelicht.

Woningbouw

De gemeente Gemert-Bakel heeft in elke kern van haar gemeente bouwgrond voor kavels of woningen beschikbaar. Hierdoor zijn de verkooprisico's goed verspreid.

Bedrijventerreinen

De huidige economische bedrijvenmarkt is sterk veranderd, niet langer vragen de ondernemers, als vanzelf om grond (bouwkavel of locatie). Het is aan de gemeente en partners om kandidaat ondernemers te verleiden. Het geïnvesteede vermogen van Smartpark Gemert is met € 10.000.000 duidelijk de hoogste van alle gemeentelijke exploitaties. Daarom is in 2016 een plan gestart voor vermarketing van deze locatie. Het risico zit hem niet alleen in de verkoop van eigen kavels maar met name ook opbrengsten vanuit kavels door derden die via het exploitatieplan verhaald worden.

Waardering risico's bouwgrondexploitatie

Jaarlijks worden de risico's voor de bouwgrondexploitatie ingeschat op markrisico's, waarderingsrisico en organisatierisico's. Binnen het weerstandsvermogen dient in de jaarrekening 2017 een bedrag van € 2.580.000 aanwezig te zijn om de risico's op de bouwgrondexploitatie af te dekken, met daarbovenop een extra risico van € 772.000 als gevolg van de voorgeschreven winstneming voor Bakel Neerakker die als risicovol wordt beschouwd. Bij de laatste risicometing (jaarrekening 2016) was het risico nog ingeschat op € 2.086.000. Het risico is mede hoger door het project Vrije Erven waarin ondanks de genomen maatregelen (verkoopstrategie en prijsverlaging) nog geen kavels of woningen zijn verkocht.

Berekeningsgrondslagen

De volgende berekeningsgrondslagen zijn gebruikt bij de calculaties voor de jaarrekening 2017.

Rente		3,7%
Disconteringsvoet contante waarde (m.i.v. 2016 op basis van nieuwe regelgeving BBV)		2%
Opbrengststijging		0%
Inflatie kosten bouw- en woonrijpmaken		1%
Kavelprijs sociale woningbouw per m2		€ 240
Grondprijzen bedrijventerreinen per m2		€ 125
Ruimte voor Ruimte bouwtitel		€ 115.000
Grondprijzen woningbouw per m2 voor 2017	Vrije sector kavel < 200 m2	Vrije sector kavel > 200 m2
Gemert en Bakel	€ 260	€ 280
Handel, De Mortel en Milheeze	€ 250	€ 270
Elsendorp en De Rips	€ 230	€ 250

De opslagpercentages voor voorbereiding en toezicht zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Dit betekent dat 19% van de kosten van bouw- en woonrijpmaken bij uitbreidingslocaties en 25% van de kosten van bouw- en woonrijpmaken bij inbreidingslocaties.

Winsten worden vanuit het voorzichtigheidsprincipe niet als inkomstenpost opgenomen in de begroting maar enkel genomen bij realisatie in de jaarrekening. Winsten worden genomen volgens de 'percentage of completion' methode zoals beschreven in de BBV. Hiervoor heeft de commissie BBV in 2017 nadere regels uitgevaardigd.

Aanscherping BBV voorschriften grondexploitaties

Per 1 juli 2016 heeft er een aanscherping van de regelgeving grondexploitaties plaatsvonden. Redenen voor deze aanscherping van de regels zijn met name de forse afboekingen van gemeenten op grondposities en de wens tot verbetering van transparantie en vergelijkbaarheid. Deze wijzigingen zijn toegelicht in de jaarrekening 2016 en nu niet meer opgenomen omdat ze in 2017 ongewijzigd zijn toegepast.

Vanuit deze aanscherping is er nog één actueel risico aanwezig:

Afschaffing van de categorie 'Niet In Exploitatie Genomen Gronden' (NIEGG).

Met ingang van 2016 is de categorie NIEGG door gewijzigde regelgeving komen te vervallen. Gebieden dienen of in exploitatie genomen te worden of als reguliere grond in de balans opgenomen te worden. Reguliere gronden kennen strengere waarderingsregels. Voor het voldoen aan deze regels is een overgangsregeling opgesteld welke loopt tot 2019. Uitbreiding De Rips is overgebracht naar gronden en dient in 2019 gewaardeerd te worden tegen landbouwgrond of opnieuw in exploitatie te worden gebracht met een maximale exploitatieduur van 10 jaar als richtlijn. Wij lopen hier maximaal een risico van € 1.160.898 op het moment deze gronden uiterlijk in 2019 niet in exploitatie worden genomen.

Invoering vennootschapsbelasting grondexploitaties

Overheden zijn door een wetswijziging vanaf 2016 voortaan Vpb-plichtig voor hun ondernemersactiviteiten. Doel hiervan is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Daartoe moeten overheden die winst behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt', voortaan vennootschapsbelasting gaan betalen.

Naar verwachting blijft de heffing van vennootschapsbelasting bij onze gemeente beperkt tot de activiteiten binnen de gemeentelijke bouwgrondexploitatie. Over de toepassing van de regelgeving bij gemeenten op het gebied van bouwgrondexploitatie zijn landelijk nog geen definitieve standpunten ingenomen (april 2018) en daarom is uitsluitel over de VPB-last voor Gemert-Bakel nog niet mogelijk. Uitstel van aangifte is mogelijk.

De VPB-last kan worden bijgeschreven op de betreffende exploitaties en heeft als gevolg een lagere winst op die exploitatie (winstverdamping). In de huidige berekeningen van de bouwgrondexploitatie zijn er nog geen bedragen opgenomen.

Resultaten bouwgrondexploitatie

Om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten onderling te bevorderen dient met ingang van 2016 ook de eindwaarde van een plan te worden gepresenteerd. Dit is nu als zodanig opgenomen. De voorziening bouwgrondexploitatie wordt altijd bepaald op basis van de contante eindwaarde.

overzicht exploitaties met positief exploitatie resultaat	looptijd	Geinvesteerd vermogen 1-1-2018	Contante Eindwaarde	Contante Eindwaarde
			per 1-1-2017 <i>(stand september 2017)</i>	per 1-1-2018 <i>(stand maart 2018)</i>
Gemert Bedrijvenpark Wolfsveld	2020	372.599	348.852	370.465
Gemert Smartpark Gemert	2025	10.039.767	2.103.377	4.243.155
Gemert Doonheide Molenbroekse Loop	2019	-106.606	1.570.988	1.253.750
Gemert Fitland	2019	-1.047.629	882.248	531.316
Gemert Attendorenstraat	2020	249.689	444.158	433.909
Gemert Molenrand	2018	-351.949	435.305	267.611
Bakel Bedrijventerrein	2020	-64.399	686.289	578.796
Bakel Neerakker	2026	-204.866	3.398.966	3.441.876
Milheeze Zuidrand	2020	179.212	42.931	46.974
Milheeze Bedrijventerrein	2019	-28.364	234.161	243.836
Milheeze Noord	2020	722.685	110.594	117.153
Handel De Fuijck	2020	1.574.235	94.168	90.022
De Rips Korhoenstraat/Paterslaan	2019	36.923	57.400	57.486
Elsendorp Noord	2024	804.779	238.698	231.614
De Mortel Westrand	2024	2.199.488	217.179	625.611
		14.375.564	10.865.313	12.533.574

overzicht exploitaties met negatief exploitatie resultaat	looptijd	Geinvesteerd vermogen 1-1-2018	Contante Eindwaarde	Contante Eindwaarde
			per 1-1-2017 <i>(stand september 2017)</i>	per 1-1-2018 <i>(stand maart 2018)</i>
Gemert Klooster Nazareth	2020	4.321.624	2.503.494	2.575.343
Gemert Kruseind	2018	611.302	240.450	230.793
Gemert Bloemerd	2017	920.997	904.841	920.997
Bakel Middengebied Soersel	2019	-99.841	230.317	216.734
Handel Centrumplan	2019	2.949.363	2.574.323	2.596.991
Handel Kalkhoven	2017	2.237.070	2.228.350	2.237.070
De Mortel De Vrije Erven	2021	5.454.183	2.899.743	3.391.069
De Mortel Centrumontwikkeling	2020	967.586	430.978	435.047
Elsendorp Keizersberg	2023	4.814.221	2.849.617	3.036.873
		22.176.504	14.862.113	15.640.917

Resultaat 2017, hoogte voorziening en reserve bouwgrondexploitatie

Benodigd in de voorziening is een bedrag van € 15.640.917. Dit is opgebouwd uit de volgende mutaties.

Overzicht risicovoorsieningen bouwgrondexploitatie 2017	
Stand risicovoorsiening 1-1-2017	€ 14.301.861
Benodigde bijstorting 2e financiële rapportage bouwgrond 2017	€ 560.252
Benodigde bijstorting 1e financiële rapportage bouwgrond '18/jaarrekening 2017	€ 778.804
Benodigde risicovoorsiening per 31-12-2017	€ 15.640.917

De voorziening bouwgrond in deze jaarrekening bedraagt € 12.481.291. Dit omdat er drie onttrekkingen plaatsvinden aan de voorziening.

Opgenomen risicovoorziening jaarrekening 2017

Benodigde stand risicovoorziening per 31-12-2017	€	15.640.917
Onttrekking ivm afsluiting negatief resultaat plan 'Bloemerd' (Gemert)	€	920.997
Onttrekking ivm afsluiting negatief resultaat plan 'Kalkhoven' (Handel)	€	2.237.070
Onttrekking ivm correctie afgesloten complexen	€	1.559
Voorziening per 31-12-2017	€	12.481.291

Benodigd is een totale bijstorting in de voorziening bouwgrondexploitatie van € 1.339.056. Dit bedrag bestaat uit het resultaat van de 2^e rapportage 2017 (€ 560.252) en het resultaat van de 1^e rapportage 2018 (€ 778.804). Deze bijstorting van € 1.339.056 wordt meer dan volledig gedekt uit winstnemingen in 2017 zoals blijkt uit onderstaande tabel.

Effect bouwgrondexploitatie 2017 op jaarrekening

benodigde bijstorting risicovoorziening		€	1.339.056
dekking uit winstneming plan 'bedrijvenpark Wolfsveld' (Gemert)	€ 312.523		
dekking uit winstneming plan 'Doonheide-Molenbroekse Loop' (Gemert)	€ 964.680		
dekking uit winstneming plan 'Fitland' (Gemert)	€ 292.437		
dekking uit winstneming plan 'Molenrand' (Gemert)	€ 195.923		
dekking uit winstneming plan 'bedrijventerrein Bolle Akker' (Bakel)	€ 407.307		
dekking uit winstneming plan 'Neerakker' (Bakel)	€ 1.544.098		
dekking uit winstneming plan 'Westrand' (De Mortel)	€ 134.422		
dekking uit winstneming plan 'Zuidrand' (Milheeze)	€ 7.056		
dekking uit winstneming plan 'Milheeze - Noord' (Milheeze)	€ 36.667		
dekking uit winstneming plan 'Elsendorp - Noord' (Elsendorp)	€ 154.273		
		€	4.049.385
toevoeging aan Algemene Reserve Bouwgrond		€	2.710.329

Per saldo is er een overschot van € 2.710.329 in 2017 op de bouwgrondexploitatie. Dit wordt toegevoegd aan de algemene reserve bouwgrond voor het opvangen van toekomstige risico's (zie ook paragraaf weerstandsvermogen).

Algemene reserve bouwgrond 2017

Stand Algemene reserve bouwgrond 1-1-2017	€	7.758
Bijstorting Algemene reserve bouwgrond 2017	€	2.710.329
Algemene reserve bouwgrond per 31-12-2017	€	2.718.087

§8 Grootschalige projecten, stand van zaken lopende projecten en kredieten

In deze paragraaf wordt normaal gesproken een overzicht gegeven van lopende programma's voor de woningbouw en projecten, die zijn aangemerkt in de zin van projectmatig werken. Belangrijk zijn daarbij de looptijd en activiteiten in 2017. In het verleden kon via de staat van overlopende kapitaalkredieten de voortgang ook worden gevolgd. Ook werd daar de afwijking van de ramingen toegelicht. Vanaf 2012 presenteren wij navolgende opzet voor de voortgang van lopende kredieten en projecten.

krediet	afdeling	Begrotings c.q. administra- tieve wijziging	U = uitgaven I = Inkomsten	Jaar	krediet	Uitgaven t/m 2016 Inkomsten t/m 2016	Uitgaven / Inkomsten 2017	Restant
Renovatie technische installatie gemeentehuis								
7.000.034	BV/Gegevensb	BWN 907	U	2015	507.171	18.234	464.740	24.197
Krediet gaat over naar 2018.								
Warmte- en koudeopslag installatie gemeentehuis								
7.000.035	BV/Gegevensb	BWN 8 / 2015	U	2015	170.714	171	0	170.543
Krediet gaat over naar 2018.								
Inr. begane gr Noordvleugel gemeenteh tbv SD-WMO								
7.000.040	BV/Facilitair	BWN 4/2	U	2016	70.000	65.629	13.332	-8.961
Krediet is afgesloten. Er is een overschrijding van het krediet door de vernieuwing van beplanting en er zijn tv-schermen in diverse vergaderkamers opgehangen die niet begroot waren.								
Inr. begane gr Noordvleugel gemeenteh tbv SD-Jeugd								
7.000.041	BV/Facilitair	BWN 4/2	U	2016	70.000	65.500	4.500	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Automatisering en informatisering software 2017								
7.000.532	KCI/Teamm	BWN 5/2	U	2017	85.000	0	75.206	9.794
Krediet is afgesloten in 2017.								
Automatisering en informatisering hardware 2017								
7.000.533	KCI/Teamm	BWN 5/2	U	2017	60.000	0	49.339	10.661
Krediet is afgesloten in 2017.								
Automatisering en informatisering incidenteel 2017								
7.000.534	KCI/Teamm	BWN 5/2	U	2017	75.000	0	55.107	19.893
Krediet is afgesloten in 2017.								
Vervanging Landmeetapparatuur								
7.002.183	BV/Facilitair		U	2017	40.000	0	27.240	12.760
Krediet is afgesloten in 2017.								
Randweg Noord-Om								
7.210.169	SPP/Proj	divers	U	2008/2012	398.219	456.592	32.107	-90.480
7.210.169	SPP/Proj	divers	I	2011/2012/ 2015	139.982	177.984	52.478	-90.480
Krediet is afgesloten in 2017.								
Aanpassing Julianastraat/toegangsweg parkeergarage Ruijschenbergh								
7.210.186	OB/Beh	divers	U	2009 / 2012 / 2017 BWN 2/2	305.625	249.522	42.677	13.426
Krediet gaat over naar 2018.								
Herinrichting omgeving IKC Gemert-Noord								
7.210.190	OB/Beh	916	U	2013	350.000	178.431	30.680	140.889
7.210.190	OB/Beh		I	2014	0	2.355	558	-2.912
Krediet gaat over naar 2018.								
Uitvoering Noord Om								
7.210.195	SPP/Proj	primitief	U	2015	826.650	1.560	746.229	78.861
7.210.195	SPP/Proj	primitief	I	2015	132.000	0	137.315	-5.315
Krediet gaat over naar 2018.								
Afwikkeling aankopen en bijdragen provincie Noord Om								
7.210.196	SPP/Proj	primitief	U	2015	691.800	685.067	1.691	5.042
7.210.196	SPP/Proj	primitief	I	2015	691.800	148.312	89.080	454.409
Krediet gaat over naar 2018.								
Reconstructie Viltstraat Bakel								
7.210.199	OB/Beh	905	U	2017	110.000	0	79.719	30.281
Krediet gaat over naar 2018.								
Afronding herinrichting Ridderplein (kiosken)								
7.210.200	OB/Beh	908	U	2017	170.946	0	0	170.946
Krediet gaat over naar 2018.								
Nieuwbouw IKC Gemert-Noord								
7.423.136	SPP/Progr	4	U	2013	3.882.500	3.883.720	0	-1.220
7.423.136	SPP/Progr		I	2014	7.500	7.500	0	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Nieuwbouw MFA Handel								
7.423.139	SPP/Progr	19	U	2012	4.986.974	4.432.240	7.688	547.046
7.423.139	SPP/Progr	19	I	2012	856.957	846.196	0	10.761
Krediet is afgesloten in 2017.								

krediet	afdeling	Begrotings c.q. administra- tieve wijziging	U = uitgaven I = Inkomsten	Jaar	krediet	Uitgaven t/m 2016 Inkomsten t/m 2016	Uitgaven / Inkomsten 2017	Restant
Bijdrage verbouwing Commanderie College								
7.423.141	SD/Teamm	BWN 5/2	U	2017	91.250	0	91.250	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Installaties Kunstlokaal D'n Dorpel								
7.511.115	SD/Teamm		U		0	0	32.023	-32.023
Krediet is afgesloten in 2017. Deze kosten zijn gemaakt ivm direct noodzakelijk onderhoud incl. voorbereidingen duurzaamheidsplan. Deze investering is opgenomen in beheerplan gebouwen 2018.								
Renovatie dakconstructie sporthal Molenbroek Gemert								
7.530.412	OB/Teamm		U	2015	250.000	6.963	59.760	183.277
7.530.412	OB/Teamm		I		0	0	10.575	-10.575
Krediet is afgesloten in 2017. Er is een behoorlijk bedrag over omdat alleen de strikt noodzakelijke vervangingswerkzaamheden zijn uitgevoerd. I.v.m. strategisch voorraadbeheer, dus afwachten hoe we in de toekomst verder gaan met deze sporthal. Op verzoek van het college van B&W andere geplande werkzaamheden uit de oorspronkelijke kredietraming niet uitgevoerd.								
Vervanging toplaag semi-waterveld veld 2 HCG								
7.531.131	OB/Teamm	BWN 908	U	2017	172.000	0	27.933	144.067
Krediet gaat over naar 2018.								
Verv. 2 toplagen kunstgrasvelden VV Gemert								
7.531.135	OB/Teamm	BWN 5/2	U	2017	563.784	0	541.793	21.991
Krediet is afgesloten in 2017.								
Vervanging toplaag kunstgrasveld VV Bavos								
7.531.139	OB/Teamm	BWN 5/2	U	2017	344.560	0	319.838	24.722
Krediet is afgesloten in 2017.								
Aanleg 3e kunstgrasveld hockeyclub Gemert								
7.531.140	OB/Teamm	BWN 11	U	2017	404.989	0	162.724	242.265
Krediet gaat over naar 2018.								
Aanleg 3 KGV HC Gemert zandonderbouw								
7.531.141	OB/Teamm	BWN 11	U	2017	90.462	0	90.462	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Aanleg 3 KGV HC Gemert, drainage								
7.531.142	OB/Teamm	BWN 11	U	2017	12.741		12.741	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Aanleg 3 KGV HC Gemert, sporttechn. laag								
7.531.143	OB/Teamm	BWN 11	U	2017	52.876		52.876	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Aanleg 3 KGV HC Gemert, toplaag kunstgras								
7.531.144	OB/Teamm	BWN 11	U	2017	178.376		178.376	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Aanleg 3 KGV HC Gemert, verkeersmaatregelen								
7.531.145	OB/Teamm	BWN 11	U	2017	15.000		0	15.000
Krediet gaat over naar 2018.								
Aanleg extra hondenuitlaatvoorzieningen								
7.560.132	OB/OH	6 en 909	U	2011	39.200	34.471	0	4.730
Krediet gaat over naar 2018.								
Integraal gebiedsplan Bakel-Milheeze								
7.560.300	SPP/Proj	divers	U	2005/2012/ 2015/2016	5.190.789	4.697.510	571.170	-77.891
7.560.300	SPP/Proj	divers	I	2005/2012/ 2015/2016	4.698.919	4.472.736	571.170	-344.988
Krediet gaat over naar 2018.								
EVZ peelse Loop								
7.560.350	SPP/Proj	13 en 916 en BWN 4/2	U	2013/2014/ 2016/2017 BWN 2/2	291.502	66.102	41	225.359
7.560.350	SPP/Proj	BWN 4/2	I	2013/2016 /2017 BWN 2/2	214.000	0	0	214.000
Krediet gaat over naar 2018.								
Huishoudelijke hulp toelage 2016/2017								
7.662.000	SD/Teamm	BWN 12	U	2016	237.300	155.202	82.098	-0
Krediet is afgesloten in 2017								
Huisvest. Stg. Ceigoed en verb.gebouw De Eendracht								
7.670.204	BV/FC	BWN 10	U	2017	30.000	0	43.089	-13.089
7.670.204	BV/FC	BWN 10	I	2017	8.200	0		8.200
Krediet gaat over naar 2018. Er is sprake van meerwerk i.v.m. vloerdikte veel hogere sloopkosten.								
Aanpassing/vervanging interieur Ceigoed								
7.670.205		BWN 10	U	2017	25.000	0	30.710	-5.710
Krediet is afgesloten in 2017. Er is een kleine overschrijding i.v.m. meerdere ventilatie roosters tbv W-installatie.								
Aanpass. Eendracht duurzaamheid W en E instal								
7.670.206		BWN 10	U	2017	80.000	0	43.064	36.936
7.670.206		BWN 10	I	2017	17.571	0	0	17.571
Krediet is afgesloten in 2017.								

krediet	afdeling	Begrotings c.q. administra- tieve wijziging	U = uitgaven I = Inkomsten	Jaar	krediet	Uitgaven t/m 2016 Inkomsten t/m 2016	Uitgaven / Inkomsten 2017	Restant
Bouwk aanpassingen Ceigoed								
7.670.207		BWN 10	U	2017	30.000	0	78.086	-48.086
Krediet is afgesloten in 2017.								
Overname containers Attero								
7.721.030	OB/Beh	BWN 5/2	U	2016	74.121	0	74.813	-692
Krediet is afgesloten in 2017.								
Gemert Centrum herinrichting (riolering)								
7.722.144	OB/Beh	21	U	2012/2013	869.000	753.515	0	115.485
7.722.144	OB/Beh		I		0	55.462	0	-55.462
Krediet is afgesloten in 2017.								
Wateroverlast Renseweg de Mortel								
7.722.151	OB/Beh	primitief + BWN 2/2	U	2015	256.732	166.631	65.498	24.603
Krediet is afgesloten in 2017.								
Aanleg overstortleiding Kopperegang Gemert (riool)								
7.722.152	OB/Beh	BWN 5/2	U	2016	80.000	48.600	16.293	15.106
Krediet is afgesloten in 2017.								
Rioolaanp. Berken vw ontwikkeling achter nr 4 en 6								
7.722.153	OB/Beh	BWN 5/2 + BWN 2/2	U	2016	145.000	36.676	45.899	62.426
Krediet is afgesloten in 2017.								
Reconstructie Predikant Swildenstraat (riolering)								
7.722.154	OB/Beh	BWN 908 +BWN 901	U	2016	350.000	199.105	125.510	25.384
7.722.154	OB/Beh	BWN 908	I	2016	100.000	0	0	100.000
Krediet gaat over naar 2018.								
Watertakenplan investeringen 2017 (riolering)								
7.722.155	OB/Beh	BWN 904/905/906/90 7/909/910	U	2017	741.950	0	0	741.950
Krediet gaat over naar 2018.								
Reconstructie Viltstraat Bakel (riolering)								
7.722.159	OB/Beh	BWN 905	U	2017	125.000	0	125.000	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Relining riolering								
7.722.160	OB/Beh	BWN 906	U	2017	45.000	0	34.691	10.309
Krediet is afgesloten in 2017.								
Renovatie (druk)rioolgemalen en bergbezinkbassins								
7.722.161	OB/Beh	BWN 907	U	2017	110.000	0	38.175	71.825
Krediet gaat over naar 2018.								
Renovatie en herinrichting Presidentenbuurt								
7.722.162	OB/Beh	BWN 909	U	2017	180.000	0	0	180.000
Krediet gaat over naar 2018.								
Vernieuwing riool Handelseweg								
7.722.163	OB/Beh	BWN 910	U	2017	33.576	0	33.576	0
Krediet is afgesloten in 2017.								
Geluidwerende voorzieningen Zuid-Om en Oost-Om								
7.723.513	SPP/Proj	BWN 5/1	U	2016	37.000	25.560	2.280	9.160
Krediet gaat over naar 2018.								
Aanleg geluidwerende voorziening Zuid-om Oost-om								
7.723.514	SPP/Proj	BWN 904	U	2016	100.000	0	1.278	98.722
Krediet gaat over naar 2018.								
Uitv. dorpsplan herontw. centrumgebied Bakel								
7.810.116		BWN 908	U	2017	70.000	0	28.149	41.851
Krediet gaat over naar 2018.								

Overzicht van baten en lasten

Programma	Primitieve begroting 2017			Begroting 2017 na wijziging			Realisatie 2017			Realisatie versus raming	
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten
Algemene zaken	653.653	5.711.192	-5.057.539	749.536	5.703.347	-4.953.811	763.414	6.171.813	-5.408.399	13.878	468.466
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	6.002.601	32.960.997	-26.958.396	6.051.159	34.097.809	-28.046.650	6.075.458	37.187.973	-31.112.515	24.299	3.090.164
Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	3.269.877	10.101.556	-6.831.679	3.491.332	10.662.083	-7.170.751	3.598.662	10.474.942	-6.876.280	107.330	-187.141
Economie & Sport	2.679.065	5.169.010	-2.489.945	2.794.791	5.775.440	-2.980.649	3.139.357	5.817.225	-2.677.868	344.566	41.785
Financiën & Vastgoed	7.976.850	6.257.917	1.718.933	10.517.112	8.125.111	2.392.001	13.944.536	9.195.793	4.748.743	3.427.424	1.070.682
totaal programma's	20.582.046	60.200.672	-39.618.626	23.603.930	64.363.790	-40.759.860	27.521.428	68.847.746	-41.326.318	3.917.498	4.483.956
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen											
OZB	7.241.215		7.241.215	7.195.549		7.195.549	7.150.354		7.150.354	-45.195	
Algemene uitkeringen	38.075.676		38.075.676	39.072.452		39.072.452	39.187.732		39.187.732	115.280	
Dividenduitkering BNG Bank	57.820		57.820	74.577		74.577	74.577		74.577	0	
totaal algemene dekkingsmiddelen	45.374.711		45.374.711	46.342.578		46.342.578	46.412.664		46.412.664	70.086	
Overhead programma 1	374.544	990.537	-615.993	381.579	1.028.791	-647.212	416.596	1.034.236	-617.640	35.017	5.445
Overhead programma 2											
Overhead programma 3											
Overhead programma 4		343.151	-343.151		281.151	-281.151	132	317.877	-317.745	132	36.726
Overhead programma 5		4.174.748	-4.174.748		4.150.748	-4.150.748		4.166.504	-4.166.504		15.756
Overhead	374.544	5.508.436	-5.133.892	381.579	5.460.690	-5.079.111	416.727	5.518.617	-5.101.889	35.148	57.927
Heffing voor de VPB											
Gerealiseerd resultaat voor bestemming	66.331.301	65.709.108	622.193	70.328.087	69.824.480	503.607	74.350.819	74.366.362	-15.543	4.022.732	4.541.882
Toevoeging/onttrekking aan reserves:											
Algemene zaken	437.087	225.400	211.687	437.087	225.400	211.687	303.194	225.400	77.794	-133.893	
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	869.266	794.000	75.266	1.981.266	794.000	1.187.266	2.001.557	794.000	1.207.557	20.291	
Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	101.838	154.497	-52.659	174.337	136.560	37.777	101.183	132.930	-31.747	-73.154	-3.630
Economie & Sport					24.057	-24.057		27.687	-27.687		3.630
Financiën & Vastgoed	255.982	1.112.469	-856.487	2.731.699	4.647.979	-1.916.280	2.956.331	6.797.335	-3.841.004	224.632	2.149.356
totaal mutaties reserves	1.664.173	2.286.366	-622.193	5.324.389	5.827.996	-503.607	5.362.265	7.977.352	-2.615.087	37.876	2.149.356
Gerealiseerd na bestemming									-2.630.630		

Toelichting programma 1

Aan de lastenzijde zijn er per saldo hogere lasten van € 468.000,- door: een extra storting in de voorziening pensioenen wethouders (€ 443.000,-), hogere juridische advieskosten (€ 16.000,-), lagere kosten beheer gemeentearchief (i.v.m nieuwe portal) (€ 16.000,-) en lagere kosten handhaving, bezwaar en beroep (€ 38.000,-) en diverse overige hogere lasten (€ 63.000,-).

Aan de batenzijde is per saldo € 14.000 meer ontvangen. Dit betreft diverse baten.

Toelichting programma 2

Op programma 2 zit een overschrijding van € 3.090.164,- aan de lasten kant wat grotendeels veroorzaakt wordt door een tekort op de 3D's (€ 3.357.000,-) en een overschot, minder uitgaven, op overige budgetten niet zijnde 3D's (€ 266.836,-).

Aan de batenzijde zien we diverse hogere baten (€ 24.000,-)

Toelichting programma 3

Aan de lastenzijde is er een onderschrijding van € 187.000,- door: lagere uitgaven onderhoud wegen (€ 76.000), lagere onderhoudskosten openbare verlichting (€ 35.000,-) lagere uitgaven plattelandsontwikkeling (€ 76.000,-), lagere uitgaven bomenbeheer (€ 37.000,-), lagere uitgaven IGP Bakelse plassen (€ 50.000,-), lagere uitgaven ecologische verbindingzones (€ 54.000,-), hogere bijdrage aan de ODZOB (€ 36.000,-), planschade (€ 162.000,-) en minder aanvragen subsidies monumenten (€ 34.000,-) en diverse lagere lasten (€ 23.000,-).

Aan de batenzijde zijn er per saldo € 107.000 meer inkomsten grotendeels bestaand uit: baten omgevingsvergunningen (€ 141.000,-) (extra inschakelen ODZOB) en diverse lagere baten (€ 34.000,-)

Toelichting programma 4

Aan de lastenzijde zijn er per saldo € 42.000,- hogere kosten dit betreft diverse uitgavenposten.

Aan de batenzijde zijn er per saldo € 345.000 hogere inkomsten. Dit betreft de onttrekking uit de voorziening afval (€ 264.000,-) en hogere subsidie inkomsten (€ 40.000,-) en diverse overige baten (€ 41.000,-).

Toelichting programma 5

Na correctie (neutralisatie), voor de lasten bouwgrondexploitatie, resteert er op programma 5 een overschrijding van de lasten groot, € 559.000,- wat een optelsom is van diverse oorzaken t.w. hogere onderhoudskosten MFA (€ 89.000,-), Kosten afwaardering ruimte voor ruimte titels (€ 224.000,-), verkoopkosten onroerende zaken (€ 26.000,-), renteresultaat (€ 70.000,-), storting in de voorziening dubieuze debiteuren (€ 45.000,-), storting in de voorziening afval (€ 234.000,-), lagere personeelslasten (€ 109.000,-) en diverse lagere overige lasten (€ 20.000,-).

Aan de batenzijde zien we na correctie (neutralisatie), voor de baten bouwgrondexploitatie een hogere opbrengst van € 1.045.000,- voornamelijk veroorzaakt door hogere opbrengsten (incidentele) verkoop panden (€ 503.000,-), hogere inkomsten verkoop ruimte voor ruimte titels (€ 345.000,-), hogere inkomsten verkoop gronden

(€ 225.000,-) lagere ontvangen rente SVN leningen (€ 20.000,-), hogere exploitatie bijdragen derden (€ 26.000,-) en diverse lagere baten (€ 34.000,-).

Volgens BBV-artikel 28, lid b moet in de toelichting op de baten en lasten een overzicht van de aanwending van de het begrotingsbedrag voor onvoorzien worden opgenomen.

<u>Begr.wijz.nr.</u>		<u>begroot onvoorzien</u>
0	Primitieve begroting	70.000
3	Veiligheidsmonitor	-4.785
4	Weg uit de Peel	-5.000
5	Extra bijdrage TV Elsendorp	-17.000
5	Kwijtschelding rentelast Eendracht	-32.885
908	Project subsidie ERP	-5.000
908	T.b.v. visie kasteel	-4.100
		<u>1.230</u>

Programma Incidentele baten

1	<u>Algemene zaken</u>	
2	<u>Sociaal Domein & Volkshuisvesting</u>	
3	<u>Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer</u>	
4	<u>Economie & Sport</u>	
5	<u>Financiën & Vastgoed</u>	
	Verkoop pand/appartementen	503.000
	Extra opbrengst verkoop gronden	225.000
	Verkoop ruimte voor ruimte titels	345.000
	Totaal	<u>1.073.000</u>

Programma Incidentele lasten

1	<u>Algemene zaken</u>	
	Extra storting pensioen wethouders	443.000
2	<u>Sociaal Domein & Volkshuisvesting</u>	
3	<u>Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer</u>	
	Planschade	162.000
4	<u>Economie & Sport</u>	
	Economische ontwikkeling	
5	<u>Financiën & Vastgoed</u>	
	Extra storting afval	235.000
	Kosten afwaardering ruimte voor ruimte titels	224.000
	Totaal	<u>1.064.000</u>

Overzicht van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (BBV-artikel 28 lid d)	Bedragen x 1.000				
	2017	2018	2019	2020	2021
Stortingen					
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	0	0	0	0	0
Saldo rekening	0	0	0	0	0
Inrichting gemeentehuis	0	0	0	0	0
Vernieuwing automatisering	225	225	225	225	225
Fbv: groen	0	0	0	0	0
Parkeerterreinen/-plaatsen (parkeerfonds)	4	0	0	0	0
Rollend materieel/gereedsch.onderh.dst.	30	30	30	30	30
Huisvesting onderwijs	794	0	0	0	0
Egalisatie bossen	0	0	0	0	0
Monumenten (ozb)	103	103	103	103	103
Algemene reserve bouwgrond	0	0	0	0	0
Wet inburgering nieuwkomers	0	0	0	0	0
EVZ 2010-2015	0	0	0	0	0
BIO-fonds	0	0	0	0	0
Sociaal Domein (egalisatie)	0	0	0	0	0
Totaal stortingen	1.156	358	358	358	358
Onttrekkingen					
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	1	0	0	0	0
Saldo rekening	0	0	0	0	0
Inrichting gemeentehuis	0	0	0	0	0
Vernieuwing automatisering	303	328	397	285	210
Fbv: groen	20	20	18	0	0
Parkeerterreinen/-plaatsen (parkeerfonds)	0	0	0	0	0
Rollend materieel/gereedsch.onderh.dst.	0	0	0	0	0
Huisvesting onderwijs	890	49	26	0	0
Egalisatie bossen	5	0	0	0	0
Monumenten (ozb)	40	82	82	82	82
Algemene reserve bouwgrond	0	0	0	0	0
Wet inburgering nieuwkomers	0	0	0	0	0
EVZ 2010-2015	0	0	0	0	0
BIO-fonds	0	0	0	0	0
Sociaal Domein (egalisatie)	0	0	0	0	0
Totaal onttrekkingen	1.259	479	523	367	292
Totaal structurele mutaties reserves	-104	-121	-165	-9	66

Balans per 31 december 2017

Balans per 31 december Activa (x €1.000)	2017		2016	
<u>Vaste activa</u>				
<u>Immateriële vaste activa</u>		833		1.250
- Overige immateriële activa	833		1.250	
<u>Materiële vaste activa</u>		82.506		82.223
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	8.827		8.492	
- Overige investeringen met een economisch nut	62.454		63.097	
- Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut	10.614		9.933	
- In erfpacht uitgegeven	611		701	
<u>Financiële vaste activa</u>		38.512		41.964
- Deelnemingen	106		106	
- Deposito BNG	377		503	
- Verstrekte leningen aan Woningbouwcorporaties	1.271		1.339	
- Overige langlopende leningen	36.667		40.017	
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	91			
Totaal vaste activa		121.851		125.437
<u>Vlottende activa</u>				
<u>Voorraden</u>		24.862		22.834
- Gronden en hulpstoffen:				
- Niet in exploitatie genomen bouwgronden, grond- en hulpstoffen				
- Gronden bijzondere bestemming	972		1.232	
- Onderhanden werk inzake grondexploitatie	23.880		21.591	
- Gereed product en handelsgoederen	10		11	
<u>Uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar</u>		7.799		8.406
- Vorderingen op openbare lichamen	1.490		1.262	
- Overige vorderingen	6.130		6.314	
- Rekening couranten derden	179		830	
- Uitzetting in 's Rijks schatkist	0		0	
<u>Liquide middelen</u>		3		5
- Kassaldi	3		5	
<u>Overlopende activa</u>		3.698		3.917
- Nog te ontvangen posten	3.624		3.886	
- Vooruitbetaalde bedragen	74		31	
Totaal vlottende activa		36.362		35.162
Totaal generaal		158.212		160.599

Balans per 31 december			2017			2016
Passiva (x €1.000)						
<u>Vaste passiva</u>						
<u>Eigen vermogen</u>			6.273			6.289
Reserves						
- Algemene reserve			2.854			688
- Bestemmingsreserves			6.049			4.565
- Nog te bestemmen resultaat			-2.631			1.036
<u>Voorzieningen</u>			14.074			12.715
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's			10.013			9.073
- Onderhoudsegalisatievoorzieningen			3.889			3.642
- Voorzieningen bekleemde middelen derden			171			
<u>Vaste schulden met een rente typische looptijd van een jaar of langer</u>			117.248			126.657
- Onderhandse leningen van:						
- Binnenlandse banken en overige financiële instellingen			117.220			126.632
- Overige geldleningen			0			0
- Waarborgsommen			28			25
Totaal vaste passiva			137.594			145.661
<u>Vlottende passiva</u>						
<u>Vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar</u>			10.801			9.103
- Overige schulden			4.801			2.103
- Kasgeldleningen			6.000			7.000
<u>Liquide middelen</u>			2.293			210
- Banksaldi			2.293			210
<u>Overlopende passiva</u>			7.524			5.624
- Nog te betalen posten			7.227			5.437
- Vooruit ontvangen bedragen			293			167
- Kruisposten			4			20
Totaal vlottende passiva			20.618			14.938
Totaal generaal			158.212			160.599
Waarborgsommen en garanties (x 1.000)						32.544

Grondslagen voor waardering

BBV is gehanteerd als grondslag bij verslaglegging.

Activa

Voor zover niet anders vermeld, zijn activa gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs.

De verkrijgingprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs kunnen ook worden opgenomen een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente over het tijdvak dat aan de vervaardiging van het actief wordt gewerkt.

Bouwgrond in exploitatie

Na de wijziging van het BBV zijn met name de onder de voorraad opgenomen bouwgronden in exploitatie (art. 38 sub b BBV) voor deze nota van belang. De (nieuwe) definitie van bouwgrond in exploitatie (hierna: BIE) die de commissie BBV heeft geformuleerd luidt als volgt:

“Gronden in eigendom van een provincie onderscheidenlijk een gemeente, waarvoor provinciale staten onderscheidenlijk de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatieplan heeft vastgesteld.”

Gronden worden geacht zich in het transformatieproces te bevinden vanaf het moment dat de raad het grondexploitatieplan heeft vastgesteld. Deze vaststelling gebeurt via de ‘Nota bouwgrondexploitatie’ die twee keer per jaar verschijnt of via een apart raadsbesluit.

In het wijzigingsbesluit bij de nieuwe BBV is een overgangsbepaling opgenomen die bepaalt dat de huidige NIEGG's en BIE's zonder afwaardering worden omgezet tegen de boekwaarde per 1 januari 2016. Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden. Wordt daarbij een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden.

Het grondexploitatieplan is de financiële vertaling van een ruimtelijk plan, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend). Deze richttermijn wordt stellig gehanteerd door de commissie BBV om de risico's te beperken. Een voortschrijdende termijn van 10 jaar houdt in dat na afloop van het eerste jaar, weer één jaar kan worden toegevoegd aan de termijn. De prognose, die jaarlijks wordt geactualiseerd, omvat steeds een maximale periode van 10 jaar.

Van deze richttermijn kan worden afgeweken indien dat geautoriseerd is door de raad en verantwoord in de begroting en jaarstukken. De motivatie moet tevens zijn voorzien van risico-beperkende beheersmaatregelen die de gemeente heeft genomen om de onzekerheden en risico's die gepaard gaan met de langere looptijd te mitigeren.

Immateriële vaste activa

In artikel 34 van het BBV wordt aangegeven welke soorten immateriële vaste activa worden onderscheiden:

1. Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio;
2. Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief;
3. Bijdrage aan activa in eigendom van derden.

Kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen en het saldo van agio en disagio

De kosten van het sluiten van geldleningen kunnen betrekking hebben op de boete die moet worden betaald bij het vervroegd aflossen van een lening. Deze kosten kunnen worden geactiveerd als een nieuwe lening wordt afgesloten. Indien geen nieuwe lening wordt afgesloten, moet de boete ten laste van de exploitatie komen.

Het (dis)agio is het verschil tussen het bedrag waarvoor een lening wordt aangegaan en het lagere bedrag dat aan de gemeente wordt uitgekeerd. Dit verschil kan worden geactiveerd.

Kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief

Kosten van onderzoek en ontwikkeling kosten kunnen worden geactiveerd indien sprake is van een bepaald actief. Een voorbeeld kan zijn een onderzoek naar een brede school. De school is in dit voorbeeld het bepaald actief. De kosten van het ontwikkelen van bestemmingsplannen behoren niet tot deze categorie omdat er geen directe koppeling met een bepaald actief is.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling kunnen worden geactiveerd, indien wordt voldaan aan alle voorwaarden die in artikel 60 van het BBV zijn opgenomen. Deze voorwaarden luiden:

1. Het voornemen bestaat om het actief te gebruiken of te verkopen;
2. De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast;
3. Het actief zal in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereren en;
4. De uitgaven die aan het actief zijn toe te rekenen kunnen betrouwbaar worden vastgesteld.

Deze voorwaarden bepalen dat de kosten alleen mogen worden geactiveerd als de plannen omtrent het bepaalde actief al redelijk zijn omlijnd, de plannen uitvoerbaar zijn en de kosten zijn in te schatten. Het bovenstaande betekent dat de kosten geen deel meer uitmaken van de uiteindelijke investering. Indien echter niet aan het bovenstaande wordt voldaan, dan moeten de kosten in één keer ten laste van de exploitatie worden gebracht.

Bijdrage aan activa in eigendom van derden

Bijdragen aan activa in eigendom van derden kunnen bijvoorbeeld bijdragen zijn voor accommodaties bij sportverenigingen. De bijdragen mogen slechts worden geactiveerd, indien wordt voldaan aan de cumulatieve voorwaarden uit art. 61 van het BBV. Deze voorwaarden luiden:

1. Er is sprake van een investering door een derde;
2. De investering draagt bij aan de publieke taak;
3. De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren, op een wijze zoals is overeengekomen en;
4. De bijdrage kan worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de provincie onderscheidenlijk gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Indien aan één van deze voorwaarden niet wordt voldaan, dan mogen de kosten niet geactiveerd worden en moeten deze in één keer ten laste van de exploitatie worden genomen.

Een belangrijk onderdeel van deze voorwaarden betreft punt 4. In de beschikking aan de derde moet deze bepaling nadrukkelijk worden opgenomen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs verminderd met afschrijvingen en/of bijdragen van derden (voor zover er een directe relatie bestaat met het actief) en/of beschikkingen over reserves (voor zover het investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut betreft). Tot en met jaar 2003 zijn eventuele beschikkingen over de reserves op alle geactiveerde investeringen in mindering gebracht.

Daarna zijn specifieke reserves gevormd om de kapitaallasten af te dekken. Deze worden specifiek geduid in de staat van reserves en voorzieningen.

De in erfpacht uitgegeven gronden van vóór 1999 zijn gewaardeerd tegen een vaste prijs van € 1,13 per m². Gronden in erfpacht uitgegeven na 1-01-1999 zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs.

De voorraden gronden welke in eigendom van de gemeente waren vóór 01-01-1999 zijn gewaardeerd tegen vaste prijzen, te weten:

Landbouwgronden	€2,27 per m ²
Tuinen achter woningen	€11,34 per m ²
Volkstuinen	€4,54 per m ²
Toekomstige uitbreiding	€11,34 per m ²
Bosgronden	€0,11 per m ²
Bouwgrond	€68,07 per m ²

De geactiveerde investeringen in activa met een maatschappelijk nut zijn geactiveerd op basis van het gestelde in de verordening ex art. 212 dan wel op basis van afzonderlijke raadsbesluiten.

De afschrijvingsmethode is vastgelegd in de door de raad vastgestelde verordening ex art. 212. Indien hierop extra wordt afgeschreven (afgewaardeerd) is daarvoor een afzonderlijk besluit genomen en wordt dit toegelicht.

In artikel 35 van het BBV wordt aangegeven welke soorten materiële vaste activa worden onderscheiden:

1. Investerings met een economisch nut;
2. Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
3. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Sinds de vernieuwing van het BBV bepaalt artikel 59 lid 1 van het BBV dat er geen keuze meer bestaat om deze investeringen wel of niet te activeren, het is nu verplicht.

Afschrijvingen

Als een investering is geactiveerd, wordt in de boekhouding de waardevermindering tot uitdrukking gebracht in een afschrijvingsbedrag. De afschrijvingsbedragen worden in de begroting verantwoord.

De enige uitzondering hierop is de component grond. Gronden zijn normaliter niet aan slijtage onderhevig en daarom is er geen sprake van waardevermindering. Derhalve wordt grond niet afgeschreven.

Binnen de gemeente vindt veelal de lineaire afschrijvingsmethode plaats.

De afschrijvingen vinden plaats voor het eerst in het jaar volgend op het jaar van gereedkomen van het activum.

Op vaste activa met een beperkte gebruiksduur moet volgens de BBV worden afgeschreven. De gebruiksduur wordt bepaald door de technische en economische levensduur. De afschrijvingstermijnen moeten consistent worden toegepast, en mogen alleen bij gegronde reden worden aangepast. De te hanteren afschrijvingstermijn op vaste activa met een beperkte gebruiksduur is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur.

Bij raadsbesluit van 13 juli 2017 is de nota 'Activering, waardering en afschrijving 2017' vastgesteld. Dat is het op dit moment geldende beleid. Hierin zijn ook de afschrijvingstermijnen opgenomen.

Met ingang van 2014 geldt een nieuw treasurywettelijk, waarin rekening is gehouden met de laatste ontwikkelingen, waaronder de invoering van het verplichte schatkistbankieren. Ook

zijn de bepalingen van het dominant beleidskader ‘Herstelplan eigen vermogen’ in het nieuwe statuut verwerkt.

Financiële vaste activa

In artikel 36 van het BBV wordt het volgende onderscheid gemaakt tussen financiële vaste activa:

1. Kapitaalverstrekingen aan:
  - a. Deelnemingen;
  - b. Gemeenschappelijke regelingen;
  - c. Overige verbonden partijen.
2. Leningen aan:
  - a. Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet financiering decentrale overheden;
  - b. Woningbouwcorporaties;
  - c. Deelnemingen;
  - d. Overige verbonden partijen.
4. Overige langlopende leningen;
5. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of de duurzaam lagere waarde. Aandelen betreffende deelnemingen worden gewaardeerd tegen de marktwaarde indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs. De nominale waarde speelt geen rol voor de waardering van de aandelen in de gemeentelijke jaarrekening.

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel lagere marktwaarde. Voor de bouwgrondexploitatie zijn een aantal verliezen ten laste van de voorziening bouwgrondexploitatie genomen en winsten behaald welke gestort zijn in de algemene reserve bouwgrond. In de paragraaf grondexploitatie staat dit nader toegelicht.

Vorderingen

De vorderingen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voorzieningen voor oninbaarheid (dubieuze debiteuren) worden met de nominale waarde van de vorderingen verrekend.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Passiva

Voor zover niet anders vermeld zijn passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de programmarekening. De bespaarde rente over de algemene reserve wordt structureel aangewend ten gunste van de exploitatie.

Voorzieningen

1. Voorzieningen worden gevormd wegens:
  - a. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten;

- b. op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten;
- c. kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren;
- d. de bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven als bedoeld in artikel 35, eerste lid, onder b van de BBV.

2. Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b van de BBV

3. Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume.

4. Aan voorzieningen wordt geen rente toegevoegd.

Alle in het verleden gevormde voorzieningen voor niet bestede gelden van overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel zijn met ingang van 2008, als gevolg van een wijziging van de BBV, verantwoord onder overlopende passiva.

Grondslagen voor resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling zijn gebaseerd op het toerekeningbeginsels. Dit wil zeggen dat de baten en lasten in de jaarrekening worden opgenomen onafhankelijk of zij tot ontvangsten of uitgaven in het boekjaar hebben geleid. De baten en lasten worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Kostenverdeelstaat

De toerekening van baten en lasten vanaf de kostenplaatsen aan de exploitatie en aan investeringen en projecten geschiedt via doorberekening van de kapitaallasten, urenverantwoording en diverse verdeelsleutels.

De methodiek van doorbelasten in de jaarrekening 2017 volgt die van de begroting 2017. Via registratie van direct productieve uren worden specifieke producten en projecten belast. De uren doorbelasting naar de bouwgrondexploitatie is daarbij gemaximaliseerd naar € 500.000.

Winstneming bouwgrondexploitatie

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen.

Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Waardering risicovoorziening bouwgrondexploitatie

De risicovoorziening bouwgrondexploitatie wordt gewaardeerd tegen tegen de contante waarde van de negatieve saldi van de complexen op 31 december van elk jaar. Met de verwachte winsten wordt niets gedaan in de jaarrekening of begroting.

Invoering vennootschapsbelasting grondexploitaties

Overheden zijn door een wetwijziging vanaf 2016 voortaan Vpb-plichtig voor hun ondernemersactiviteiten. Doel hiervan is het scheppen van een gelijk speelveld tussen overheidsondernemingen en private ondernemingen. Daartoe moeten overheden die winst behalen met activiteiten die concurreren met de 'markt', voortaan vennootschapsbelasting gaan betalen. Samen met de gemeente Laarbeek is de Vpb-plicht geïnterpreteerd en wordt deze geïmplementeerd in beide gemeentelijke organisaties. Naar verwachting blijft de heffing van vennootschapsbelasting bij onze gemeente beperkt tot de activiteiten binnen de gemeentelijke bouwgrondexploitatie (€40.000 per jaar). Deze kan worden bijgeschreven op de betreffende exploitatie en heeft als gevolg een lagere winst op die exploitatie (winstverdamping). In de huidige berekeningen van de bouwgrondexploitatie is dit bedrag nog niet opgenomen. Over de toepassing van de regelgeving bij gemeenten zijn landelijk nog geen definitieve standpunten ingenomen.

Looptijd langer dan 10 jaar

Opbrengsten kunnen maximaal 10 jaar worden geïndexeerd in de calculaties. Voor langer durende grondexploitaties is geen indexatie van de opbrengsten meer mogelijk. Dit heeft voor onze gemeente geen gevolgen omdat in de huidige calculaties geen indexering is toegepast op grondprijzen.

Rentetoerekening

Aangezien wij niet werken met projectfinancieringen binnen de grondexploitatie dient het rentepercentage van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille

aangehouden te worden. Dit is 3,7 %. Bij de calculaties voor deze jaarrekening van de bouwgrondexploitatie is met dit percentage gerekend.

Visie herstelplan eigen vermogen

Voor de huidige grondvoorraad zal de gemeente deze actieve rol blijven vervullen om het geïnvesteerde vermogen van € 36 miljoen terug te gaan verdienen. Voor toekomstige exploitaties zal de gemeente een grondpolitiek op maat voeren. Dit betekent dat de uitvoering van grondexploitaties wordt overgelaten aan de markt of dat er een mengvorm komt waarin de gemeente ook participeert.

Toelichting op de balans per 31 december 2017

(bedragen X € 1.000,00)

Activa**Vaste activa****Immateriële vaste activa**

Overige immateriële vaste activa

Boekwaarde	Boekwaarde
1-1-2017	31-12-2017
1.250	833

Voor de ruimte voor ruimte kavels in Gemert-Bakel zijn in het verleden bouwtitels in de vorm van certificaten afgenomen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit de volgende onderdelen:

	Boekwaarde	Boekwaarde
	1-1-2017	31-12-2017
- Investerings met economisch nut	63.097	62.454
- Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	8.492	8.827
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut	10.634	11.225
- Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut (geactiveerd vanaf 2017)		
	82.223	82.506

De investeringen met economisch nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde	Investerings	Desinves-	Afwaardering	Afschrijvingen	Boekwaarde
	1-1-2017		teringen			31-12-2017
MVA: Gronden en terreinen EN	13.202	584			61	13.725
MVA: Bedrijfsgebouwen EN	43.767	610	11		1.490	42.876
MVA: Woonruimten EN	2.876				149	2.727
MVA: Machines-apparaten-install. EN	1.150	145		5	107	1.183
MVA: Vervoermiddelen EN	138				20	118
MVA: Overige mat.vaste activa EN	1.963	331		28	442	1.824
	63.097	1.671	11	33	2.270	62.454

De investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven, kan als volgt worden weergegeven:

MVA: Grond-, weg- en waterb.kundige werken EN	8.492	485	149	8.827
---	--------------	------------	------------	--------------

De investeringen met maatschappelijk nut kunnen als volgt worden onderverdeeld:

	Boekwaarde	Investerings	Desinves-	Afwaardering	Afschrijvingen	Boekwaarde
	1-1-2017		teringen			31-12-2017
MVA: Gronden en terreinen MN (t/m 2016)	3.767				76	3.692
MVA: Gronden en terreinen MN (vanaf 2017)		619	183			436
MVA: Bedrijfsgebouwen MN	286				27	259
MVA: Machines-apparaten-install. MN						
MVA: Grond-, weg- en waterb.kundige werken MN (t/m 2016)	5.266			2	376	4.888
MVA: Grond-, weg- en waterb.kundige werken MN (vanaf 2017)		935	190			745
MVA: Overige mat.vaste activa MN (t/m 2016)	1.314			36	74	1.205
MVA: Overige mat.vaste activa MN (vanaf 2017)		571	571			0
	10.634	2.125	944	38	552	11.225

Op 2 oktober 2014 heeft de gemeenteraad besloten tot een schattingswijziging bij de activa golfbaan. Op de inrichting en installaties van de baan wordt vanaf 2014 niet meer afgeschreven. Deze activa behouden namelijk hun waarde.

Kenmerk van een golfbaan is dat bij voldoende onderhoud de baan in de loop van de jaren volgroeider wordt. Via de erfpachtovereenkomst is vastgelegd dat de beheerstichting verantwoordelijk is voor instandhouding van deze activa.

Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa gedurende het verslagjaar wordt in onderstaand overzicht weergegeven:

	Boekwaarde	Inves-	Desinves-	Aflossing/	Boekwaarde
	1-1-2017	teringen	teringen	afschrijving	31-12-2017
FVA: Kap.verstr aan deelnemingen	106				106
FVA: Deposito BNG	503		126		377
FVA: Leningen aan woningbouwcorporaties	1.339			68	1.271
FVA: Overige langlopende leningen	40.018	128	729	2.750	36.667
FVA: Bijdrage aan activa in eigendom van derden		91			91
	41.965	219	854	2.818	38.512

Vlottende activa**Vorraden**

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

	Boekwaarde	Boekwaarde
	1-1-2017	31-12-2017
Gronden en hulpstoffen, gespecificeerd naar:		
-Diverse gronden	1.232	972
-Overige grond- en hulpstoffen	11	10
-Onderhanden werk inzake grondexploitatie	35.893	36.362
Risicovoorziening grondexploitatie	-14.302	-12.481
	22.834	24.862

Specificatie Onderhanden werk inzake grondexploitatie:

Complex	Boekwaarde per 31-12-2017	Geprognostiseerd eindresultaat	
		Positief	Negatief
Gemert Bedrijvenpark Wolfsveld	685.122	370.465	
Gemert Uitbreiding Wolfsveld II	10.039.767	4.243.155	
Gemert Klooster Nazareth	4.321.624		2.575.343
Gemert Kruiseind	611.302		230.793
Gemert Doonheide - Molenbroekse Loop	475.643	1.253.750	
Gemert: FITLAND	-1.161.943	531.316	
Gemert: Attendorenstraat	249.689	433.909	
Gemert Molenrand	-326.076	267.611	
Gemert: Doonheide-Boekelseweg(F)	4.602		
Bakel Nieuw Bedr.terrein Bakel (Bolle Akker)	215.348	578.796	
Bakel Neerakker	1.339.232	3.441.876	
Bakel : Soersel	-99.841		216.734
Milheeze Zuidrand	186.268	46.974	
Milheeze Bedrijventerrein	-28.364	243.836	
Milheeze Noord	759.352	117.153	
Handel : De Fuik	1.574.235	90.022	
Handel Centrumplan	2.949.363		2.596.991
De Mortel Zuidrand	5.454.183		3.391.069
De Mortel Westrand	2.333.910	625.611	
De Mortel Centrumontwikkeling	967.586		435.047
De Rips Korhoenstraat / Paterslaan	36.923	57.486	
De Rips: Mr. Hertsigstraat(F)	442		
Elsendorp Keizersberg	4.814.221		3.036.873
Elsendorp Noord	959.052	231.614	
Algemeen: afgesloten complexen			-1.560
Totalen	36.361.639	12.533.574	12.481.290

1. Projectrisico's bouwgrondexploitatie

De economie zit in een positieve spiraal en bij de burgers en ondernemers is er weer vertrouwen om in de economie te investeren. Ook in Gemert-Bakel merken wij dit aan de hand van de verschillende initiatieven en grondverkoop. Op dit moment heeft de gemeente in alle kernen kavels beschikbaar. Hierbij dient opgemerkt te worden dat het aantal beschikbare kavels voor zelfbouwers in Gemert en Bakel minimaal is. De gemeente is bereid zoveel mogelijk in te spelen op de markt wensen. De gemeente heeft in totaal een boekwaarde van € 36,4 miljoen op de bouwgrond zitten (per 31-12-2017). De grootste risico's loopt de gemeente Gemert-Bakel in de grondexploitaties Vrije Erven, Keizersberg en Smartpark gezien de hoogte van het geïnvesteerde vermogen. In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de risico's hierop verder toegelicht.

Met ingang van 2016 is de categorie NIEGG door gewijzigde regelgeving komen te vervallen. Gebieden dienen of in exploitatie genomen te worden of als reguliere grond in de balans opgenomen te worden. Reguliere gronden kennen strengere waarderingsregels. Voor het voldoen aan deze regels is een overgangsregeling opgesteld welke loopt tot 2019. Uitbreiding De Rips is overgebracht naar gronden en dient in 2019 gewaardeerd te worden tegen landbouwgrond of opnieuw in exploitatie te worden gebracht met een maximale exploitatieduur van 10 jaar als richtlijn. Wij lopen hier maximaal een risico van € 1.160.898 op het moment deze gronden uiterlijk in 2019 niet in exploitatie worden genomen.

Parameters bouwgrond

Kern	Prijs per m ² voor de eerste 200 m ²	Prijs per m ² voor boven 200 m ²
Gemert-Bakel	260	280
Handel, De Mortel, Milheeze	250	270
Elsendorp, De Rips	230	250

De volgende parameters zijn meerjarig gehanteerd bij de exploitatieberekeningen.

Rente	3,7%
Disconteringsvoet contante waarde (m.i.v. 2016 op basis nieuwe regelgeving BBV)	2,0%
Opbrengststijging	0,0%
Inflatie kosten bouw- en woonrijpmaken	1,0%
Kavelprijs sociale woningbouw per m2	€ 240,00
Grondprijzen bedrijventerreinen per m2	€ 125,00
Ruimte voor Ruimte bouwtitel	€ 115.000,00

Uitzettingen korter dan een jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van een jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Gecorrigeerd saldo 31-12-2016	Saldo 31-12-2017	Voorziening oninbaarheid	Gecorrigeerd saldo 31-12-2017
Vorderingen op openbare lichamen	1.262	1.490		1.490
Belastingdebiteuren	828	736		736
Debiteuren Senzer	1.114			
Overige debiteuren	4.372	5.711	318	5.393
Rekening courant SVN	800	104		104
Rekening courant STARO	30	23		23
Rekening courant pas vooruit		52		52
BNG Schatkistbankieren				
	8.406	8.116	318	7.799

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x €1000)**Verslagjaar 2017**

(1)	Drempelbedrag	493				
			Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middele		122	54	74	19
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag		371	439	418	474
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag					
(1) Berekening drempelbedrag						
	Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	65.708				
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan €500 miljoen	65.708				
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de €500 miljoen te boven gaat					
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0	Drempelbedrag	493				
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen			Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (neg)		11.004	4.897	6.841	1.733
(5b)	Dagen in het kwartaal		90	91	92	92
	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
(2) - (5a) / (5b)			122	54	74	19

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

		Saldo	
		1-1-2017	31-12-2017
Kassaldo	Leges afdeling publiekszaken	5	3
		<u>5</u>	<u>3</u>

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

		Saldo	
		1-1-2017	31-12-2017
Vooruitbetaalde bedragen		31	74
Nog te ontvangen bedragen		3.886	3.624
		<u>3.917</u>	<u>3.698</u>

Passiva**Eigen vermogen**

Het in de balans opgenomen Eigen Vermogen bestaat uit de volgende posten:

		Saldo	
		1-1-2017	31-12-2017
Algemene reserve		688	2.854
Bestemmingsreserves		4.565	6.049
Resultaat na bestemming		1.036	-2.631
		<u>6.288</u>	<u>6.274</u>

Het verloop in het verslagjaar wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

Algemene reserves

	Saldo 1-1-2017	Toe- voeging	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	688	2.748	582	2.854
Saldo rekening	1.036		1.036	
		<u>1.724</u>	<u>2.748</u>	<u>1.617</u>
				<u>2.854</u>

Toelichting Algemene reserve

De algemene reserve van de gemeente dient als weerstandscapaciteit voor het opvangen van risico's van de totale organisatie, exclusief de risico's van de bouwgrondexploitaties. Die risico's moeten in principe worden opgevangen door de algemene reserve bouwgrond. De algemene reserve op de balans in deze jaarrekening bedraagt **€2,9 miljoen positief**. Dit is de stand voor resultaatbestemming 2017.

Voor het tekort in de jaarrekening wordt nu een beroep gedaan op deze algemene reserve en op de egaliseringsreserve 3D.

De eindstreep voor een volledig financieel herstel van de gemeente Gemert-Bakel is nog niet bereikt en ook tussentijds kunnen risico's zich voordoen. Daarom heeft de gemeenteraad bij de begroting 2018-2021 besloten de komende 4 jaar de begrotingsoverschotten in de algemene reserve te storten. Dit zal minimaal nodig zijn tot het weerstandsvermogen bereikt is

Kwetsbare reservepositie

De reservepositie van de gemeente is kwetsbaar. Het weerstandsvermogen is onvoldoende op peil om tegenvallers op te vangen.

Dit is zorgelijk gezien de in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing beschreven risico's in ondermeer de bouwgrondexploitatie, gemeentefonds en opneemregelingen.

Bestemmingsreserves

	Saldo 1-1-2017	Toe- voeging	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2017
Inrichting gemeentehuis	28			28
Vernieuwing automatisering	1.029	225	303	951
Fbv: groen	58		20	38
Parkeerterreinen/-plaatsen (parkeerbonds)	115	28		142
Rollend materieel/gereedsch.onderh.dst.	603	30		633
Huisvesting onderwijs	221	794	890	126
Egalisatie bossen	5		5	
Monumenten (ozb)	143	103	40	206
Algemene reserve bouwgrond	8	4.049	1.339	2.718
Wet inburgering nieuwkomers	58			58
EVZ 2010-2015	222		36	186
BIO-fonds	175			175
Sociaal domein (egalisatie)	1.900		1.112	788
Totaal bestemmingsreserves	4.565	5.229	3.745	6.049

Toelichting bestemmingsreserves

Naam	Doel
Inrichting gemeentehuis	Vervanging en vernieuwing inrichting gemeentehuis.
Vernieuwing automatisering	Vernieuwing hardware en software automatisering conform het informatiseringsbeleidsplan.
Fbv: groen	Aanleg ecologische verbindingzones.
Parkeerterreinen/-plaatsen (parkeerfonds)	Aanleg en uitbreiding van nieuwe parkeerplaatsen en -terreinen.
Rollend materieel/gereedsch. onderh. dst.	Vervanging en vernieuwing van tractie.
Huisvesting onderwijs	Huisvesting onderwijs. Bij de invoering decentralisatie van huisvestingsvoorzieningen onderwijs van rijk naar gemeenten is besloten de door het rijk, via de algemene uitkering beschikbaar gestelde bedragen, te oormerken. Ook dekking voor de lasten m.b.t. de MFA's.
Egalisatie bossen	Egalisatie van de exploitatielasten van de gemeentelijke bossen.
Monumenten (ozb)	Onderhoud en restauratie van gemeentelijke en rijksmonumenten. De reserve wordt gebruikt ter egalisatie van de uitgaven volgens de regeling van het monumentenspaarfonds (vergoeding betaalde OZB voor monumenteigenaren).
Algemene reserve bouwgrond	Opvangen algemene risico's binnen de bouwgrondexploitatie. Daarnaast dient deze reserve ter egalisering van de lasten en baten in de reguliere begroting.
Wet inburgering nieuwkomers	Dekking van opleidings c.q. cursus kosten nieuwkomers.
EVZ 2010-2015	Verwerving en aanleg van ecologische verbindingzones langs waterlopen conform de Kaderrichtlijn Water.
BIO-fonds	Bevorderen van ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied.
Sociaal domein (egalisatie)	Egalisatie van overschotten en tekorten op het sociaal domein

Voorzieningen

	Saldo 1-1-2017	Toevoeging	Aanwending	Saldo 31-12-2017
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's				
Opbouwen pensioenrechten wethouders	2.892	443	146	3.189
Wachtgeld voormalig bestuurders	258	174	166	266
Vervanging riolering	5.039	513	28	5.524
IGP: Bakelse Plassen	476	253	20	709
Risicovoorziening grondexploitatie	14.302	1.339	3.160	12.481
WW-verplichtingen personeel	92	25	72	44
Afvalstoffen	300	235	255	280
	23.359	2.982	3.846	22.494
Onderhoudsegalisatievoorzieningen				
Onderhoud wegen	1.824	775	632	1.966
Onderhoud sport	686	121	97	710
Onderh.gem.eigendommen (overige)	196	55	64	187
Onderhoud welzijnsgebouwen	344	78	54	368
Groot onderh.schoolgebouwen	10	37	2	45
Vervanging lichtmasten en armaturen	231	292	183	339
Beheer speeltoestellen	184	74	110	148
Groot onderhoud MFA's	62	77	13	126
	3.536	1.509	1.156	3.889
Voorzieningen bekleemde middelen derden				
Uganda	16	14		30
Herplant bomen en groen	6	8	1	13
Waterberging	100	31	2	128
	122	53	3	171
Totaal generaal voorzieningen	27.016	4.543	5.005	26.555

Toelichting voorzieningen

Naam	Doel
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	
Opbouwen pensioenrechten wethouders	Uit betalen pensioenverplichtingen ex-wethouders. Op basis van berekeningen door een extern bureau vindt jaarlijks een storting plaats en worden de bestaande verplichtingen uitbetaald.
Wachtgeld voormalig bestuurders	Uit betalen wachtgeldten voormalig bestuurders. Op basis van berekeningen door een extern bureau vindt jaarlijks een storting plaats en worden de bestaande verplichtingen uitbetaald.
Vervanging riolering	Ontvangen gelden die per balansdatum nog niet zijn besteed door later investeren en/of uitvoeren dan voorzien. Tot een nieuw watertakenplan wordt opgesteld worden eventuele tekorten of overschotten verrekend met deze voorziening.
IGP: Bakelse Plassen	Financiële borging van het Integraal Gebiedsprogramma Bakel-Milheeze. Bij het Integraal Gebiedsprogramma Bakel-Milheeze zijn meerdere partijen betrokken; het waterschap Aa en Maas, De Peelhorst (ontgronder) en de gemeente. Storting vindt plaats via ontgrondingsrechten voor de Bakelse plassen. Het betreft hier een meerjarig project dat is gestart in 2006.
Risicovoorziening grondexploitatie	Afdekking nadelige exploitatiesaldi van diverse complexen.
WW-verplichtingen personeel	Uit betalen ww-verplichtingen voormalig personeel.
Afvalstoffen	Egalisatie van de inzamel en verwerkingskosten/baten afval. Overschotten komen t.g.v. en tekorten t.l.v. de voorziening.
Onderhoudsegalisatievoorzieningen	
Onderhoud wegen	Borging van het kwaliteitsniveau van wegen op de lange termijn. Onderbouwing via beheerplan wegen.
Onderhoud sport	Groot onderhoud sportaccommodaties.
Onderh.gem.eigendommen (overige)	Groot onderhoud overige gemeentelijke eigendommen.
Onderhoud welzijnsgebouwen	Groot onderhoud welzijnsgebouwen.
Groot onderh.schoolgebouwen	Groot onderhoud schoolgebouwen.
Vervanging lichtmasten en armaturen	Vervanging lichtmasten.
Beheer speeltoestellen	Vervanging en vernieuwing speeltoestellen.
Groot onderhoud MFA's	Groot onderhoud Multi Functionele Accommodaties.
Voorzieningen bekleemde middelen derden	
Uganda	Van de VNG ontvangt de gemeente een bijdrage voor de financiering van het project Uganda / millenniumdoelen. Dit project loopt tot en met 2022 en daarna zal de definitieve afrekening met VNG international plaatsvinden.
Herplant bomen en groen	Herplanten bomen en groen
Waterberging	Aanleg gezamenlijke waterberging tbv ontwikkelingen Gemert-Bakel

Vaste schulden met een looptijd langer dan een jaar

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het verslagjaar

	Saldo 1-1-2017	Vermeer- deringen	Aflossingen	Saldo 31-12-2017
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	126.632		9.413	117.219
Waarborgsommen	28	2	1	29
	<u>126.660</u>	<u>2</u>	<u>9.414</u>	<u>117.248</u>

Vlottende passiva**Kortlopende schulden**

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo	
	1-1-2017	31-12-2017
Crediteuren	2.103	4.801
Kasgeldlening	7.000	6.000
	<u>9.103</u>	<u>10.801</u>

Liquide middelen

	Saldo	
	1-1-2017	31-12-2017
Banksaldi: Bank Nederlandse Gemeenten	243	2.330
Rabobank	-33	-37
	<u>210</u>	<u>2.293</u>

Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

	Saldo	
	1-1-2017	31-12-2017
Nog te betalen bedragen	5.437	7.227
Vooruitontvangen bedragen	167	293
Kruisposten	20	4
	<u>5.623</u>	<u>7.524</u>

Specificatie vooruitontvangen bedragen:

	1-1-2017	Mutaties	31-12-2017
Subsidies			
Overige	167	82	293
	<u>167</u>	<u>82</u>	<u>293</u>

Niet uit de balans blijvende verplichtingen Waarborgen en garanties

Het niet in de balans opgenomen bedrag voor verstrekte garanties bestaat uit de volgende garantiestellingen:

	Garantierisico	
	1-1-2017	31-12-2017
Woningbouw	32.538	32.287
Verpleeghuizen	498	167
Overige	119	90
	<u>33.155</u>	<u>32.544</u>

In 2017 is er niets betaald wegens verstrekte borg- en garantiestellingen.

WNT-verantwoording 2017

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is vanaf 1 januari 2013 van kracht. Het doel van de WNT is het tegengaan van bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen in instellingen in de (semi) publieke sector. In de WNT worden inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak, genormeerd en openbaar gemaakt. Jaarlijks worden de bezoldigingsnormen in een ministeriële regeling vastgesteld. Bij de gemeente Gemert-Bakel vallen de functies van algemeen directeur en griffier onder topfunctionarissen in de (semi) publieke sector behoudens overgangsrecht maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2017 neer op € 181.000,- inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage door de werkgever. De bezoldiging van de algemeen directeur en de griffier zaten onder de norm.

Bezoldiging topfunctionarissen

bedragen x € 1	Boxtel PJGM van	Jansen AATG
Functiegegevens	Griffier	Gemeentesecretaris
	2017	2017
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	74.401	107.406
Beloningen betaalbaar op termijn	15.562	22.687
Subtotaal	89.963	130.093
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	181.000	181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2017	89.963	130.093
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	70.792	102.827
Beloningen betaalbaar op termijn	13.175	20.223
Totaal bezoldiging 2016	83.967	123.050

Eigen bijdrage op grond van de WMO

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een bijdrage verschuldigd.

De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Langlopende contracten

Binnen de gemeente zijn diverse langlopende contracten afgesloten. Hierbij kan gedacht worden aan langlopende onderhoudscontracten, langlopende huurcontracten, operationele leasecontracten e.d.

Contracten worden vastgelegd in het zaaksysteem e-Suite. Contractbeheerders worden op de hoogte gebracht van de einddatum van contracten.

Risico's van het niet tijdig beëindigen van contracten en overeenkomsten worden hierdoor beperkt.

Sisa-verantwoording

Vanaf het jaar 2006 zijn de gemeenten verplicht om in de jaarrekening verantwoording af te leggen over de bestedingen in het kader van een aantal regelingen/specifieke uitkeringen. Door het betrekken van deze verantwoording bij de jaarrekening spreekt men over Single information Single Audit; oftewel 1 toetsmoment en 1 verantwoordingsmoment.

De Sisa-verantwoording voor een aantal specifieke uitkeringen wordt volgens een speciaal model afgelegd. Jaarlijks maakt het ministerie van Bzk bekend voor welke regelingen de gemeente verantwoording af dient te leggen. Daarbij is aandacht gevraagd voor de juistheid en volledigheid van de uitkeringen uit die specifieke uitkeringen, al dan niet via een gemeenschappelijke regeling, waarin de gemeente participeert. Van de lijst van specifieke uitkeringen waarvoor Sisa geldt voor het verantwoordingsjaar 2017, dient onze gemeente verantwoording af te leggen voor 6 onderdelen, te weten:

1.	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)
2.	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2017
3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2017

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018

OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)			
		Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017					Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie		
		Gemeenten	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 04			
			€ 157.964	€ 0	€ 13.310	€ 0			
		Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: D9 / 05	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 06	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatorenummer: D9 / 08
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeen- tedeel 2017	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
		I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	
			Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 06	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee	
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente		
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)		
			Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: G2 / 12	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	

SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2016 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoord hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2A / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 06</i>
			1 061652 Gemeente Gemert-Bakel	€ 4.794.359	€ 53.299	€ 346.259	€ 5.558	€ 53.213
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW)
			1 061652 Gemeente Gemert-Bakel	€ 0	€ 15.700	€ 7.739	€ 0	€ 22.566
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente edeel 2017 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3 / 09</i>			
			€ 0	€ 0	Nee			
SZW	G3A	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal 2016 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3A / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3A / 06</i>
			1 061652 Gemeente Gemert-Bakel	€ 61.091	€ 9.000	€ 18.801	€ 59.686	€ 9.713